

~~1109-11~~
~~50~~
I. M. BOGDANOV, S. L. KANTOR, A. J. KOROLKOV

ARIFMETICESKƏJ ZADAČNIK

GRAMOTAƏ VELƏDAN
SKOLALB

KOMI GOSIZDAT
SİKTYVKAR 1934

~~1100-11~~
~~80~~

L. M. BOGDANOV, S. L. KANTOR, A. J. KOROLKOV

КОМИ-3

3-1780

ARIFMETIČESKƏJ ZADAČNIK

GRAMOTAƏ VELƏDAN SKOLALB

*Suama lezn̄ RSFSR-sa NKP Kollegijaən
Komiadəmsə v̄nşədis Komi OBLONO-sa jurals̄
Komiadis G. J. Terentjev*

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1934 г.
АКТ № 604

КОМИ ГИЗ
СЬКТЪVKAR 1934

AVTORJASSAN.

Taja ucevnik šeta gramotaš velėdan skolajasib arifmetika prorabotajtam vlaš material. Pervojja kadyn velėdigėn (bukvarnėjn), kor velėdčsijas oz-na kuznė lėdčšnė, oz-na vermėn as kezanėš pėlzujtčsnė kniėaėn, seki zadačalėš tekstsė kolė lėdčšnė velėdčšnė aslėš. Sek doska vlaš da as tetradjasanėš zadaca uslovijėšs vėlėdčsijas sėmėn gızalėnė lėdjassė. Ta vėgėn zadaca uslovijėšė vėlėdčsijas povtorajtėnė. Lėdjassė gızėm vėgėn vėlėdčš vėlėdčsijas lėšetalė sė kueėm juasėnjas: mų petkėdlė dėška vlaš gızėm vėd lėd? Mų kolė tėdmavnė zadacaas? Pervojja kadė zadačajassė vėlėdčsijas resajtėnė gıztėg (ustno), as tetradjasanėš da dėška vlaš re-seėnė nuėdėm rezulėtatsė gızėnė-ėin vėgėn. Zadačajassė gıztėg (ustno) resajtėmėn vėlėdčsijas pėzjėnikėn vėlėlasnė zadačajassė resajtnė gızėmėn. Zadačajassė gızėmėn resajtigėn vėlėdčsijas dėška vlaš da as tetradjasanėš gızalėnė zadačalėš uslovijėšė da resajtannogsė. Lėdjassė gızigėn kolė vura gızavnė ģima lėdjas verdėš zėndėmėn gızėdsė. Vėlėdčsijasėš pėzjėnikėn kolė vajėdnė, medym mėdisnė kuznė askezanėš pėlzujtčsnė ucevnikėn

И. М. БОГДАНОВ, Ш. Л. КАНТОР, А. Е. КОРОЛЬКОВ

АРИФМЕТИЧЕСКИЙ ЗАДАЧНИК ДЛЯ ШКОЛ ГРАМОТЫ

Допущен Коллегией НКП РСФСР
Перевод утверждён зав. Коми ОБЛОНО

Ответств. редактор *Ш Доронин*

Техн. редактор *М. Шестаков*

Упол. Облита № 193 Издание № 22 Заказ № 811 Тираж 4000 Стат. форм. 62×94

$\frac{1}{16}$ 6 п. л. 35000 зн. в п. л.

Сдано в набор 19/V-34 г. Подписано к печати 27-V-34 г.

Типография Коми Госиздата, Сыктывкар, Коммунистическая, 2.

Տօճ Լճյա.

ԼԵԴԴՔՄ ԴԱ ԳԻԶՔՄ.

ԳԻԶՏՁ ՏՈԴՏՔՄ ԴԱ ՇԻՆՏՔՄ.

Ք՛ՇՁՏՁՅՁ ԼճՔՁՏՁյա:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

ԳԻԶՁԴՁ ԼճՔՁՏՁյա:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0

1. ԳԻԶՅՁ ԼճՔՁՏՁյա: 1, 4, 7.
2. ԳԻԶՅՁ ԼճՔՁՏՁյա: 0, 9, 6, 8, 3, 2, 5.
3. ԳԻԶՅՁ 1-ՏՁՁ 9-ՅՅ ՏՁՁ ԼճՏՁՁ.
4. ԳԻԶՅՁ 9-ՏՁՁ 1-ՅՅ ՏՁՁ ԼճՏՁՁ.
5. ՔՁԿՏՁԼՅՁ ՏՁՏԻ ՎՅԼՁ ԴՅՁ ԼճԶՏՏՁ: 7, 4, 8, 6, 9, 5, 3.
6. ՏՁԼՅՁ ՏՁՁ ՅՏԻ ՔՁՏՁ ԼճԶՏՏՁ.
7. ԿՅՔՔՄ Լճ ՏՅՏՁ ՅՏԻ ՔՁՏՁ ԼճԴՁՁ?
8. ԳԻԶՅՁ ԴՏՁ Լճ.
9. ԿՅՏՅՁ ԼճՔՁՏՁՁՁ ԳԻԶՔՁՁ ԴՏ?
10. ՄՅՅ ՔՁԿՁԴԼՁ ԴՏՅՁՁ ՈՒՄՅՅ?
11. ՄՅՅ ՔՁԿՁԴԼՁ ԴՏՅՁՁ ԵԴԻՁԻԿՁՅՅ?
12. ՎՅՏՅԿԼԴՁՐՏՁՁ ՏՅՅԶՁ ՎՅԼՁ ԼճԴԴԳԻԶՁՁ, ԿՅՔՔՄ ՄՔՏՁՁՁՁ ԴՏՅՁՁ ՏՁԼՅԼՁ ՈՒՄ? ԿՅՔՔՄ ՄՔՏՁՁՁՁ ՏՁԼՅԼՁ ԴՏՅՁՁ ԵԴԻՁԻԿՁՅՅ?
13. ՔՁԿՅՁ ՏՁՏԻ ՎՅԼՁ ԿՅՅՔՁ ԴՁ ԳԻԶՅՁ ՏԻՅՁ ԼճՏՁՁ.
14. ԼճԴԴՅՁ ԴՅՁ ԼճԶՏՏՁ: 30, 60, 80, 40, 90, 50, 70, 20, 70, 60, 90, 40, 30.
15. ՔՁԿՏՁԼՅՁ ՏՁՏԻ ՎՅԼՁ ԴՅՁ ԼճԶՏՏՁ: 60, 20, 70, 50, 80, 40, 90, 30.

16. Къмын даса ьд 80-ьп?

17. Къмын даса 50-ьп? 40-ьп? 90-ьп? 30-ьп? 70-ьп? 60-ьп?

18. Мыј petkәdlә nuј 60-ьп? 80-ьп? 40-ьп? 70-ьп? 90-ьп?

19. Gizәј ьdpasјasәn tajә ьdjassә: vetьмын, kvajtьмын, kәkјamьsdas, ѕizimdas, komьн, әkmьsdas, ңeјamьн.

20. Puktalәј seәti vьlә tajә ьdjassә: kvajtьмын, кьз, ѕizimdas, vetьмын, әkmьsdas, ңeјamьн, kәkјamьsdas.

21. Nьmtәј da gizalәј seeәm ьdјasәs, kәni med vәli: ңoј dasa, kvajt dasa, kujim dasa, kәkјamьs dasa, das dasa, ѕizim dasa.

22. Resitәј primerјassә:

20 + 10 =	50 — 10 =	80 — 20 =
40 + 20 =	40 — 20 =	50 — 40 =
30 + 40 =	60 — 30 =	40 + 50 =
50 + 20 =	80 — 50 =	60 — 50 =
60 + 30 =	70 — 40 =	10 + 70 =
70 + 10 =	90 — 50 =	90 — 20 =

23. Viz vььп jiršәнь 20 vәv da 50 mәs. Къмын skәtina jiršә viz vььп?

24. Uçastok vььš peryojja ьekәmьн voštәma 30 c (centner)¹⁾ turun, a mәdьš ьekәmьн 20 c turun. Къмын centner turun voštәma kьk рәу ьekәmnas?

25. Әti cexьн 70 udarnьk, a mәdьн—20-әп unььk. Къмын udarnьk mәd cexas?

26. Sovhozьн 80 traktor, na rijьš 50-ьs ispravнәј. Къмын traktor kolә remontirujтнь?

27. Skladьн vәli 90 jaseik papiros. Къмын jaseik nәsta koјi skladә, skladьšьs-kә nuisнь 40 jaseik?

28. Rovoçәјлән ѕverkassaьн vәli 70 sajт. Tәльšәn sijә se-тьš voštis 20 sajт. Къмын sajт сьлән nәsta koјi ѕverkassaas?

29. ьddәј ьdjassә da najәs puktalәј seәti vьlә: 42, 38, 49, 83, 54, 92, 67, 29, 75, 62, 27, 55, 34, 88, 40.

¹⁾ Centnerьн 100 kilogramm.

30. Кътымн да са да, сьшс кьнзи, кътымн jedinica loə 56-ьн? 62-ьн? 73-ьн? 87-ьн?

31. Gizəj ləpəsasən vetymn kəkjamьs. Tajə ləšьs vezəj ləpəsasə mestananьs. Ləddəj lədsə, mьj artmьs ləpəsasə mestajasnas vezəm vəгьн.

a) Mьj petkədlə 5-ьs 58 lədbьn?

b) Mьj petkədlə 8-ьs 58 lədbьn?

c) Mьj petkədlə 5-ьs 85 lədbьn?

ç) Mьj petkədlə 8-ьs 85 lədbьn?

32. Mьj petkədlə sijə ləpəsasь, kodi lədbьn sulalə veškədladorəsaьs pəvojja mestaьn?

33. Mьj petkədlə ləpəsas, kodi lədbьn sulalə veškədladorəsaь məd mestaьn?

34. Gizəj ləpəsasən so kueəm lədjəs: kьz əkmьs, nəlamьn šizim, vetymn ɲol, əkmьsdas kəkjamьs, kvajtymьn kujim, kьz əti, komьn vit. Tajəjas piьš vьd ləd puktalə seəti vьlə.

35. Ləddəj tajə lədjəsə: 13, 15, 11, 14, 12, 19, 17, 18, 16.

36. Кътымн да са да, najə кьнзи, loə jedinica 18-ьн? 14-ьн? 12-ьн? 17-ьн?

37. Gizəj ləpəsasən 10-šaь 20-əz stav lədsə da vьdənəs torjən puktaləj seəti vьlə.

38. Ləddəj tajə ləpəsasə: 37, 40, 18, 52, 70, 12, 45, 80, 15, 68, 60, 16, 79, 30, 13, 25, 50, 17, 31, 19, 99, 90.

39. Gizəj ləpəsasən so kueəm lədjəs: nəlamьn kujim, dasvit, šizimdas, əkmьsdas ɲol, dasəkmьs, əkmьsdas, komьn kvajt, dasəti, vetymn, nəlamьn kəkjamьs, kəkjamьsdas ɲol, kvajtymьn.

40. Kueəm ləd sušə kьkpaśa lədbən?

41. Kueəm medьzьd ləd pozə giznь kьk ləpəsasən? Gizəj sijə lədsə.

42. Kueəm mediçət ləd pozə giznь kьk ləpəsasən? Gizəj sijə lədsə.

Коммунаьн 24 vəv da 52 məs: Unə skətsьs коммунаьн?

$$24 + 52 = 20 + 50 + 4 + 2 = 70 + 6 = 76.$$

43. Resitəj primerjassə gıztəg da seəti vьlyb:

$$\begin{array}{cccc} 33 + 5 = & 32 + 15 = & 40 + 37 = & 6 + 12 + 31 = \\ 8 + 41 = & 24 + 31 = & 22 + 47 = & 14 + 5 + 30 = \\ 50 + 9 = & 43 + 26 = & 81 + 18 = & 41 + 25 + 3 = \\ 7 + 30 = & 34 + 50 = & 75 + 24 = & 32 + 15 + 21 = \\ 8 + 0 = & 56 + 23 = & 67 + 32 = & 51 + 13 + 25 = \\ & 2 + 12 + 21 + 13 = & 3 + 11 + 32 + 23 = & \\ & 11 + 13 + 32 + 23 = & 14 + 31 + 22 + 32 = & \end{array}$$

44. Əti gruppəyn 45 velədcьs, a mədəyn 23. Kьmьn velədcьs kьknən gruppəas?

45. 1931 vo romьn Moskovskəj ovləstьn vəli 33 MTS, a 1932 vo tulьsьn loi 24 MTS-ən unьzьk. Kьmьn MTS vəli Moskovskəj ovləstьn 1932 voša tulьsьn?

Jaşlyb vəli 21 zonçəlad da 19 nьvçəlad. Kьmьn çəlad vəli jaşlyb?

$$21 + 19 = 21 + 9 + 10 = 30 + 10 = 40.$$

46. Resitəj primerjassə gıztəg da seəti vьlyb:

$$\begin{array}{cccc} 24 + 6 = & 45 + 5 = & 38 + 12 = & 52 + 38 = \\ 37 + 3 = & 53 + 7 = & 29 + 21 = & 47 + 23 = \\ 18 + 2 = & 76 + 4 = & 33 + 27 = & 56 + 14 = \end{array}$$

47. 1926 voьn SSSR-ьn vьd şo oьs vьlə vəli 54 gramotnəj mort, a 1932 voə gramotnəj jəzьs vьd şo vьlə sodi 34 mortən. Kьmьn mort loi gramotnəj vьd şo oьs pьkьn 1932 voьn?

Əti brigadaьn 7 plug, mədəyn 5. Kьmьn plug kьknən brigadaas?

$$7 + 5 = 7 + 3 + 2 = 10 + 2 = 12.$$

48. Resitəj primerjassə gıztəg da seəti vьln.

$$\begin{array}{lll} 8+3= & 4+8= & 8+8= \\ 9+5= & 9+9= & 6+7= \\ 7+8= & 8+5= & 7+7= \\ 6+9= & 9+3= & 8+3= \end{array}$$

Ссырнəj punktə kolhoz mədədis sovdi 17 mesək, a ruз-əg 8 mesəkən unьk. Kьmьn mesək kolhoz mədədis ruзəgsə?

$$17+8=17+3+5=20+5=25.$$

49. Resitəj primerjassə gıztəg da seətki vьln:

$$\begin{array}{lll} 87+5= & 38+6= & 32+9= \\ 66+7= & 29+5= & 45+8= \\ 48+9= & 18+7= & 53+9= \\ 36+8= & 49+4= & 75+6= \end{array}$$

Əti romeseəndəyn 37 stanok, mədyн 24. Kьmьn stanok kьknap romeseəndəas?

$$37+24=37+3+21=40+21=61.$$

50. Resitəj primerjassə gıztəg da seəti vьln:

$$\begin{array}{lll} 49+12= & 57+24= & 64+29= \\ 58+25= & 76+18= & 38+34= \\ 37+47= & 68+23= & 47+26= \\ 26+27= & 29+57= & 48+37= \\ 36+15= & 18+25= & 56+38= \end{array}$$

51. MTS mašterskəjьn remontirujtisнь 38 traktor. Remontirujtnь nəstə kolі 7 traktor. Kьmьn traktor kolə vəli remontirujtnьsə?

52. Rajonьn 1 ga vьln kartupellən sərkodəəm urozaj vəli 64 c, a kolhozьn—18 c-ən unьk. Bьzd-ə vəli kolhoz-ьn kartupel urozajьs?

53. Колә содтънь 35 да 29. Гизәј лоәм резултатсә. Тажә воштәм Ыджассә-зә местананьс vezәј да содтәј 29 да 35.

Әткодәш-ә лоәнь кькнан содтәмшәс резултатјасьс? Vezәә-ә резултатъс, содтаньдјассә-кә vezам местананьс?

54. Resitәј primer: $29 + 15 + 11 =$.

Куеәм ногән (poradokән) тајә Ыджассә кокңизьк сод-тавнь?

55. Resitәј primerjassә. Ыджассә пукталәј sizi, медьм кокңизьк вәли најәс содтавньсә:

$$\begin{array}{rcl} 18 + 25 + 22 = & 8 + 26 + 12 + 14 = & \\ 37 + 16 + 13 = & 12 + 25 + 28 + 13 = & \\ 36 + 15 + 24 = & 27 + 17 + 33 + 11 = & \end{array}$$

56. Кооперативньн вәли 47 с. сьдәс; сетъс вузаләма 33 с. Кьмьн центнер колі сьдәсьс?

57. Resitәј primerjassә giztәg да сеәти вьльн:

$$\begin{array}{rclcl} 38 - 3 = & 78 - 53 = & 96 - 44 = & 64 - 23 = & \\ 57 - 5 = & 48 - 28 = & 47 - 27 = & 58 - 37 = & \\ 49 + 6 = & 65 - 23 = & 37 - 16 = & 72 - 52 = & \\ 68 - 4 = & 69 - 30 = & 85 - 70 = & 96 - 35 = & \end{array}$$

58. Әти лунән бригадаль колә кәзнь 46 га. Pervoj лун-зыннас сижә кәзис 24 га. Кьмьн гектар нәста колі сьль кәз-ньсә.

59. Pervoj лунә сьвдәма 58 t çugun, а мәд лунә 42 t. Кьмьн тоннаән pervoj лунја догъс мәд луннас çugunsә lois сьвдәма еезьк?

60. Сехьн 67 станок, на рижьс 43 вьл. Кьмьн станок лоә сехьн vazьс?

61. Şiktsәvetьн 27 çlen, на рижьс 16 muzicәј. Кьмьн çlen лоә şiktsәvetьн пьнваваьс?

62. Pervojja лунә колхоз кәзис 65 га, а мәд лунас 85 га. Кьмьн гектарән мәд лунас вәли кәзәма узьк?

63. 1917 воьн SSSR-ьн tramvaja кар Ыд вәли 35, а 1932 воьн таеәм карьс вәли-ңин 49. Унаә содис tramvaja кар Ыдьс?

64. Эті бригадын 35 морт, а мәдын 27 морт. Къмын морт кыкнан бригадаас?

$$35 + 27 = 35 + 30 - 3 = 65 - 3 = 62.$$

65. Resitəj giztəg da seəti vьььn so kueəm primerjas:

24 + 18 =	26 + 38 =	19 + 36 =	28 + 35 =
27 + 17 =	35 + 37 =	18 + 25 =	44 + 28 =
36 + 19 =	48 + 29 =	17 + 34 =	39 + 26 =
45 + 16 =	56 + 27 =	16 + 45 =	25 + 38 =

66. Эті группаын 25 велəдчьь, а мәдын 28. Къмын велəдчьь кыкнан группаас?

67. Sovraņņə vьььn pervoј vəli 56 морт, vəгьььк пə-
ta voisнь 37 морт. Къмын морт stavьь vəli sovraņņə vьььas?

68. Tekštilnəј fabrikasa brigada snurok rəskodujtəm ičət-
mədis 60-šaņ 46 stukaəz. Къмын snurokən eeəzьк mədis
rəskodujtнь brigada?

$$60 - 46 = 60 - 50 + 4 = 10 + 4 = 14.$$

Resitəj tajə zadačasə seəti vьььn.

69. Resitəj primerjassə giztəg da seəti vьььn:

50 - 2 =	80 - 15 =	40 - 19 =	80 - 67 =
60 - 5 =	30 - 17 =	60 - 36 =	90 - 36 =
90 - 9 =	40 - 28 =	50 - 29 =	30 - 18 =
70 - 7 =	50 - 39 =	70 - 47 =	60 - 28 =

70. Pervoј təььь зььььь говоçəј voštis 80 sajt, а məд
зььььь 12 sajtən eeəzьк. Къмын sajt voštis говоçəј təьььь
məд зььььь?

71. Izsom saxtaььн uzalььь говоçəјььas əti ŗmenə som
perjisнь 70 t. Plan ŗertі kolə vəli 64 t. Къмын tonna som
говоçəјььas ŗetisнь plan ŗertіььн unьььк?

72. Komsomol'skəј jaçejkaььн vəli 30 çlen, а kandidatьь
23 мортən vəli eeəzьк. Къмын kandidat vəli jaçejkaas?

73. Vartan masinaən sutki çəzən vartlisn̄ 27 t. ružəg. Udarnəj brigada sutkinas mədīs vartn̄ 44 t. Jona-ə k̄ptis vartan masinalən proizvoditelnošt̄s?

$$44 - 27 = 44 - 30 + 3 = 17.$$

Zadaçasə kolə resitn̄ seəti v̄lyn.

74. Vidlaləj, k̄zi resitəma primerjassə:

$$45 - 28 = 45 + 30 + 2 = 17; \quad 61 - 15 = 61 - 20 + 5 = 46.$$

Tajə primerjas resitəmsə gizəj tetradan̄d.

75. Resitəj primerjassə giztəg da seəti v̄lyn:

11 — 7 =	72 — 5 =	53 — 25 =
17 — 9 =	83 — 7 =	42 — 18 =
13 — 8 =	81 — 4 =	34 — 16 =
32 — 14 =	27 — 19 =	67 — 28 =
83 — 15 =	36 — 18 =	93 — 45 =
64 — 25 =	43 — 26 =	82 — 64 =

76. Zavod zakazsə t̄rtis 29 lunən, a plan šerti kolə vəli estəd̄n̄ 35 lunən. K̄m̄n lun v̄lə zəndədəma uzalan sroksə?

77. 1928-əd voşaŋ 1932-əd voəz rovoçəjlən tələšša izdon̄s sərkođa sodis 58 sajtsaŋ 96 sajtez. K̄m̄n sajt v̄lə tajə kačnas sodis rovoçəjlən sərkođa izdon̄s?

78. 1932-əd voša oktavr̄n vəli lezəma 96 parovoz, siyəzə voas šəntavr̄n—72 parovoz. K̄m̄n parovozən, šəntavr̄n dor̄š, oktavr̄ tələš̄n lezəma unz̄k?

79. Əti rovoçəj šmena çəzən v̄çlis 35 motok sutuga. Socord̄jšəmə vošt̄çəm v̄r̄n v̄r̄votkās s̄lən sodi 52 motokəz. K̄m̄n motok v̄lə sodi v̄r̄votkās?

80. Dətdomə vəli dəvəma 85 kg s̄dəs da 48 kg r̄z. Dəkadaən vəli r̄skodujtəma 68 kg s̄dəs da 29 kg r̄z. Una-ə kolī s̄dəs̄s da r̄z̄s?

81. Səvetjas rajonnəj sjezd v̄lyn vəli 86 d̄legat. Najə r̄j̄š 27 kommunist, 18 komsomolec, mukəd̄s vespärtijnəjjas. K̄m̄n vespärtijnəj vəli sjezd v̄las?

Sodtəm da çintəm praveritəm.

82. Sodtəny lədjəs 37 da 18:

$$37 + 18 =$$

Loəm rezultatsə (55) çintəy 37:

$$55 - 37 =$$

37 Ətlaştıtəy loəm rezultatsə (18) sija lədkəd, kodəs sodtim
dina.

55-əş çintəy 18:

$$55 - 18 =$$

18 Ətlaştıtəy loəm rezultatsə (37) sija lədkəd, kodəs sodtim
dina.

83. Kəz proveritny, lučki-ə vəcəmə sodtəmsə?

84. 43-əş çintəy 19:

$$43 - 19 =$$

Sodtəy loəm rezultat (24) dina sija lədsə, kodəs mi
çintim (19):

$$24 + 19 =$$

Ətlaştıtəy loəm lədsə sija lədkəd, kətyş çintim (43).

85. Kəz pozə praveritny, lučki-ə vəcəmə çintəmsə?

86. Resitəy primerjassə da praveritəy najəs, lučki-ə resitəmə:

$$48 + 25 = \quad 39 + 48 = \quad 49 + 34 =$$

$$32 - 26 = \quad 57 - 29 = \quad 93 - 48 =$$

$$53 + 38 = \quad 48 + 27 = \quad 53 + 29 =$$

$$91 - 65 = \quad 50 - 23 = \quad 90 - 59 =$$

87. Resitəy primerjassə giztag da seəti vələ.

$$37 + 23 - 19 + 36 = \quad 91 - 35 + 27 - 56 =$$

$$55 + 37 - 28 + 16 = \quad 57 + 23 - 24 - 48 =$$

$$35 + 25 - 43 + 29 = \quad 53 + 37 - 18 - 19 =$$

$$25 + 47 + 16 - 35 = \quad 90 - 36 - 25 + 17 =$$

Kujimpasa da polpasa lɔdjas.

88. Əti tɔlbşə rovoçəj nazəvitis 90 sajt, a məd tɔlbşyn 10 sajtan unzɔk. Unə rovoçəj nazəvitis məd tɔlbşas? Gizəj artməm lɔdsə.

89. Unə loə, 80 dinə-kə sodtam 20?

90. Zadaŋnə şerti brigadalɔ kolə gərnɔ 70 ga. Najə şetisnɔ vstreçnəj plan da loi gərəma 30 gaən unzɔk. Kɔmɔn gektar vɔli gərəma.

91. Garazyn 28 legkovəj avtomobil da 72 gruzovəj. Kɔmɔn avtomobil garazas?

92. Rovoçəj əti tɔlbşən rəskodujtis pətera vɔlə 12 sajt, şojəm vɔlə 46 sajt da mukəd nuzdajəs vɔlə 42 sajt. Unə stəvsə rəskodujtis rovoçəj?

93. Pervoj pjaŋiletka zavoditigən təvərnəj vagon sətkiən sərkođa munis 84 km, a pjaŋiletka pomaşigən—100 km. Unə sodis vagonlən sərkođa munəmɔs?

94. 100 kg kartupeɔn 25 kg kos veseestvo, a mukəd-əs va. Kɔmɔn kilogramm loə vəvs 100 kg kartupeɔn?

95. Kɔmɔn dasa loə şoɔn?

96. Mɔj petkədlə şoɔn nul, kodəs gizəma veşkədlador-şəŋ pervoj mestə? məd mestə? Jedniça, kodəs gizəma veşkədladorşəŋ kojməd mestə?

97. Pereçişlitəj voçasən stav şojassə 100-şəŋ zavoditəmən da 900 pomaləmən.

98. Lɔdçəj tajə lɔdjassə: 200, 500, 800, 700, 900, 400, 600, 300.

99. Gizəj tajə lɔdjassə: kujmşo, vitşo, əkməşşo, polşo, kəkjaməşşo, kvajtşo, kəkşo.

100. Resitəj primerjassə gizəmən da seəti vɔlɔn:

$300 + 100 =$	$600 - 300 =$	$700 + 200 =$
$500 + 300 =$	$400 - 200 =$	$800 - 600 =$
$400 + 200 =$	$800 - 500 =$	$400 + 300 =$
$600 + 300 =$	$700 - 400 =$	$600 - 500 =$
$400 + 500 =$	$900 - 500 =$	$900 - 700 =$

101. Pervoj lunə sovhozyn kəzəma 200 ga, a məd lunə—300 ga. Kɔmɔn gektar kəzəma kək lunnas?

102. Фабрикаын узалэ 200 музичэј да 500 пывавјэ.
Кытмын музичэј шэртис пывавјэыс инзык?

103. Resitэј primerjassэ gizтэг да сеэти вьльн:

$$\begin{array}{rcl} 84 + 16 - 27 + 19 = & 100 - 36 + 27 - 49 = & \\ 55 + 45 - 36 + 24 = & 100 - 24 - 75 + 39 = & \\ 100 - 32 + 27 - 31 = & 100 - 59 + 25 - 19 = & \\ 100 - 27 + 12 - 39 = & 31 + 69 - 75 + 27 = & \end{array}$$

104. Resitэј primerjassэ gizтэг да сеэти вьльн:

$$\begin{array}{rcl} 41 + 59 - 36 + 27 = & 63 + 37 - 88 + 79 = & \\ 100 - 29 + 15 - 48 = & 46 + 54 - 58 + 38 = & \\ 34 + 66 - 43 + 25 = & 100 - 79 + 59 - 39 = & \\ 100 - 58 + 36 - 29 = & 28 + 72 - 47 - 18 = & \end{array}$$

105. Resitэј primerjassэ gizтэг да сеэти вьльн:

$$\begin{array}{rcl} 57 + 43 - 86 + 39 = & 87 + 13 - 43 + 39 = & \\ 53 + 47 - 29 + 36 = & 100 - 11 + 5 - 28 = & \\ 100 - 78 + 66 - 75 = & 38 + 62 - 71 + 37 = & \\ 100 - 65 + 52 - 77 = & 61 + 39 - 77 - 16 = & \end{array}$$

106. Боштэј льд 385. Vištалэј, кытмын шо тэјэ льдас; паьс кьпзи, кытмын даса да кытмын једича.

107. Льддэј тэјэ льдјассэ: 463, 682, 589, 345, 692, 871, 493, 527, 274, 961, 888, 641, 195, 449.

Puktалэј тэјэјасэс ставсэ сеэти вьлэ.

108. Кытмын шо, сььс кьпзи, кытмын даса да нэста кытмын једича лэ тэјэ вьд льдн: 325, 489, 792, 912, 573, 684, 291, 472?

109. Gizэј льдрасјасэн со киеэм льдјас: нолшо экмьсдас кьк, шизимшо ветьмын нол, шо кэкјамьсдас квэјт, экмьсшо комьн нол.

110. Gizэј seeэм льд, кэни мед вэли 3 шо, 5 даса да 8 једича.

111. Gizэј seeэм льд, кэни мед вэли 8 шо, 4 даса да 2 једича.

112. Vaz роç sposов шэрти камешейк часэн вэли теçэ kujимшо кьз шизим ктрпиç, amerikanskэј sposов шэрти—нолшо

ветьмьн кьк кирпиç, а әнија вьл спосов шerti—әкмьссо das-sizim кирпиç.

Gizәj tajә lbdjassә lbdpasjasәn.

113. Льдын куеәм мestaьн sulalәнь jedиnicajas? dasjas? sojas?

114. Куеәм льд суәнь kujimpasa льдән?

115. Суәj kujimpasa льдльş razradjassә?

116. Суәj кькраса льдльş razradjassә?

117. Боштәj льд 270. Кьмьн şo tajә льдас? Кьмьн dasa? Куеәм льдпас sulalә jedиnicа mestaas?

118. Льддәj льдjas: 360, 480, 590, 730, 840, 990, 610, 240, 420, 850, 670, 320, 110, 290, 730.

Puktalәj tajә ştav lbdjassә seәti vьlә.

Razradjaslәn şetka:

3	2	1
şoa	dasa	jedиnicaa
razrad	razrad	razrad

119. Gizәj lbdpasjasәn taеәm льдjas: vitşo şizimdas, әкмьссо кьз, kvajtşo џelәмьн, kujimşo kvajtьмьн, şizimşo das. кькşo әкмьсdas, џoļşo şizimdas.

120. Боштәj 605 льд. Кьмьн şo tajә льдас? Мьj petkәdlә nuļş, kodi sulalә dasa mestaьн?

121. Льддәj tajә lbdjassә: 407, 805, 903, 608, 502, 306, 201, 704, 109, 303, 907, 603, 102.

Puktalәj najә piş ştavsә seәti vьlә.

122. Gizәj lbdpasәn seeәm льдjas, kәni med vәli şizimşo da kujim jedиnicа, әкмьссо da кьк jedиnicа, kvajtşo da vit jedиnicа.

123. Gizәj lbdpasjasәn tajә lbdjassә: kujimşo kәkjamьş, әкмьссо vit, џoļşo şizim, şizimşo әкмьş, vitşo әti, kәkjamьşşo kvajt, кькşo кьк, kvajtşo kujim.

124. Unaə loə, 900 dinə-kə sodtam 100?

125. Pereçišlitəj vočasən stav šursjassə, 1000-šan da 9000-əz?

126. Ləddəj tajə lədjassə:

4000, 7000, 9000, 5000, 3000, 8000, 6000, 2000.

Puktaləj tajəjasəs, stavsə seəti vələ.

127. Güzəj lədjas: noł šurs, kəkjamьs šurs, kvajt šurs, əkmьs šurs, vit šurs, kьk šurs, šizim šurs, kujim šurs.

128. Primerjassə resitəj gıztag da seəti vələn:

$$\begin{array}{r} 4000 + 2000 = \\ 5000 + 4000 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 3000 + 6000 = \\ 7000 - 1000 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 6000 - 4000 = \\ 9000 - 6000 = \end{array}$$

129. Кьмьн ur¹⁾ loə dasurьn? sajтьn? das sajтьn (çer-voпeсьн)?

130. Кьмьн dasur sajтьn? dassajтьn?

131. Кьмьн šo loə šursьn?

132. Кьмьн das šursьn?

133. Ləddəj 2876 ləd. Tajə lədas kьмьн šurs? Sььš kьпzi kьмьн šo? Sььš kьпzi, kьмьн dasa? Sььš kьпzi, kьмьн jediņa?

134. Ləddəj tajə lədjassə 3149, 5867, 4328, 6389, 9452, 8761, 7983, 1875, 3926, 9181, 5532, 2761.

Puktaləj najə piьš stavsə seəti vələ.

135. Güzəj lədrasjasən so kueəm lədjas: kьk šurs vitšo kvajtьmьn kujim, šizim šurs kəkjamьsšo əkmьsdas šizim, əkmьs šurs šo nełamьn kьk.

136. Güzəj seeəm ləd, kodi loə 3 šursьs, 7 šoьs, 5 dasəьš da 4 jediņaьs.

137. Kueəm mestaьn veškьdladoršan sujgavьlə ləddigən sulaləнь jediņa şursjas?

138. Ləddəj tajə lədjassə: 4780, 2790, 3630, 9480, 8600, 4300, 9400, 7100, 3950, 4930, 7400, 3200.

Puktaləj tajə lədjas piьš stavsə seəti vələ.

¹⁾ Əti ur—sijə loə əti kəpejka. Vaz urlyš znaçennəsə (kujimur—1 kəpejka, dasur—3 kəpejka da s. v) sijə jona šəktədə ləddəmsə. da, vazən-ñin loi sььвтəma kьigajəсьн.

139. Ыддѣј тајә Ыдјассә: 4605, 8076, 6409, 7052, 9006, 7008, 9001, 4005, 6008, 4075, 7083.

Рукталәј тајә Ыдјас рижъ ставсә сеәти вьлә.

140. Ыддѣј тајә Ыдјассә: 3080, 7060, 4009, 8045, 9070, 8700, 6004, 5700, 6090, 8007, 5080.

Рукталәј тајәјасәс ставсә сеәти вьлә.

141. Гизәј Ыдпрасјасән таеәм Ыдјас: шизим шұрс кьз ку-
жим, әкмьс шұрс кәкјамьсдас, кујим шұрс шизим, вит шұрс
кьз, кәкјамьс шұрс әти.

142. Куеәм Ыд сушә нолпаса Ыдән?

143. Нимтәј воҗасән нолпаса Ыдлљш иҗәтшаң заводитәмән
став разрадсә. Нимтәј тајә разрадјассә Ызьдшаң заводитәмән.

144. Гизәј Ыдпрасјасән со куеәм Ыдјас:

а) 1933 воша јанвар 1 лун кезлә вәли кьк шұрс җеҗамьн
квajt MTS;

в) 1930 воьн трактор вәли сулалә шизим шұрс шо шизимдас
әкмьс сajt, 1931 воьн—нол шұрс шизимдас квajt сajt, а
1932 воьн—кујим шұрс кујимшо дас нол сajt;

с) 1931 воьн комвајн вәли сулалә нол шұрс витшо шизим-
дас кәкјамьс сajt, а 1932 воьн—кујим шұрс кәкјамьс шо
сajt.

җ) 1932 воьн АМО-3 заводса автoмoбиљ вәли сулалә вит
шұрс квajtшо квajtьмьн вит сajt.

Гизәда сoдтәм.

145. Gosudarstvolь kolhoz zdajtis 623 с совди да 352 с
ш. Кьмьн сенҗнер наҗсә kolhoz zdajtis gosudarstvolь?

+ 623—сoдтаньд.

+ 352—сoдтаньд.

975(с)—summa

Zadaҗa resitәmsә gизәј

tetraдaньд.

Sodtigән Ыдјассә әти мәд улә гизәнь sizi, медьм
әти Ыдса јединиҗасьс вәлинь мәд Ыдса јединиҗас
уљнәш, даҗсa—даҗсa уљнәш, шoјaс—шoјaс уљнәш да
с. в. Sodtavнь век заводитәнь јединиҗaшсан.

146. Кыз сушаны сija лѣдjasыс, кодjasыс содтаны?
 147. Кыз сушэ сija лѣдыс, коди лэа содтам вэрэн?
 148. Кыз колэ гизавны сija лѣджасэ, кодjasэс содталаны?
 149. Resitэj таjэ primerjасэ (содтан лѣджасэ гизалэj stolbикан):

$$\begin{array}{r}
 326 + 453 = \\
 572 + 325 = \\
 2824 + 165 = \\
 1753 + 2136 =
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 3464 + 4235 = \\
 5781 + 3218 = \\
 853 + 126 = \\
 621 + 378 =
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 4235 + 5634 = \\
 5783 + 3216 = \\
 7325 + 2153 = \\
 6256 + 2732 =
 \end{array}$$

150. Gosudarstvoљ kolhoz zdajtis 654 c nan. Sylэн нэс-та коли vuzэс влэ 245 c. Unaэ vuzэс¹⁾ напыс?

151. Kolhozыn pervoj voas vэли 325 ga гэрэн му; lok-тан vo влэс гэрэн му ploсеадыс kolhozлэн содис 435 ga влэ. Una-э гэрэн муыс вэли kolhozлэн lokтан vo kezлас?

$$\begin{array}{r}
 + 325 \\
 + 435 \\
 \hline
 760(\text{ga}).
 \end{array}
 \quad \text{Zadača resitэmsэ gизэj tetradаныd.}$$

152. Zavodyн 568 muzиҷэj da 327 пывава. Unaэ stav roвoҷэjыс zavodас?

$$\begin{array}{r}
 + 568 \\
 + 327 \\
 \hline
 895(\text{mort}).
 \end{array}
 \quad \text{Zadača resitэmsэ gизэj tetradаныd.}$$

153. 1931 v. zavodyн эti roвoҷэjлэн тэлысса вьравоткаыс вэли 175 sajт, a 1932 v. сija содис 741 sajт влэ. Бэьдэ вэ-ли тэлысса вьравоткаыс эti roвoҷэjлэн 1932 v.?

$$\begin{array}{r}
 + 175 \\
 + 741 \\
 \hline
 916(\text{sajт}).
 \end{array}
 \quad \text{Zadača resitэmsэ gизэj tetradаныd.}$$

154. Sodtэj 3746 da 5429.

1) Напыс, коди колэ асшыныс potreбношса udovлетvoritam вэ-рэн, сушэ vuzэс напэн.

$$\begin{array}{r} + 3736 \\ + 5429 \\ \hline 9165. \end{array}$$

Мъј колѧ вѧѣнь даѣаьскѧд, коди лоис једѣнѣајасѧ sod-tigѧ?

155. Resitѧј тајѧ primerјасѧ:

$$\begin{array}{r} 468 + 312 = 4287 + 3719 = 7474 + 1735 = \\ 363 + 527 = 7435 + 1883 = 989 + 8485 = \\ 5328 + 2664 = 8629 + 192 = 478 + 2876 = \\ 6452 + 229 = 4796 + 3257 = 7894 + 765 = \\ 6468 + 351 = 3276 + 1523 = 3918 + 5091 = \end{array}$$

156. 1931 voѣa fevraљn rovoѣajљn vьravorotkaьs vѧli 265 sajт. 1932-ѧд voѣa fevraљn sijѧ sodи 851 sajт vьлѧ. Бздѧ vѧli 1932 voѣa fevraљ tѧљьљn zavodљn ѧтѧ rovoѣajљn vьravorotkaьs?

157. Carskѧј Roѣђijalљn tramvajнѧј tuјьs vѧli 1581 km kuзта. Revoљucija zavoditѣmъђaњ 1932-ѧд voѧз SSSR-љn vѧli sodтѧma tramvajнѧј tuјьs 1066 km. Kuзѧ vѧli tramvajнѧј tuјьs SSSR-љn 1932 voљn?

158. Gosudarstvolf kolhoz zdajtis 2342 t kapusta, 314 t ogurьs, 82 t pomidor da 115 t kartupeљ. Kьmьn tonna puktas (ovosei) kolhoz zdajtis gosudarstvolf?

$$\begin{array}{r} 2342 \\ + 314 \\ + 82 \\ + 115 \\ \hline 2853(t) \end{array}$$

Zadaѣa resitѧmsѧ gizѧј tetradљnьd.

159. Zavodљn uzalѧ 6448 vespartijнѧј rovoѣaj, 892 kom-somolec da 898 partijec (ѣlen da kandidat). Unѧѧ stav rovoѣajьs* zavodas?

160. Kolhoz ѣukѧrtis 2706 c turnьps da 1280 c kor-movѧј ѣvekla. Kьmьn centњer kolhoz ѣukѧrtis korњerplodсѧ?

$$\begin{array}{r} + 2706 \\ + 1280 \\ \hline 3986(c) \end{array}$$

Унаә loi summaas 6 da 0 sodtәмьs? 0 da 8 sodtәмьs?

161. Sodtam 4200 da 4560:

$$\begin{array}{r} + 4200 \\ + 4560 \\ \hline 8760. \end{array}$$

Унаә loi summaas 0 da 0 sodtәмьs? 0 da 6 sodtәмьs?

162. Gozsa jaşlijas læşәdam vьlә şelsovet lezis şam 850 sajt, a kolhoz—900 sajt. Унаә lezәma şәmsә jaşlijas vьlә?

163. Resitәj taja primerjassә:

$$\begin{array}{lll} 2040 + 7089 = & 3070 + 4093 = & 6005 + 2407 = \\ 7009 + 2340 = & 6005 + 2008 = & 2506 + 2070 = \\ 2807 + 6009 = & 5900 + 3207 = & 3720 + 5380 = \\ 7004 + 2806 = & 6509 + 2070 = & 6280 + 2080 = \\ 8405 + 1505 = & 590 + 7006 = & 5400 + 1074 = \end{array}$$

164. Jogşәm mu 1 ga vьln nañlән sәrkod urozajьs 725 kg. Jogtәm mu vьln urozajьs 324 kg-әn unьk. Унаә nañ urozajьs 1 ga jogtәm mu vьln?

165. 1932 v. Moskvaьn velәdçәtәm jәzь vәli 502 skola da eәa velәdçәm jәzь 2116 skola. Унаә velәdçәtәm da eәa velәdçәm jәzәs velәdan skolaьs vәli Moskvaьn?

166. Janьar tәlьsә fabrikaьn vәli vurәma 3560 koştum, a fevraьn—485 koştumәn unьk. Kьmьn koştum vәli vurәma fabrikaьn kьknan tәlьs çәznas?

Gizәda çintәm.

Kolhozь kolә daşтьnь 689 c kәjьs. Daşтьma 458
Унаә nәsta kolә daşтьnьsә?

$$\begin{array}{r} 689 \text{—} \text{çintәnьd} \\ - 458 \text{—} \text{çintьsьd} \\ \hline 231(c) \text{—} \text{raznoşt.} \end{array}$$

Çintigən ıdjasşə məda-məd ulə gızəp̄ sızı, medım çintanıdılən jedıncıajası vəlın çıntışlıd jedıncıajası ulınəş, dasjası—dasjas ulınəş, şojası—şojası ulınəş da s. v. Çıntıp̄ p̄r zavodıtəp̄ jedıncıajasıp̄.

167. Кueəm razradşən zavodıtım gızəda çıntəmsə?
 168. Кьз суşə sıjə ıdıs, kodış çıntım?
 169. Кьз суşə sıjə ıdıs, kodəs çıntım?
 170. Кьз суşə sıjə ıdıs, kodi artımə çıntəm vərn?
 171. Resıtəj tajə primerjassə:

865 — 542 =	8479 — 6267 =	672 — 351 =
796 — 365 =	6584 — 4372 =	8967 — 753 =
938 — 416 =	4893 — 3652 =	9472 — 351 =
692 — 531 =	5967 — 4253 =	7829 — 415 =
7869 — 6452 =	584 — 73 =	1795 — 642 =
9365 — 4243 =	197 — 85 =	2389 — 75 =

172. Колхозı kolə kəzn̄ 586 ga zər. Pervoj kьk lunas vəlı kəzəma 354 ga. Кьмьп гектар nəstə kolı kəzn̄sə?

173. Pervoj təlşas brıgada ekonomıtıs 152 sajt, a məd təlşas—365. Кьмьп sajtən ınzьk ekonomıjası loı məd təlşas?

174. Tulışьп kolхозьп vəlı 3275 ovməs. Arьп sıjə-zə voas vəlı-ııı 4798 ovməs. Кьмьп ovməs ıd sodıs kolхозas?

175. Resıtəj primer: 8764 — 3253 =

Prəverıtəj, ışkıə vəçınp̄d çıntəmsə.

176. Resıtəj primerjas: 3873 — 2823 =

4237 — 2010 =

Prəverıtəj, ışkıə vəçınp̄d çıntəmsə.

177. Resıtəj tajə primerjassə da prəverıtəj, ışkıə vəçınp̄d:

5328 — 4318 =	6804 — 5503 =	6536 — 6205 =
8872 — 2471 =	7462 — 6401 =	7564 — 7464 =
4965 — 3962 =	9675 — 4040 =	8350 — 8130 =

$$\begin{array}{r} 6483 - 5403 = \\ 8067 - 5063 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 7647 - 6607 = \\ 5834 - 2724 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 5780 - 4750 = \\ 9074 - 3070 = \end{array}$$

178. Sapoznəj mašterskəj zagotovitis 358 kg pəeva ku-
çik. Təlyş çəzən siyə rəskodujtis 180 kg. Unə nəstə kolə
kuçikəy?

179. Kolxozly kəznəyə kolə 654 c kəjdəy. Daštəmə 428 c
Kəmyñ centner kəjdəy nəstə kolə daštənyə?

$$\begin{array}{r} 654 \\ - 428 \\ \hline 226(\text{c}) \end{array} \quad \text{Zadaça resitəmsə gizəj tətəradənd.}$$

180. 1931 vonyñ Moskovskəj oblaštyn vəli ləddəşşə 526
rajonnəj da fabrično-zavodskəj gazeta, a 1930 vonyñ vəli
396 gazeta. Unə sodis vonyñ gazet lədy?

$$\begin{array}{r} 526 \\ - 396 \\ \hline 130. \end{array} \quad \text{Zadaça resitəmsə gizəj tətəradənd.}$$

181. Məj kolə vəcəny çintigən, kor çintəşlədyñ dorəy
çintənlədas daşjəşy eəzəyk.

182. Resitəj təjə primerjəssə (lədjəssə gizəj stolbikən):

$$\begin{array}{r} 662 - 449 = \\ 258 - 239 = \\ 5437 - 3265 = \\ 8325 - 8194 = \\ 6821 - 5348 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 9684 - 7856 = \\ 4275 - 3859 = \\ 8435 - 4563 = \\ 5427 - 4954 = \\ 6536 - 4697 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 6832 - 5475 = \\ 8312 - 6276 = \\ 2873 - 1597 = \\ 7382 - 5649 = \\ 9247 - 3538 = \end{array}$$

183. Carskəj Roşsiyəñ vəli 3209 tramvajnəj vagon, a
1932 vonyñ SSSR-yn vəli 6641 vagon. Kəmyñ vagon so-
dəmə?

184. Angliyəñ 1931 vonyñ 356 domna rişy uzalis səmyñ
70. Kəmyñ domna ez uzav 1931 vonyñ Angliyəñ?

185. 1931 voşə fevraləñ Staļingradskəj zavodəñ traktorlən
şəbestoiməştəy¹⁾ vəli 5230 sajt, a 1932 voşə fevral kezlə
siyə çinisi 1981 sajtən. Unə sulalis traktorəy 1932 voşə
fevraləñ?

¹⁾ Şəbestoiməşt—ason.

$$\begin{array}{r} 5230 \\ - 1981 \\ \hline 3249. \end{array}$$

Præveritæj, lučki-ə resitəma zadaçaəs.

186. 1932 voša pervoju kvartalın Stalingradskəj zavodı plan şerti kolə vəli leznı 8600 traktor. Metall suzşytəm vəsna zavod lezis səmın 8419 traktor. Kımın traktor lıd-ən zavod ez tırt asşıs plansə?

$$\begin{array}{r} 8600 \\ - 8419 \\ \hline 181. \end{array}$$

Præveritæj, lučki-ə resitəma zadaçaəs.

187. Resitəj tajə primerjassə: 8042 — 2895 =
6001 — 5987 =

Præveritæj, lučki-ə resitəma primerjassə.

188. Resitəj primerjassə:

650 — 287 =	4305 — 1263 =	8007 — 5008 =
960 — 475 =	5042 — 4635 =	3007 — 898 =
2660 — 865 =	3207 — 2042 =	2003 — 395 =
3840 — 2785 =	7060 — 5524 =	7001 — 3002 =
2700 — 1847 =	9020 — 4075 =	2005 — 1006 =
1200 — 968 =	5040 — 983 =	6004 — 5005 =

189. Vesavtəm kəjdəsən kəzəm 1 ga mu vılsı vostisnı 680 kg ružəg, a vesaləm kəjdəsən kəzəm 1 ga mu vılsı vostisnı 920 ga. Kımın kilogrammən 1 ga vılnı urozajıs sodis kəjdıs vesaləm vəsna?

190. Fabriçnəj jərbı vəli çukərtəma 608 t kartupej. Kəjdıs vılə kolisnı 56 t. Kolassə şetisnı fabriçnəj stoləvəjə. Kımın tonna kartupejsə vəli şetəma stoləvəjə?

191. Venəln (Avstrijaın) 1913 voın asnıssə asnıs viisnı 523 muzičəj da 244 pıvvaıa, a 1931 voın — 629 muzičəj da 508 pıvvaıa. Kımın mort vılə sodis 1931 voın asnıssə vılsı lıdıs?

192. Şiktın 278 kolxoznəj da 102 ətkaoılsə oıməs. Zəjom vılə gızədıgən gızışisnı 232 kolxoznəj da 87 ətkaoılsə oıməs. Kımın oıməs nəsta kolı şiktas gızışytəmıs?

193. 1931 voın Moskovskəj oblaştın ružəglən da zərlən 1 ga-ılsı urozajıs vəli:

	Ruzæg	Zær
Kolhozjaslæn . . .	1010	770
Ætkaolbšjaslæn . . .	970	690

Льддэј, кьмьн килограммэн рузэг да зэр урозайбс колхозникјаслэн вэли æткаолбšјаслэн дорбš unpьк.

194. 1 t çugun vьlæ kolæ 2170 kg tulskæј ruda, livæ 1650 kg krivorozskæј ruda. Кьмьн килограммэн krivorozskæј дорбš tulskæј rudaбс kolæ unpьк?

195. Bjudzet šerti šiktsævetlæn doxodьbс 5275 sajt. Ræskodьbс kolæ lonь 5980 sajt. Suzšьtæm šæmsæ šetæ Rajispolkom. Unæ šetæ Rajispolkom?

196. Rekonstrukcijaæз завод vonas vэли šetæ 2050 stanok, a rekonstrukcija væгьп kutis šetнь 5925 stanok. Кьмьн stanokæn unpьк заводьbс kutis šetнь rekonstrukcija væрас?

197. Velædцьнь заводитигән skolaьн vэли 1320 tetrad. Vo çæznas næsta vэли пæвæma 1400 tetrad, a juklæma 2369 tetrad. Кьмьн tetrad skolaьн kolï mæd vo kezлæ?

198. Grezдын вæгьбшан pravaa 491 muziçæј da 516 пьввава. Šiktsævet væгьпан sobpaңнæ vьlæ voisнь 378 muziçæј da 365 пьввава. Вæгьбшан pravaa кьмьн mort ez vo вæгьбшньсæ?

199. Ровоçæј kooperativь vo çæзæп kolæ vэли dašтьнь 8695 c kartupeļ. Pervoj vo зьпјas kooperativ daštis 3657 c, mæd vozьпјas—5383 c. Кьмьн centneræn kooperativ daštis planšьbс unpьк?

200. Domoupravлeннæ boštis remontјas væцьнь ssuda 1500 sajt da olьšјasьbсьbс samoobloзeннæ pьг çukærtis 628 sajt. Tajæ šæmsьbс kerkasæ mavtæm vьlæ ræskodujtis 730 sajt, otopлeннæ remontirujtæm vьlæ—326 sajt. Koлassæ ræskodujtis elektriçeskæј provodka vьlæ. Unæ sulalis elektriçeskæј provodkaбс?

201. Resitæј tajæ primersæ: 1875 + 3289 =

Præveritæј resitæmsæ çintæm otsæгән.

202. Resitæј primerјassæ da præveritæј luçkia resitinnьd:

$$\begin{array}{rcl}
 7566 + 874 = & 8678 + 1289 = & 7080 + 2090 = \\
 9876 + 114 = & 2042 + 7608 = & 5040 + 4765 = \\
 875 + 8976 = & 3096 + 6056 = & 3809 + 5036 =
 \end{array}$$

Sajtjasən da urjasən şetəm lıdjasəs sodtəm da çintəm.

203. 1931 v. SSSR-sa nojvəçan promyšlennostsa rovoçajlən sərkođa təlşsa üzdonş vəlİ 74 sajt 66 ur. 1932 v., üzdonş sodİs 7 sajt 47 urən. Bşzde vəlİ üzdonş ovoçajlən 1932 voə?

$$\begin{array}{r}
 + 74 \text{ sajt } 66 \text{ ur} \\
 + 7 \text{ sajt } 47 \text{ ur} \\
 \hline
 82 \text{ sajt } 13 \text{ ur.}
 \end{array}
 \quad \text{Zadaça resitəmsə gizəj tetradanşd.}$$

204. 1932 v. ximiçeskəj promyšlennostsa rovoçajlən təlşsa sərkođ üzdonş vəlİ 110 sajt 50 ur. 1931 v. sija-zə rovoçajlən üzdonş vəlİ 99 sajt 83 ur. Unaə voçəznas sodİs təlşsa üzdonş?

$$\begin{array}{r}
 - 110 \text{ sajt } 50 \text{ ur} \\
 - 90 \text{ sajt } 83 \text{ ur} \\
 \hline
 10 \text{ sajt } 67 \text{ ur.}
 \end{array}
 \quad \text{Zadaça resitəmsə gizəj tetradanşd.}$$

Proveritəj, luçkiə vəçəma çintəmsə.

205. Кыз gizəň sodtigən libə çintigən lıdjassə, kodjasəs şetəma sajtjasən da urjasən?

206. Resitəj primerjassə giztəg da seəti vşln:

$$\begin{array}{rcl}
 28 \text{ sajt } 75 \text{ ur} + 35 \text{ sajt } 42 \text{ ur} = \\
 56 \text{ sajt } 27 \text{ ur} + 38 \text{ sajt } 65 \text{ ur} = \\
 29 \text{ sajt } 07 \text{ ur} + 45 \text{ sajt } 36 \text{ ur} = \\
 765 \text{ sajt } 70 \text{ ur} + 80 \text{ sajt } 09 \text{ ur} =
 \end{array}$$

207. Resitəj primerjassə giztəg da seəti vşln.

$$\begin{array}{rcl}
 45 \text{ sajt } 63 \text{ ur} - 27 \text{ sajt } 54 \text{ ur} = \\
 107 \text{ sajt } 80 \text{ ur} - 64 \text{ sajt } 68 \text{ ur} = \\
 96 \text{ sajt } 08 \text{ ur} - 58 \text{ sajt } 27 \text{ ur} = \\
 82 \text{ sajt } 20 \text{ ur} - 36 \text{ sajt } 05 \text{ ur} =
 \end{array}$$

208. Xozrasçotnəj brigada lunja üzəş osnovnəj üzdonəş boştis 75 sajt 50 ur da sođtəd üzdon 24 sajt 70 ur. Unəə brigada boştis lunnas?

209. 1931 v. „Iskra“ kolhozın trudoden üzəş sulalis 2 sajt 50 ur, a 1932 vobn—3 sajt 20 ur. Unəə sođis vonas trudodenlən donəş?

210. Stałin nima şelsko-xozajstvennəj arçelın trudodenəş sulalis:

	1930 vobn	1931 vobn	1932 vobn
Naturaən . .	75 ur	35 ur	79 ur
Şəməən . . .	26 ur	1 sajt 52 ur	1 sajt 69 ur

Artaləj, kəmbn urən 1932 vobn unəyk sulalis trudodenəş 1931 vobn şerti da 1930 vobn şerti.

Vitpasa da kvajtresa lədjəs.

211. Ləddəj lədjassə: 20000, 80000, 50000, 40000, 90000, 70000. Tajəjasəs stavsə puktaləj seəti vələ.

212. Güzəj lədrasjasən: kombn şurs, kvajtəmbn şurs, əkməsdas şurs, şizimdas şurs, vetəmbn şurs, nələmbn şurs.

213. Ləddəj lədjassə: 34875, 67415, 86250, 48200, 48750, 48500, 48003, 60007, 90080, 50001, 65070, 300090, 75405. Tajəjasəs stavsə puktaləj seəti vələ.

214. Güzəj lədrasjasən: kəkjaməsdas kujim şurs şo kəz şizim, kvajtəmbn şurs şizimşo kvajtəmbn, əkməsdas şurs şo şizim, nələmbn şurs vetəmbn, əkməsdas şurs kəkjaməş, kvajtəmbn şurs kək, kəzvıt şurs əkməş, vetəmbn kəkjaməş şurs kvajt, nələmbn əkməş şurs kəkşo, əkməsdas kujim şurs kvajtşo.

215. Ləddəj lədjəs: 300000, 700000, 500000, 900000. Tajəjasəs stavsə puktaləj seəti vələ.

216. Güzəj lədrasjasən: kəkşo şurs, kəkjaməşşo şurs, nələşo şurs, kvajtşo şurs.

217. Ыддэј ыдјас: 329487, 987362, 942725, 962700, 640000, 802025, 200080, 345009, 600007, 200108. Тажэјасэ ставсэ пукталэј сеэти вьлэ.

218. Гизэј ыдпасјасэн со кувэм ыдјас: шизимшо комьн вит шурс, кэкјамьссо кьз вит; кујимшо экмьсдас кьк шурс, шо неламьн эти; нолшо кэкјамьсдас шурс, шо квajtьмьн; витшо шурс экмьсшо; шо шурс нолшо; экмьсшо шурс кэкјамьсдас; кујимшо неламьн шурс; кькшо шурс кэкјамьс; квajtшо шурс экмьс.

219. Эти јогтуруньн овлэ со мьнда кэјдьс:

Јогтурунлэн ним	Кэјдьс ыд	Јогтурунлэн ним	Кэјдьс ыд
Љебеда	100000	Дикэј куман	12000
Мувьса релуд	6680	Сурька	3000
Вјунок	600	Куьд роьд	100000
Гулавник	700000	Сим сеп	1300
Кукол	2590	Ролевэј будак	35500

Тавліцашьс ыдјассэ ыддэј да гизэј на содэм пэрэдок шэрти.

220. СССР-ын кэрттуй шет:

Војас	Кузта (километрјасэн)
1913	Ветьмьн кэкјамьс шурс витшо неламьн экмьс.
1928	Шизимдас квajt шурс кэкјамьсшо квajtьмьн кујим.
1929	Шизимдас шизим шурс дас.
1930	Шизимдас шизим шурс неламьн квajt.
1931	Кэкјамьсдас эти шурс шо дас.

Тавліцаса ыдјассэ гизэј ыдпасјасэн.

221. Traktorjas vəcəm:

Vojas	SSSR-ын	SAS8-ын
1925	Vitšo комьн әкмьс.	Şo kvajtьмьн şizim şurs vitšo комьн kujim.
1926	Әкмьсšo das.	Şo kәkjamьсdas әti şurs әкмьсšo әкмьсdas vit.
1927	Kәkjamьсšo şizimdas нол.	Kькšo şurs vitšo vit.
1928	Әti şurs нолšo kvajtьмьн әкмьс.	Şo şizimdas vit şurs әкмьсšo комьн нол.
1929	Нол şurs vitšo kvajtьмьн әкмьс.	Kькšo кьз kәkjamьс şurs әкмьсšo şizimdas kvajt.
1930	Daskьк şurs şizimšo кьз şizim.	Kькšo кьк şurs нолšo vetьмьн kәkjamьс.
1931	Комьн әкмьс şurs kvajtšo şizimdas әкмьс.	Şizimdas kәkjamьс şurs.

Таблицаас ваядәм лъджасә гизәј лъдрасјасән.

222. 1928 воә SSSR-са фабрикајасә да заводјасә вәли сүвтәдәма 9400 вьл станок, 1929 воә—11800 станок, 1930 воә—21500 станок да 1932 воә—31200 станок. Кьмьн вьл станок фабрикајасә да заводјасә сүвтәдәма первој рјаџилетка кадә?

Квajtраса лъдјас классјасән да разрадјаслән шетка:

Şursјаслән класс			Једиңикајаслән класс		
R a z r a d j a s					
şojas	dasajas	једиңикајас	şojas	dasajas	једиңикајас
6	5	4	3	2	1
—	8	9	3	8	7
—	9	0	6	0	5
3	4	5	4	2	9
9	0	8	0	7	0

223. Лъдфәј шеткаә гизәм лъджасә.

224. Кудам местам сулапнь вешкдлаторсаң сујгалаң дајас? сојас? јединица шурсјас? шо шурсјас? јединицајас?

225. Гизәј сеам лѣјас, кодјас артамнь 2 дај шурсь; 4 шо шурсь да кьк даь; 8 дај шурсь, 6 јединица шурсь, 8 шобь да 4 даь.

226. Кудам разрадјас да кудам классјас тај лѣјас: 890470, 6480, 30040, 205007, 4000, 50006?

227. Вишталәј воzza (226№) задачаса вѣд лѣь, кьмь лѣә сен шо шурс, дај шурс, јединица шурс, шо, дај да јединица?

228. Стајин нима Москoвскәј автозавод (v. АМО) 1932 воша первој кварталын лезис 2959 автомобил, мѣд кварталын—3231 автомобил, којмѣд кварталын—3767 автомобил да нѣд кварталын—5119 автомобил. Кьмьн автомобил шетис завод 1932 во чәзән?

229. Горсовет во чәзән рәскәдујтис:

рѣвшан стрәитәм	вѣлә 125760 сајт.
skola	" 160050 "
волица ремонтирүјтәм	" 5000 "
түјјас стрәитәм	" 12300 "

Арталәј, унаә рәскәдујтис горсовет тајә став шикај стрәителство вѣлә?

230. Шәско-хоzајствәнәј артел му узаләмьш воштис 32475 сајт доход, а скәтвизәмьш 17549 сајтән еазьк. Унаә став доходсә артел воштис му узаләмьш да скәтвизәмьш әтлапн?

231. 1930 воә СССР-ын вәли лезәма 347 комбайн, 1931 воә—3545-әс, а 1932 воә 11 тәлшән—9346 комбайн. Кьмьн комбайнән 1932 воьн 11 тәлшән loi лезәма кьк воzазьк воша лезәм шәрти унзьк?

232. Государствољ коммуна зајтис 14879 с наң да гьнок вѣлән вузалис 1738 с. Унаә који напнь коммунаас, ставьс-кә вәли чукәртәма 22142 с?

233. 1928-әд воә сәј ульн СССР-ын вәли 1935 га, а 1932 воә вәли 17297 га. Кьмьн гектарән пләсеадьс сәј ульн loi унзьк?

234. Skладьн вәли 41760 гоz кәм. Первој луна складьш лезәма 12670 гоz, мѣд лунас—15080 гоz. Унаә кәмьш који складас?

235. Первој луна кооперативә воис 3680 м мануфактура, мѣд лунас—5290 м. Первој лунас вузаләма 789 м, мѣд

lunas—2648 m, a kəjməd lunas—4548 m. Kъмын metr-manufakturaъs nəsta kolli?

236. 1931 və romъn Staļin nima zavodъn gruzoviklən asdonъs (себестоимость) vəli 11078 sajt, 1932 vo fevral təlъsъn gruzoviklən asdonъs uşi 4303 sajtən. Kъмын sajt vəli sulalə gruzovikъs 1932 və fevralъn?

237. 1928 vo janvar 1 lun kezlə SSSR-ъn vəli 14874 şveregatelnəj kassa, a 1932 vo janvar 1 lun kezlə şveregatelnəj kassa lъdъs sodi 58912-əz. Unəə sodi şveregatelnəj kassa lъdъs indəm kad çəznas?

238. SSSR-sa zavodjasən lezəma ta mьnda parovoz, avtomobil da vagon:

V o j a s .	Parovozjas	Vagonjas	Avtomobiljas
1924	182	571	20
1928	604	11740	879
1931	970	20028	20501

Artaləj, kъмын parovozen avtomobilən da vagonən 1931 vəə vəli lezəma unъk 1928 vovъn dorъş da 1924 vovъn dorъş?

239. 1914 vəə amerikanskəj divizija minutəə pulemetъs da viŋtovkaъs vermis vəçnъ 163400 lъjəm, a əni siјə vəçə 422320 lъjəm. Kъмын lъjəmən minutanas divizija kutis vəçnъ unъk?

240. Zadanəə şerti domennəj cexlъ kolə vəli şetnъ 744900 t çugun, cexsa rovoçəjjas şetisnъ voça plan, kod şerti kəsъjşisnъ şetnъ 826823 t çugun. Unəən-ə voşa planъs lъzdъk zadanəə şertisъ?

241. Plan şerti voçəzən zavodlъ kolə vəli şetnъ 357388 t uklad, a voçəzən zavod şetis 383126 t. Kъмын tonna ukladsə zavod lezis unъk?

242. Moskovskəj ovləştъn (Moskvatəg) profsojuzsa slenjas pəvsъn 1932 voşa janvar 1 lun kezlə vəli 31566 velədcъtəm mort da 86301 eea velədcъm mort. Eea velədcъm da velədcъtəm jəzəs velədan skolaъn velədcisnъ 70644 mort. Kъмын mort ez-na velədcъnъ skolajasъn?

243. Zavodsa utiľcexľb plan řerti tälbřan kolä väli leznľ 72000 sajť don produkcija. Pervoj dekadaen řex lezis 20365 sajť don produkcija, mäđ dekadaas—31400 sajť don da koj-mäđ dekadaas—33235 sajť don. Kľmľn sajťen vevťrtäma plansä?

Rimskäj ľdpasjas.

I	V	X
1	5	10

244. Gizäj tetradanľđ 1-řan 30-äz ľdjas, kodjasäs gizäma rimskäj noga ľdpasjasän:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
XXI	XXII	XXIII	XXIV	XXV	XXVI	XXVII	XXXIII	XXIX	XXX
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

245. Gizäj rimskäj ľdpasjasän so kueäm ľdjas: 8, 25, 17, 11, 9, 14, 16, 20, 4, 6, 28, 29, 15, 3, 8.

246. Tajä datajasas tälbř nimjas řyddľbř puktaläj rimskäj ľdpasjas: nojavr 7 lun, maj 1 lun, fevral 23 lun, mart 8 lun, janvar 21 lun.

247. Lľddäj tajä datajassä: 12/III, 6/VII, 1/IX, 18/III, 17/IV, 5/V, 22/IV, 4/VII.

248. V. I. Ľeňin polnäj sobranije soćinenij kojmäđ izdannä vľlä gizsigän řetisň so kueäm tomjas: I, V, VIII, XII, XIV, XVIII, XXVII. Gizäj ľdpasjasän, kueäm tomjas nästa kolä vořtnľ rodpiřikľb, kor stay tom ľdľsľ kolä lonľ 30.

Ətipasa ľdjasäs äktäm.

Vundan masinaen äti lunä pozä vundľň 5 ga sovđi. Kľmľn gektar sovđi pozä vundľň tajä masinanas 4 lunän?

$$5 + 5 + 5 + 5 = 20.$$

ľivä

$$5 \times 4 = 20.$$

Sijə lʙdʙs, kodəs əktəny (5), suşə əktanlʙdən. Sijə lʙdʙs, kod vʙlə əktəny (4), suşə əktʙşlʙdən. Lʙdʙs, kodl artmə əktəm vəryn (20), suşə proizvedenŋən. Əktanlʙdəs da əktʙşlʙdəs suənʙ əktasjasən.

249. Kueəm deĵstvijəən pozə vezny ŋekymn ətʙzda lʙd-
jas soddəm?

250. 2 lʙdəs əktan tablʙca

Soddəj:

$$2 + 2 = 4$$

$$2 + 2 + 2 =$$

$$2 + 2 + 2 + 2 =$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 =$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 =$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 =$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 =$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 =$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 =$$

Əktəj:

$$2 \times 2 = 4$$

$$2 \times 3 =$$

$$2 \times 4 =$$

$$2 \times 5 =$$

$$2 \times 6 =$$

$$2 \times 7 =$$

$$2 \times 8 =$$

$$2 \times 9 =$$

$$2 \times 10 =$$

Resitəmsə gizəj as tetradənyd.

251. Unəə kʙskə 9 gira, vʙd giralən-kə şəktəys 2 kg?
8 taeəm-zə gira? 6 gira? 5 gira?

252. Kymn ur (kərejka) loə 3 kʙkura dengaʙn (mo-
netəʙn)? 8 dengaʙn? 6 dengaʙn?

253. 3 lʙdəs əktan tablʙca. Vʙd primerʙş əktəmsə ve-
zəj soddəmən da korşəj rezulʔtatjassə. Resitəmsə gizəj tet-
radənyd.

$$3 \times 2 = 3 + 3 = 6$$

$$3 \times 3 = 3 + 3 + 3 = 9$$

$$3 \times 4 =$$

$$3 \times 5 =$$

$$3 \times 6 =$$

$$3 \times 7 =$$

$$3 \times 8 =$$

$$3 \times 9 =$$

$$3 \times 10 =$$

254. Gizəj 3 lʙdəs əktan tablʙca.

255. Kəzan masinəən lunən pozə kəznʙ 3 ga kʙlever.
Kymn gektar kʙlever pozə kəznʙ 4 lunən? 5 lunən? 9 lunən?

256. Tetrad vblə munə 3 list bumaga. Kъmьn list kolə 4 tetrad vblə? 10 tetrad vblə?

257. 1 kəravka istəg sulalə 3 ur. Unəə şetasnъ zdaça, 5 kərav vblə-kə kassəə mъntan 20 ur şəm?

258. 4 lъdəs əktan tablica. Resitəmsə gizəj tetradanьd.

Sədfəj:

$$4 + 4 = 8$$

$$4 + 4 + 4 =$$

$$4 + 4 + 4 + 4 =$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$

Əktəj:

$$4 \times 2 =$$

$$4 \times 3 =$$

$$4 \times 4 =$$

$$4 \times 5 =$$

$$4 \times 6 =$$

$$4 \times 7 =$$

$$4 \times 8 =$$

$$4 \times 9 =$$

$$4 \times 10 =$$

259. Bьd raməyn 4 şteklə. Unəə kolə ştekləys 6 raməə? 7 raməə? 9 raməə?

260. Bekan masinaən əti lunən pozə vəkьnъ 4 ga tur-un. Kъmьn gektar pozə vəkьnъ 2 lunən? 4 lunən? 7 lunən?

261. Əti metr treko sulalə 4 sajt. Unəə kolə mъntьnъ 3 m treko vblə? 5 m vblə? 9 m vblə? 4 m vblə?

262. Divan ezнь kolə 4 metr klejonka. Donəə suvtas divan ezəmbъ, kor əti metr klejonkaьs sulalə 4 sajt, maşterь uzaləmsъs-kə kolə mъntьnъ 15 sajt da mukəd rəskodjas-kə 8 sajt 50 ur?

263. Əktəmsə vezəj sodtəmən, kьz indəma kьk pərvəj primerjasas da resitəj primerjassə:

$$5 \times 2 = 5 + 5 = 10$$

$$5 \times 3 = 5 + 5 + 5 = 15$$

$$5 \times 4 =$$

$$5 \times 5 =$$

$$5 \times 6 =$$

$$5 \times 7 =$$

$$5 \times 8 =$$

$$5 \times 9 =$$

$$5 \times 10 =$$

264. Gizəj 5 lъdəs əktan tablica?

265. Seştidnevkaьn (kvajt lunьn) 5 uzalan lun. Kъmьn uzalan lun 3 seştidnevkaьn? 5 seştidnevkaьn?

266. 1 mortlǝ lunja kǝzan norma 5 ga. Bǝzd-ǝ loǝ normaǝ 5 mortlǝ? 7 mortlǝ? 9 mortlǝ?

267. Kǝmǝn ur loǝ 4 vituraǝn? 7 vituraǝn? 5 vituraǝn?

268. Ruзǝg ǝti kolʹtalǝn ʃǝktaǝ 5 kg. Una-ǝ mǝdasnǝ kǝskǝnǝ 3 taǝǝm kolʹta? 7 kolʹta? 9 kolʹta?

269. Kooperativǝʃ nǝvǝm nan vǝlǝ kolǝ mǝntǝnǝ 28 ur. Nǝvaʃǝʃ ʃetis kaʃʃirǝ 4 vitura dǝnga da 3 kujimura dǝnga. ʃetasnǝ-ǝ sǝlǝ zdaʃa da una-ǝ?

270. Resitǝj primerjassǝ:

$3 \times 6 =$	$3 \times 8 =$	$5 \times 8 =$	$4 \times 8 =$
$4 \times 5 =$	$5 \times 7 =$	$4 \times 7 =$	$5 \times 9 =$
$5 \times 6 =$	$4 \times 6 =$	$3 \times 9 =$	$3 \times 8 =$
$2 \times 7 =$	$5 \times 4 =$	$4 \times 4 =$	$3 \times 5 =$

271. Lǝʃǝdǝj 6 lǝdǝs ǝktan tabʹlica. Rezultatjassǝ tǝdma-lǝj sodtǝm otsǝgǝn. Resitǝmsǝ gizǝj as ʃetraǝanǝd.

272. Sodtǝmsǝ vezǝj ǝktǝmǝn da lǝʃǝdǝj 6 lǝdǝs ǝktan tabʹlica. Resitǝmsǝ gizǝj as ʃetraǝanǝd.

273. Tǝlǝn ǝti lǝʃtǝʃǝʃlǝ ʃǝtǝǝ 6 mǝs. Kǝmǝn mǝs ʃǝtǝǝ 4 lǝʃtǝʃǝʃlǝ? 7 lǝʃtǝʃǝʃlǝ? 9 lǝʃtǝʃǝʃlǝ?

274. Bǝd podkov tuvjalam vǝlǝ kolǝ 6 kǝrttuv. Kǝmǝn kǝrttuv kolǝ 2 podkovǝ? 5 podkovǝ? 7 podkovǝ?

275. Pǝlsaǝ puktǝma 6 asǝk. Kǝmǝn asǝk kovmas 4 pǝlsaǝ? 5 pǝlsaǝ? 7 pǝlsaǝ?

276. Fabrikaǝn tomulov uzalǝʃ uzalǝ 6 ʃas lunnas. Kǝmǝn ʃas sijǝ uzalǝ 3 lunǝn? 8 lunǝn? 9 lunǝn?

277. Verʃtǝ mortlǝ ǝti para vellǝ vǝlǝ kolǝ 5 m polotno, a tomulov mortlǝ 4 m. Kǝmǝn metr polotnoǝs kolǝ verʃtǝ mortlǝ 8 para vellǝ vǝlǝ da tomulov mortlǝ 5 para vǝlǝ?

278. Lǝʃǝdǝj 7 lǝdǝs ǝktan tabʹlica, sodtǝmsǝ vezǝj ǝktǝmǝn. Resitǝmsǝ gizǝj as ʃetraǝanǝd.

279. Fabrikaǝn roboʃǝj uzalǝ 7 ʃas lunnas. Kǝmǝn ʃas sijǝ uzalǝ 5 uzalan lunǝn?

280. Bǝd vǝla-dodǝdǝ puktisnǝ 7 kul zǝr. Kǝmǝn kul rozǝ puktǝnǝ 4 vǝla-dodǝdǝ? 7 vǝla-dodǝdǝ? 9 vǝla-dodǝdǝ? 5 vǝla-dodǝdǝ?

281. Pǝlǝsǝ 7 arǝs. Baʃlǝ 5 pǝv pǝlǝʃʃǝk. Kǝmǝn arǝsa vaʃlǝs?

282. Sortirovkaen lunən pozə vesavny 7 t kəjdys. Kymn tonna 1 sortirovkaen pozə vesavny 7 lunən? 9 lunən?

283. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{cccc} 4 \times 7 = & 2 \times 9 = & 5 \times 5 = & 6 \times 9 = \\ 5 \times 8 = & 4 \times 6 = & 6 \times 7 = & 5 \times 8 = \\ 6 \times 5 = & 7 \times 8 = & 7 \times 5 = & 7 \times 9 = \end{array}$$

284. Ləşədəj 8 lədəs əktan tablica, sodtəmsə vezəj əktəmən. Resitəmsə gizəj as tetradanə.

285. Kiən kəzəma 8 c zər. Urozajys lois kvajt pəv unzək. Vidləg mogəys sə yzda-zə uçastokə radəvəj sejalkaen kəzisny 7 c zər. Urozajyə voštisny 9 pəv unzək. Kod uçastokas zərjys loi unzək da kymn centnerən unzək?

286. 1 ga vyləş podsolnuka vundavny lun kezlə kolə 8 mort. Kymn mort kovmas, medym lunnas idravny podsolnuka 7 ga vyləş? 5 ga vyləş? 8 ga vyləş? 9 ga vyləş?

287. Jərə puktəma kapusta, vəd radə 8 kəçanən. Kymn kapusta saditəma 3 radə? 5 radə? 7 radə? 9 radə?

288. Tkaç noj mexaniçeskəj stanok vylən ças kadən vəçə 8 m noj. Kymn metr noj siyə vəças 7 çasən?

289. Kəzan masinaen lunən pozə kəzny 8 ga. Kymn gektar əti kəzan masinaen pozə kəzny 6 lunən? 9 lunən? 4 lunən?

290. Ləşədəj 9 lədəs əktan tablica, sodtəmsə vezəj əktəmən. Resitəmsə gizəj as tetradanə.

291. 1 ga vyləş zər urozaj voə 9 c. Una-ə voə urozajys 3 ga vyləş? 5 ga vyləş? 7 ga vyləş? 9 ga vyləş?

292. Əti kilogramm sov sulalə 9 ur. Una-ə kolə mnytny 4 kg vylə? 8 kg vylə? 7 kg vylə? 5 kg vylə? 10 kg vylə?

293. Velədcəş nəvis 3 karandas əkmys urən da 8 tetrad 6 urən. Una-ə sly voas zdaça 1 sajtyš?

294. 7 əktəj 8 vylə. Lədjassə vezəj mestananys da 8 əktəj 7 vylə. Ətkod-ə loi rezul'tatjassə?

295. 5 əktəj 6 vylə. Lədjassə vezəj mestananys da 6 əktəj 5 vylə. Ətkod-ə loi rezul'tatjassə?

296. Vəzşas oz proizvedennə, kor əktigən mestananys vezam əktasjassə?

297. Kueəm lə loə medəzə, kor ətipasa lədəs əktam ətipasa lə vylə-zə? Kueəm lə loə med içət?

298. Resitāj primerjassā:

$$\begin{array}{ccccc} 4 \times 7 = & 3 \times 9 = & 5 \times 5 = & 5 \times 9 = & 4 \times 8 = \\ 5 \times 8 = & 4 \times 6 = & 6 \times 7 = & 6 \times 4 = & 5 \times 9 = \\ 6 \times 3 = & 6 \times 8 = & 4 \times 9 = & 5 \times 6 = & 6 \times 6 = \end{array}$$

299. Resitāj primerjassā:

$$\begin{array}{ccccc} 7 \times 6 = & 8 \times 7 = & 9 \times 8 = & 9 \times 9 = & 4 \times 7 = \\ 7 \times 9 = & 9 \times 6 = & 8 \times 5 = & 5 \times 9 = & 9 \times 4 = \\ 8 \times 4 = & 7 \times 5 = & 9 \times 7 = & 6 \times 7 = & 7 \times 7 = \\ 9 \times 5 = & 8 \times 6 = & 8 \times 8 = & 8 \times 9 = & 6 \times 9 = \end{array}$$

300. Медьм кэзнь 1 га виз вьлэ, колэ кэждьс: клевер—7 кг, тимофејевка—9 кг, да мукэд турин—8 кг. Уна-э колэ став турин кэждьсьс, медьм кэзнь 7 га виз вьлэ?

301. Ровоцэј вьд тэлыс пагераыш мьнтэ 7 сајт да коммуналэј услугаяс вьлэ 2 сајт. Уна-э ставсэ ковмас сьл мьнтэнь возьнэјс?

Рифагорлэн тавліца (таблица умножения).

7-эд 8-эд
stročka stolbik

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45
6	12	18	24	30	36	42	48	54
7	14	21	28	35	42	49	56	63
8	16	24	32	40	48	56	64	72
9	18	27	36	45	54	63	72	81

7-эд
stročka

8-эд
stročka

Стрелкајаснас индэма произведэнајас 7×8 да 8×7 .

302. Pifagor tablica otsəgən korşəj so kueəm lədjaslə proizvedenəjas:

$$\begin{array}{cccc}
 5 \times 6 = & 9 \times 3 = & 5 \times 9 = & 8 \times 9 = \\
 7 \times 4 = & 6 \times 9 = & 7 \times 6 = & 9 \times 7 = \\
 6 \times 3 = & 8 \times 8 = & 9 \times 9 = & 9 \times 5 = \\
 8 \times 7 = & 9 \times 8 = & 8 \times 6 = & 8 \times 4 = \\
 4 \times 9 = & 7 \times 9 = & 6 \times 4 = & 8 \times 5 = \\
 5 \times 8 = & 4 \times 8 = & 4 \times 5 = & 7 \times 7 =
 \end{array}$$

303. Kueəm lədjasəs avu gızəma tablicaas?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4		8	10		14	16	18
3	6	9		15	18	21	24	27
4	8		16	20	24		32	
5	10	15	20		30	35	40	45
6		18	24	30	36		48	54
7	14	21		35		49	56	
8	16	24	32	40		56		72
9	18		36	45	54	63	72	

Unapasa lədəs ətipasa ləđ vylə əktəm.

1000 m kuźla sərt veşitə—23 g. Kəmyñ gramm mədəs kəskəny kujim təəm turyl?

Zadaçasə resitam soddəmən:

$$\begin{array}{r}
 23 \\
 + 23 \\
 23 \\
 \hline
 69
 \end{array}$$

Zadaçasə resitam əktəmən:

$$\begin{array}{r}
 \times 23 - \text{əktanləđ} \\
 3 - \text{əktəşləđ} \\
 \hline
 69 - \text{proizvedenə.}
 \end{array}$$

304. Кыз сушә льдъс, кодәс әктәм?

305. Кыз сушә льдъс, код вьлә әктәм?

306. Кьзи нәста мәд погән роҗә сунь сижә льджассә, кодјасәс әктәм (перемножаем)?

307. Кыз сушә льдъс, коди лоә әктәмьс?

308. Куеәм разрадшаң заводитам әктәмсә?

309. Resitәj tajә primerjassә:

$$\begin{array}{r} 14 \times 2 = \\ 12 \times 4 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 13 \times 3 = \\ 34 \times 2 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 32 \times 3 = \\ 21 \times 4 = \end{array}$$

310. Ткаҗ, avtomatičeskәj 6 stanok вьльн uzaligән җасән вәҗә 18 m ткаң. Унаә сижә вәҗә 2 җасән? 7 җасән?

$$\begin{array}{r} \times 18 \\ 2 \\ \hline 36 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 18 \\ 7 \\ \hline 126 \end{array}$$

Мьј вәҗам dasajaskәd, кодјас лоәнь jedиңicasјasәс әктәмьс?

Кькраса льдәс әти pasa льд вьлә әктигән, заводитәнь әктәмьсә jedиңicasјашаң.

$$\begin{array}{r} \times 25 \\ 6 \\ \hline 150 \end{array}$$

311. Resitәj tajә primerjassә:

$$\begin{array}{cccc} 31 \times 3 = & 49 \times 7 = & 35 \times 4 = & 52 \times 4 = \\ 21 \times 4 = & 63 \times 5 = & 85 \times 6 = & 61 \times 5 = \\ 28 \times 2 = & 48 \times 8 = & 95 \times 8 = & 51 \times 8 = \\ 36 \times 3 = & 36 \times 9 = & 54 \times 5 = & 43 \times 7 = \\ 57 \times 4 = & 92 \times 6 = & 69 \times 9 = & 94 \times 6 = \\ 83 \times 9 = & 49 \times 7 = & 37 \times 7 = & 58 \times 9 = \\ 75 \times 5 = & 28 \times 4 = & 96 \times 8 = & 73 \times 8 = \end{array}$$

312. Eлeктричeskәj lampoҗka (25 швеҗаа) җас кадән енергijasә рәскодутә 1 ur don. Мьј don енергияьс munә 7

lunən, lampočkaab-kə kutas sočsəbь vьd lun 6 časən? 8 časən?

313. Parəvəj vartan masinaən lunən pozə vartnь 75 ga vьbьš urozaj. Kьmbьn gektarbьš urozajsə vartan masina vartas 5 lunən?

314. Norma šerti əti kolhozniklь lunnas kolə səvtnь 15 dod kujəd. Kьmbьn dod norma šerti kolə tečnь lunnas 6 mortlь? 8 mortlь?

315. Vьbьšədtəm mi vьbьn ruzəglən urozajbьš 1 ga vьbьn vəli 7 c, a vьbьšədtəm mi vьbьn—3 pəv unzьk. Bьzd-ə vəli urozajbьš 8 ga vьbьšədtəm mi vьbьn?

316. Nol rovočəj vartəbьš čerən lunnas 5 c nač, a sloznəj molotilkaən—5 pəv unzьk. Unaə načsə vartasbьš sloznəj molotilkaən 6 lunən?

317. Ručnəj sposovən 1 rovočəj lunnas perjə 4 c torf (trunda), a masinaən—4 pəv unzьk. Unaə perjas torfsə masinaən 1 rovočəj 8 lun-časən?

318. 1 rovočəj vьlə sьvdəm čugun vaz noga domnajasьn lunnas voə 9 t, a vьl domnajasьn—8 pəv unzьk. Unaə voə čugun vьl domnajasьn lunnas 7 rovočəj vьlə?

319. 1 ga vьda nur vizьš sərkoda voštəbьš 7 c turun. Nursə koštəm da turun kəzəm vərbьn turunsə kutasbьš vošt- nь 5 pəv unzьk. Unaə mədasbьš voštəbьš turunsə 9 ga vьbьš nur koštəm vərbьn?

Cement tьra vəčka kьskə 123 kg. Unaə mədas kьskьbьš 3 vəčka? 4 vəčka?

$$\begin{array}{r} \times 123 \\ 3 \\ \hline 369 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 123 \\ 4 \\ \hline 492 \end{array}$$

320. Resitəj tajə primerjassə:

234 × 2 =	352 × 5 =	325 × 8 =	354 × 6 =
347 × 2 =	265 × 4 =	436 × 9 =	875 × 8 =
324 × 3 =	938 × 7 =	659 × 6 =	726 × 9 =

321. Əti amьša plug musə voštə 356 mm paštaə. Paš- kьda-ə voštə musə kьk amьša plug? noł amьša? kvajt amьša? kəkjambьš amьša?

322. Колхозə ыртəз крештанинлən ас оvməшшəс voшə do-xodьс vəli 368 sajt. Колхозьн ыслən doxodьс sodи 4 пəв. Unə voшə doxodьс loi крештанинлən kolхозə ыргəм vəгьн?

323. Resitəj primerjas:

$$\begin{array}{cccc} 365 \times 9 = & 569 \times 7 = & 627 \times 5 = & 675 \times 8 = \\ 876 \times 8 = & 487 \times 8 = & 842 \times 9 = & 325 \times 6 = \\ 725 \times 6 = & 952 \times 5 = & 687 \times 6 = & 485 \times 7 = \end{array}$$

324. 1932 voə kolхозnəj крештанstvolyь socialiшičeskəj industrijaшəг vьd lun vois 4 vьl MTS-əп. Кьмьн MTS vəli шetəma kolхозnəj крештанstvolyь vo çəznas (365 lunəп)?

325. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{cccc} 4136 \times 2 = & 7375 \times 4 = & 9375 \times 8 = & 8459 \times 8 = \\ 5729 \times 3 = & 6918 \times 5 = & 8291 \times 9 = & 7963 \times 9 = \end{array}$$

326. 1 metr kərt (21 mm kьzta) kьskə 3462 g. Unə kьskə 8 metr kьzta taəəm kərtьс?

327. Maшterskəj пəvis 285 kəгəв kiz, 7 sajtəп kəгəв. Unə sija мьнтis?

328. MTS пəvis 2876 sajtəп 8 traktor da 3658 sajtəп 4 kombajn. Zakaz шetigəп мьнтis zadatki 9403 sajt. Unə nəstə kovmas ыь мьнтьшнь zakazsə voшtigəп?

Əktanьd səгьп da ьd pomьн nuljas.

329. Zavodьп cement teçəпь mesəkə. Vьdə təгə 140 kg. Unə mədas kьskьпь 3 mesək?

$$\begin{array}{r} \times 140 \\ 3 \\ \hline 420(\text{kg}) \end{array}$$

Kolə oz əktьпь nulьсə, kodи sulalə əktanьd pomas?

330. 1 ga пур viz vьльш voшtisнь 1700 kg turun. Unə kə turunə voшtəma 5 gaьш?

$$\begin{array}{r} \times 1700 \\ 5 \\ \hline 8500(\text{kg}) \end{array}$$

Resitəmsə gizəj tetradəпьd.

331. Šilos vundalan masina 1 časnas sьrə 16000 kg vez massa. Kьmьn kilogramm sijə sьras 8 časən?

$$\begin{array}{r} \times 16000 \\ 8 \\ \hline 128000(\text{kg}) \end{array} \quad \text{Resitəmsə gizəj tetradanьd.}$$

332. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll} 370 \times 6 = & 2700 \times 6 = & 19000 \times 5 = \\ 560 \times 8 = & 3900 \times 8 = & 28000 \times 4 = \\ 390 \times 9 = & 8400 \times 5 = & 35000 \times 8 = \\ 960 \times 5 = & 6500 \times 8 = & 67000 \times 9 = \end{array}$$

333. Podolskəj zavod 1931 voьn lezis 40 rudņicnəj elektrovoz, a 1932 voьn sijə lezis 6 pəv unzьk. Unəə zavodьs lezis rudņicnəj elektrovozsə 1932 voьn?

334. 1932 voьn maj mədzьnjьn zavod „sarikopodsipņik“ (Moskva) sərkođa vьd lun lezis 1250 podsipņik. Kьmьn podsipņik zavodьs lezis 5 lunən?

335. Udarnəj brigada lunən ʒukərtis 200 mesək kartupeļ, a ɳeudarnəj brigada—140. Kьmьn mesəkən 5 lunən ɳeudarnəj brigada dorьs udarnəj brigada ʒukərtis unzьk?

336. Stalingradskəj traktorņəj zavod 1931 voьn sutkiən sərkođa lezis 130 traktor, „Krasnəj puļilovec“—90 traktor, a Xarkovskəj traktorņəj zavod—50 traktor. Kьmьn traktor sərkođa 6 lunən ʒetisnь tajə kujim zavodьs?

337. MTS-ə kolə 9 plug, 6 piņa (agas), 7 kuļtivator da 4 kəzan masina. Unəə kutas sulavnь stav tajə inventarьs, plugьs-kə sulalə 550 sajt, piņa—450 sajt, kuļtivator—260 sajt, a kəzan masina—700 sajt?

338. Əti kubiceskəj metr kartupeļ kьskə 703 kg. Unəə mədəs kьskьnь 3 kub. m kartupeļ? 4 kub. m?

$$\begin{array}{r} \times 703 \\ 3 \\ \hline 2109(\text{kg}) \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 703 \\ 4 \\ \hline 2812(\text{kg}) \end{array}$$

Mьj vəsna 703-əs 3 vьlə əktəmьs loəm proizvedeņņən dasajas mestəə puktim nuļ? Mьj vəsna 703-əs 4 vьlə əktə- mьs loəm proizvedeņņən dasajas mestəə puktim 1?

339. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{cccc}
 204 \times 3 = & 608 \times 9 = & 2080 \times 7 = & 4050 \times 6 = \\
 705 \times 7 = & 3060 \times 4 = & 9070 \times 6 = & 5080 \times 5 = \\
 809 \times 4 = & 6090 \times 5 = & 7040 \times 3 = & 6040 \times 8 = \\
 907 \times 5 = & 8050 \times 8 = & 5070 \times 7 = & 9050 \times 9 = \\
 405 \times 8 = & 7906 \times 9 = & 3060 \times 9 = & 6980 \times 7 =
 \end{array}$$

340. Медьтн вәснъ 1 м пој, колә 408 г сәрт. Унаә ковмас сәрт 6 м пој вәсәт вьлә?

341. Krasnopresjenskəj rajonьн (Moskva) 1926 voə jugdәdҗan uz vьlә, vьd mort vьlә rәskodujtәma 2 sajт 60 ur (260 ur), a 1932 voьн 7 pәv unьyk. Унаә rәskodьs ьzdi jugdәdҗan uz vьlә vьd mort vьlә 1932 voə 1926 vo şerti?

342. 1 ga şad koşkәm vьlә kәzәm mu vььн ruзәglәn urozajьs vәli 2506 kg, a 1 ga şorşa koşkәm mu vььн—2047 kg. Унаә 7 ga şad koşkәm mu vььн sьlәn urozajьs unьyk 7 ga şorşa koşkәma mu vьvsa urozaj dorьs?

343. 1 ga mu vььs kartupeј urozaj sovhozьн voştisnь 10960 kg, kolhozьн—10460 kg, әtkaoљьsa ovmәsjasьн—9650 kg. Кьмьн kilogrammәn unьyk voştisnь 8 ga mu vььs sovhozьн, kolhozьн dorьs? әtkaoљьsja dorьs?

344. Кьмьн kilogramm turun voas 1 ga viz vььs:

Oјdlan viz vььs	Veretә vььs	Uvtas inьs	Ѓura-inьs	Enovtәm mu vььs	Vәrainьs
2030	1050	1570	1700	1080	1430

Artalәj torjәn: kьmьн kilogramm turun loә 3 ga ьzda vьd şikas viz vььs? 5 ga vььs? 8 ga vььs?

345. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{ccc}
 1403 \times 8 = & 2700 \times 9 = & 3007 \times 8 = \\
 356 \times 9 = & 496 \times 8 = & 3476 \times 7 = \\
 687 \times 5 = & 567 \times 9 = & 8976 \times 6 = \\
 608 \times 6 = & 8009 \times 7 = & 6205 \times 9 = \\
 37800 \times 9 = & 13004 \times 8 = & 8040 \times 6 =
 \end{array}$$

Әтіпаса Іьд вьлә јукәм.

Қолә јукнь әтмьндаән 56 m шітеç 7 ровоçәј. қостьн. Қьтмьн метраән воас вьд ровоçәјль?

Ғејствіәьс, код оtsәгән резітәнь тајә задаçасә, сушә јукәмән. Јукан Ғејствіә гізәнь тазі:

$$56 : 7 = 8.$$

Вьдсәнль воас 8 m шітеçән.

Сіјә Іьдьс, кодәс јукам (56), сушә јуканІьдән. Сі-
јә Іьдьс код вьлә јукам (7), сушә јукьшІьдән.

Іьд, коди лоә јукәм вәгьн (8), сушә çastнәјән.

Кәзан масинаән Іуннас роçә кәзнь 7 га. Қьтмьн кәзан
масина қолә, меҒьм әті Іуньн кәзнь 63 га?

$$63 : 7 = 9.$$

Қолә 9 кәзан масина.

346. Қьз сушә Іьдьс, кодәс јукам?

347. Қьз сушә Іьдьс, код вьлә јукам?

348. Қьз сушә Іьдьс, коди лоә јукәм вәгьн?

349. Resitәј primerjassә:

$$\begin{array}{cccccc} 12 : 3 = & 12 : 4 = & 24 : 6 = & 18 : 3 = & 27 : 9 = \\ 16 : 8 = & 18 : 6 = & 16 : 4 = & 28 : 7 = & 21 : 3 = \end{array}$$

350. Resitәј primerjassә:

$$\begin{array}{cccccc} 30 : 5 = & 56 : 7 = & 54 : 9 = & 72 : 8 = & 54 : 9 = \\ 32 : 8 = & 35 : 5 = & 45 : 5 = & 35 : 7 = & 64 : 8 = \\ 72 : 9 = & 48 : 6 = & 81 : 9 = & 42 : 6 = & 63 : 7 = \end{array}$$

351. Қьтмьн vitura dasviturьн? кьзурьн (20 ur)? vetьм-
ьн игьн?

352. 8 morta brigada тәльшән шетіс 24 t çugun litjo
Қьтмьн tonнаән çugun воә вьд ровоçәј вьлә?

353. 9 kubometr şilos veşitə 45 kg. Unə veşitə 1 kubometr şilos?

354. Əti kəşəsalən vomləsnogьs 36 sm, məd kəşəsalən vomləsnogьs 4 pəv içətəyk. Bəzdə vomləsnog kuztaьs məd kəşəsaьslən?

355. 1 gektarьş kustarnəj nogən pьs nərjəm da vesaləm vьlə kolə 56 uzlun, zavodskəj obrabotka dьrji—8 uzlun. Kьmьn pəv masina ədzədə pьs vəçəmsə?

356. Vesəşən masina vьlьn çasən pozə vesavнь 5 c ruzəg. Unə kolə kadьs, medьm vesavнь 45 c ruzəg?

357. Sььrənəj punktə kolhoz mədədis 56 c sovdi da 42 c ruzəg. Kьmьn vələn nuisнь tajə nənsə, kor əti dodqə sovdi teçisнь 7 c, a ruzəgsə—6 c?

358. Sərkod urozajьs 1 ga vьlьş ətka ovməsjaslən 8 c, kolhozjaslən 9 c. Bəzdə ploşeq kovmas kəznь kьknap şikas ovməşьn, medьm urozajьs loi 72 c?

359. 8 perə da 6 karandas vьlə mьntəma 72 ur. Unə sulalə 1 perə, əti karandas-kə sulalə 8 ur?

Əktəm da jukəm prəveritəm.

$$54 : 9 = 6$$

$$9 \times 6 = 54$$

$$8 \times 4 = 32$$

$$32 : 4 = 8$$

Medьm prəveritнь, luçkiə vəçəma jukəmsə, kolə çastnəjsə əktнь jukьşьd vьlas. Əktəm vəras loan lьdьs-kə loə jukanьdь bьzdaьs, sek jukəm vəçəma luçkia.

Medьm prəveritнь, luçkiə vəçəma əktəmsə, kolə proizvedenəşə jukнь əti əktəşьs vьlə. Jukəm vəras-kə loəm lьdьs loə məd əktəşьs bьzda, sek əktəşьs vəçəma luçkia.

360. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll} 4 \times 6 = & 8 \times 8 = & 56 : 7 = \\ 24 : 6 = & 64 : 8 = & 7 \times 9 = \\ 24 : 4 = & 9 \times 9 = & 63 : 7 = \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 5 \times 5 = & 81 : 9 = & 63 : 9 = \\
 25 : 5 = & 7 \times 7 = & 6 \times 6 = \\
 4 \times 9 = & 49 : 7 = & 36 : 6 = \\
 36 : 9 = & 7 \times 8 = & 5 \times 9 = \\
 36 : 4 = & 56 : 8 = & 45 : 9 =
 \end{array}$$

361. Resitəj primerjassə da prəveritəj, luçkiə vəçəmnəjd:

$$\begin{array}{llll}
 6 \times 7 = & 7 \times 7 = & 8 \times 8 = & 63 : 7 = \\
 56 : 8 = & 54 : 6 = & 25 : 5 = & 7 \times 6 = \\
 5 \times 6 = & 7 \times 9 = & 5 \times 9 = & 64 : 8 = \\
 36 : 4 = & 40 : 5 = & 36 : 6 = & 7 \times 7 = \\
 48 : 8 = & 8 \times 4 = & 9 \times 9 = & 42 : 7 = \\
 7 \times 8 = & 28 : 7 = & 72 : 8 = & 8 \times 9 =
 \end{array}$$

362. Resitəj primerjassə da prəveritəj, luçkiə vəçəmnəjd:

$$\begin{array}{llll}
 36 : 9 = & 9 \times 8 = & 8 \times 5 = & 6 \times 9 = \\
 6 \times 7 = & 45 : 9 = & 49 : 7 = & 56 : 7 = \\
 3 \times 9 = & 5 \times 7 = & 18 : 3 = & 42 : 6 = \\
 72 : 9 = & 32 : 8 = & 24 : 4 = & 63 : 9 = \\
 9 \times 7 = & 7 \times 5 = & 35 : 7 = & 64 : 8 = \\
 54 : 9 = & 9 \times 5 = & 30 : 6 = & 45 : 5 =
 \end{array}$$

Əti doddə teçəny 4 c ruzəg. Kəmyñ dod kovmas, med-
ym niny 848 c ruzəg?

$$\begin{array}{r}
 848 \quad | \quad 4 \\
 \underline{8} \quad 212 \\
 \underline{4} \\
 \underline{4} \\
 \underline{8} \\
 \underline{8}
 \end{array}$$

Pervoj 8 şo jukam 4 vylə. Çastnəjyn loə 2 şo. Seşsa 4 das jukam 4 vylə. Çastnəjyn loə 1 dasa. Medvəryn 8 jediñica jukam 4 vylə. Çastnəjyn loə 2 jediñica. Stav-
yssa çastnəjyn loə 212.
Kolə 212 dod.

363. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll}
 369 : 3 = & 846 : 2 = & 682 : 2 = \\
 284 : 2 = & 555 : 5 = & 777 : 7 = \\
 639 : 3 = & 666 : 6 = & 963 : 3 = \\
 484 : 4 = & 396 : 3 = & 884 : 4 =
 \end{array}$$

Koļasən jukəm.

Къмын лун kezлэ тьрмас 51 kg зэр, вьд лун-кэ визэнь 8 kgr?

$$\begin{array}{r} 51 \overline{)8} \\ -48 \quad 6 \\ \hline 3 \text{—koļas} \end{array}$$

Јукьшлѣд шѣрти koļasлѣ век kolэ
лонь ичэтзькэн.

Әли вэвлѣ 6 лун чэзэн рьр шѣтиснѣ 8 kg-эн лун. Унаэ
вэли даштэма став зэрјьс, нэста-кэ kolи 3 kg?

$$8 \times 6 = 48 \text{ kg шѣтиснѣ вэвлѣ.}$$

$$48 + 3 = 51 \text{ kg вэли даштэма.}$$

Медьм прэверитнѣ, лүчкиэ вэчэма koļasэн јукэм-
сэ, kolэ чэстнэјсэ әктнѣ јукьшлѣд вьлэ да loэм прои-
веденнэ динэс sodтнѣ koļassэ. Artman лѣдьс-кэ loэ
јуканлѣд вьздаьс, sek јукэмьс вэчэма лүчки.

364. Resitэј primerјassэ:

37 : 7 =	58 : 6 =	68 : 8 =
86 : 9 =	89 : 8 =	53 : 9 =
38 : 5 =	62 : 9 =	33 : 4 =
43 : 6 =	53 : 7 =	80 : 9 =
28 : 3 =	25 : 4 =	37 : 6 =

365. Киеэм лѣд 7 вьлэ јукэм вэргн чэстнэјьн шѣтэс 8
да koļasэн 4?

366. Киеэм лѣд sijэс 8 вьлэ јукэм вэргн чэстнэјьн
шѣтэс 5 да koļasьн 3?

367. Ромэьн 33 m матерјэ. Къмын platтэ роzэ вурнѣ
тајэ матерјэзьс, әти platтэ вьлэ-кэ kolэ 5 m?

368. Къмын лун kezлэ тьрмас 30 kg турун, вьд лун-кэ
вэвлѣ шѣтнѣ kolэ 4 kg?

369. 5 kg plošeadyš cukərtəma 85 c. Bəzdə sərkod urozajyš 1 gəbyš?

85	5	8 dasəş jukam 5 vylə. Častnəjyn loə 1 das
5	17	da koļaşyn 3 das. Kujim dassə posnədam je-
35		diņicajəsə da loəm 30 jediņica dinə sodtam ju-
35		kanlydyš 5 jediņica. 35 jediņica jukam 5 vylə.
		Častnəjyn loə 7 jediņica. Stavbyš častnəjyn loə 17.

Resenəlyš veškədlunsə prəveritəj əktəmən:

$$17 \times 5 = ?$$

370. Ziļisenəj tovariseestvo bankyš voštlyš 735 sajtt ssuda. Ssudəsə myntis əlyzda jukənjəsən 5 təlyšən. Una-ə myntis sijə vyl təlyš?

735	5	7 šoəs jukam 5 vylə. Častnəjyn loə
5	147	1 šo da koļaşyn 2 šo. Šojassə posnədam
23		dasjəsə da sš dinə sodtam jukanlydyš
20		3 das. 23 dasəş jukam 5 vylə. Kymyn
35		das loə častnəjyn?
35		Kəzi loi častnəjas 7 jediņicəbyš?

Zadača resitəmsə gizəj as tətəraņdy.

371. 6 avtomatičeskəj stanok vylyn tkəç šmėna čəzən vəçə 138 m noj. Kymyn metr noj šmėna čəzən vəçə 1 stanok vylyn?

138	6	Əti šoəs 6 vylə jukigən častnəjyn šojas
12	23	oz loņy. Jukanlydyš šosə posnədlam dasjəsə
18		da vozə jukam.
18		Resenəlyš veškədlunsə prəveritəj əktə-
		mən.

372. Resitəj primerjassə:

668 : 4 =	678 : 6 =	486 : 6 =	522 : 6 =
972 : 3 =	791 : 7 =	584 : 8 =	623 : 7 =
595 : 5 =	492 : 4 =	648 : 9 =	465 : 5 =
784 : 7 =	795 : 5 =	435 : 5 =	776 : 8 =

373. Resitəj primerjassə:

476 : 7 =	944 : 8 =	975 : 3 =	708 : 3 =
352 : 4 =	936 : 3 =	635 : 5 =	976 : 4 =
736 : 8 =	956 : 4 =	882 : 6 =	732 : 4 =
774 : 9 =	864 : 3 =	959 : 7 =	882 : 7 =

374. Resitəj primerjassə:

861 : 7 =	912 : 8 =	846 : 9 =	945 : 7 =
868 : 7 =	762 : 6 =	745 : 5 =	874 : 6 =
675 : 5 =	540 : 4 =	892 : 6 =	735 : 5 =
774 : 6 =	816 : 6 =	875 : 7 =	712 : 4 =

375. Resitəj primerjassə:

1918 : 7 =	2023 : 7 =	5432 : 8 =	4389 : 7 =
1845 : 5 =	2754 : 6 =	3483 : 9 =	5256 : 8 =
2136 : 8 =	3661 : 7 =	4844 : 7 =	8847 : 9 =

376. Traktorən kolə gərnə 39 ga. Kəmn lunən gərşas uçastokə, vəd lun-kə traktor gərə 3 gaən?

377. Kəmn tetradə pozə vəçnə 48 list vumagağş, vəd tetradə-kə munə 4 list?

378. Brigada 7 çasən vəçə 3836 m rezina. Kəmn metr rezinasə vəçə brigada 1 çasən?

379. 9 ga ьzda kļever mi vьlş pervoј voə çukərtəma 351 c turun, məd voə—387 c turun, kojməd voə—297 c turun da noļəd voə—225 c turun. Artaləј vəd voşa urozajšə 1 ga vьlş?

380. Kommunayn 1931 voə 9 ga-ьş çukərtisnə 90 c sovdi, a 1932 voə siə-zə uçastokşьs—117 c. Kəmn centnerən 1 ga vьln 1932 voyn urozajšь vəli unzьk 1931 voşa urozaj dorьš?

9 vesəvəј jukəna splav kutə as pьekas 4 vesəvəј jukən ьrgən, 3 vesəvəј jukən şvined da kьk vesəvəј jukən ozьš. Kəmn kilogrammən loə splavьn vəd metall, kor splavlən ətuvja şəktəš 162 kg?

Indad. Splavън 9 vesəvəј jukəп. Splavъs kъskə 162 kg, sizkə, 1 jukəп kъskə $162 : 9 = 18$ kg.

Splav pъп ыгəпъs loə 4 jukəп, sizkə, ves ņerti ыгəпъs loə $18 \times 4 = 72$ kg. ŶvineŶъs loə $18 \times 3 = 54$ kg, ozъsъs $18 \times 2 = 36$ kg.

Prəveritam, luŶkiaə resitəma zadaŶasə: $72 + 54 + 36 = 162$ kg—splavləп ətuvja vesъs. ZadaŶa resitəma luŶkia.

381. Cement rastvorъп loə 8 vesəvəј jukəп, sъ pъп—1 jukəпъs cement, 1 jukəп izvestkaa laŶi da 6 jukəп ыa. Unaəп-ə kolə voŶtnъ tajə materialjas pиŶъ vъdəпəs, medъm rastvorъs loi 192 kg ņakta.

382. Kъk rovoŶəј voŶtisnъ uzaləпъŶ 7 sajт 68 ur, Unaəп-ə kolə kъkпaпъsъ, kor əŶиъs uzalis 5 Ŷas, a məđъs—3 Ŷas?

383. 6 vesəvəј jukəп betoпъп 1 vesəvəј jukəп cement, 1 vesəvəј jukəп ыa da 4 vesəvəј jukəп seeven. Unaəп-ə kolə voŶtnъ tajə vъd materialsə 144 kg betoп vəŶəп vъlə?

384. Pəteraпп oləпъ 3 ņəmja. Pervoј ņəmjaъsləп 4 mort, məđъsləп—2 mort, a koјməđъsləп 3 mort. Stav olъŶjasъsъ ətuvsə va vъlə kolə mъпtъпъ 7 sajт 47 ur. Una-ə kolə mъпtъпъ vъd ņəmjalъ?

Jukəп sluŶajjas, kor Ŷastnəјпп loəпъ nuljas.

385. 3 tupъl sərt kъskə 609 g. Unaə kъskə əŶи tupъl?

$$\begin{array}{r} 609 \quad | \quad 3 \\ \underline{6} \quad 203 \\ \underline{\quad 9} \\ \underline{\quad 9} \end{array}$$

6 Ŷoəs 3 vъlə jukigəп Ŷastnəјпп loə 2 Ŷo. Ŷoјasləп kolas avu. Jukanъdsə dasjas mestəпп sulalə nul. Ŷastnəјə dasjas mestəə siz-zə puktam nul. 9 jedиnicaəs jukam 3 vъlə. Ŷastnəјпп loə 3 jedиnica.

Prəveritəј luŶkiaə vəŶəma jukəпъs: $203 \times 3 =$

VeŶkъda-ə vəŶəma jukəпsə, Ŷastnəјas-kə dasajas mestəə eg puktəј nulсə? Prəveritam mogъŶ, 23 əktəј 3 vъlə.

386. 7 ga vъппп pъsləп urozəјъs 2128 kg. Bъd-ə urozəјъs 1 ga vъппп?

$$\begin{array}{r} 2128 \mid 7 \\ \underline{21} \quad 304 \\ \underline{28} \\ \underline{28} \end{array}$$

2 şursəs 7 vylə jukəməş çastnəjn şursjas oz lonь. 21 şoəs jukam 7 vylə, çastnəjn loə 3 şo. Şolən kolasəş avu. 2 dasaəs 7 vylə jukəməş çastnəjn dasjas oz lonь. Dasjas pəddi çastnəjə puktam nul. 2 dasəs posnədlam jedinicajasə da sodtam 8 jedinica. 28 jukam 7 vylə. Çastnəjn loə 4 jedinica.

Prəveritəj əktəmən, luçkiə vəçəma jukəməş: $304 \times 7 =$

387. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{llll} 408:2= & 609:3= & 408:4= & 1206:6= \\ 604:2= & 903:3= & 804:4= & 1407:7= \\ 806:2= & 909:3= & 505:5= & 1608:8= \end{array}$$

388. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{llll} 832:4= & 3549:7= & 5463:9= & 4224:6= \\ 954:9= & 3264:8= & 8172:9= & 4221:7= \\ 636:6= & 3648:6= & 4854:6= & 4563:9= \\ 924:3= & 3624:4= & 6372:9= & 6432:8= \end{array}$$

389. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{llll} 4028:4= & 5035:5= & 8048:8= & 12024:4= \\ 9027:3= & 8006:2= & 9012:3= & 36027:9= \\ 8408:4= & 9603:3= & 9608:4= & 56032:8= \end{array}$$

390. Traktor dinə krukalisnə 2 ətkod kombajın. 2 kombajıns kurbstəny kəzasə 1216 sm paşta. Paşkəda-ə vermə kurbstəny əti kombajıns?

391. Pekarna rəskodujtis 912 kg pəz. Unə loə pəzaləm paşys tajə pəzşys, kor vəd 3 kg pəzşys petə 4 kg pəzaləm paş?

392. 7 m kvadratnəj kərt (kodlən kəztaş 30 mm) kəskə 21196 g. Unə kəskə 1 m tajə-zə kərtəs?

393. Xozrəşcotnəj cex zavodoupravlenəşən boştis zakaz səvdəny 6 t ыrgən volvanka, kodi sulalə 6342 sajt. Unə sulalə tajə volvankalən 1 tonnaş?

394. Əti brigada 9 ga ыzda ыçastok vylş çukərtis 7254 kg zəg. Məd brigada 7 ga ыzda ыçastokş çukərtis 6321 kg

зэг. Күеэм бригадалэн 1 га-ыш урозайыс үнзэк да кымын килограммэн?

395. Пекарна пэзалыс 816 kg наң. Кымын килограмм мунис пьзыс, кор 4 kg наң вьлэ пьзыс колэ 3 kg?

396. 8 морта бригада даслунэн вэчис 1680 саят дон продукция. Кымын саятэн воэ вьд говоçай вьлэ?

$$\begin{array}{r|l} 1680 & 8 \\ \hline 16 & 210 \\ \hline 8 & \\ \hline 8 & \end{array}$$

16 шоэс 8 вьлэ жүкүгэн çаstнэжьн лоэ
2 шо. 8 dasэс 8 вьлэ жүкүгэн çаstнэжьн
лоэ 1 das. 8 dasэс 8 вьлэ жүкүгэн колас-
ыс оз ло. Јуканыдьн једініçајас месаьн
sulalэ нул. Çаstнэјә једініçајас месаэ

сіз-зә пүктәм нул. Çаstнэжьн лоэ 210.

Луçкיא ешкә вәли жүкәма, çаstнэј помас-кә ми ег ешкә пүктәј нулсә.

Әтвetsә прәверитәј әктәмән: $210 \times 8 =$; $21 \times 8 =$.

397. Трактор динә домәм 5 кәзан масина воштәнь кә-
зәмән 2000 см пашта. Пашкьда-ә воштас 1 кәзан масина?

$$\begin{array}{r|l} 2000 & 5 \\ \hline 20 & 400 \end{array}$$

20 шоэс 5 вьлэ жүкүгэн коласыс оз ло.
Јуканыдьн dasјас да шојас месаьн sulal-
әнь нулјас. Çаstнэјә dasјас да једініçа-
јас месаэ сіз-зә пүктәм нулјас.

јас месаэ сіз-зә пүктәм нулјас.

Әтвetsә прәверитәј әктәмән: $400 \times 5 =$

Луçкיא ешкә вәли жүкәма, çаstнэј помә-кә егә пүктәләј нулјассә? Прәверитәј: $4 \times 5 =$

398. Resitәј primerјassә:

1 640 : 4 =	4 500 : 3 =	48 000 : 6 =	10 200 : 6 =
1 200 : 6 =	8 100 : 9 =	81 000 : 9 =	212 800 : 7 =
4 590 : 9 =	6 000 : 5 =	64 000 : 8 =	253 000 : 5 =
5 600 : 7 =	12 800 : 8 =	201 500 : 5 =	720 360 : 9 =
7 850 : 5 =	60 420 : 6 =	73 570 : 7 =	324 080 : 8 =

Аvtomaticескәј станок 7 çасән вундис 24 923 volt. Кы-
мын volt станокыс вундә 1 çасән?

$$\begin{array}{r}
 24923 \quad | \quad 7 \\
 \underline{-21} \quad 3560 \\
 \underline{\quad 39} \\
 \underline{\quad 35} \\
 \underline{\quad 42} \\
 \underline{\quad 42} \\
 \underline{\quad 3}
 \end{array}$$

24 şurs 7 vblə jukigən loə 3 şurs, 39 şojas 7 vblə jukigən loə 5 şo. 42 dasəs 7 vblə jukigən koləs oz lo. 3 jedinica jukam 7 vblə çastnəjn jedinicajas oz lonь (3-ьş içətzyk 7). Çastnəjə jedinicajas mestəə suvtədam nul. Koləs-yn loə 3.

399. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll}
 2382:7 = & 1043:4 = & 52003:8 = \\
 3364:6 = & 5203:8 = & 43207:9 = \\
 4902:5 = & 2352:5 = & 21421:7 = \\
 8015:9 = & 5343:6 = & 30483:6 =
 \end{array}$$

400. 5 stanok mavtəm vblə lunnas rəskodujtə 350 g. maslə. Unəə rəskodujtəny sərkoda lunnas 1 stanok vblə?

401. 8 kuvometr seveñ veşitə 12800 kg. Kymьn kilogramm veşitə 1 kuvometr seveñ?

402. 7 avtomobilnəj motor veşitəny 5252 kg. Unəə veşitə 1 motor?

403. 6 çasən gruzə dodda vəv munis 19202 m. Unəə sərkoda vəlyş munə çasən?

404. Əkmьs kuvometr lya veşitə 14312 kg. Unəə veşitə 1 kuvometrьs?

405. Nəl vartan masinaən lunən vartəma 6021 kolta. Kymьn kolta sərkoda vartis 1 vartan masina?

406. 1931 voşa janvar 1 lun kezlə Moskovskəj Obləstьn vəli 3 jaj sovxoz, stav mu pləseadьs nalən vəli 101820 ga. Kymьn gektar sərkoda voə vəli vьd jajsovhoz vblə?

407. 8 ga ojdlan viz vьlyş voştəma 16240 kg turun. 7 ga verətavьv vizьş voştəma 7350 kg turun. Kymьn kilogrammən loə unzyk 1 ga verətavьv viz şerti 1 ga ojdlan viz vьlyп?

408. 1931 voьn SSSR-sa Vtuzjasьn velədcis 240000 mort, a Germanijaьn—6 pəv eeazyk. Kymьn velədcьşən SSSR-sa Vtuzjasьn vəli unzyk germanijasa Vtuzjasьn dorьş?

409. Brigadalь şetisny zadanə 7 lunən çukərtny 420 ga sovdi. Kymьn lovogrejka kovmas tajə iz vblə, 1 lovogrejka vblə-kə lunja normaьs 5 ga?

8 кубометр кос лѡа веѣитѡ 11071 kg; 6 кубометр васа-
да лѡа веѣитѡ 8629 kg. Унаѡ сѡркода веѣитѡ кубометр кос
лѡа? Кубометр васада лѡа?

$$\begin{array}{r}
 \text{I. } \underline{11071} \quad | \quad \underline{8} \\
 \underline{8} \\
 30 \\
 \underline{24} \\
 67 \\
 \underline{64} \\
 31 \\
 \underline{24} \\
 7
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \text{II. } \underline{8629} \quad | \quad \underline{6} \\
 \underline{6} \\
 26 \\
 \underline{24} \\
 22 \\
 \underline{18} \\
 49 \\
 \underline{48} \\
 1
 \end{array}$$

Pervoj sluċajas koľasъs jukъšlъd зънъsъs ѡзъdъk (jukъš-
lъdlъn зънъsъ 4). Mъd sluċajas koľasъs jukъšlъd зънъsъs iċъt-
зъk (jukъšlъdlъn зънъsъ 3). Medъm loi stъċzъk ѡtvet, mъ
pervoj ċastnъjsъ (1383) ѡzъdъdam ѡti jedъnъċaъn, a mъd ċast-
nъjsъ koľam vezъtъg.

1 кубометр кос лѡалѡн сѡркод ѣќќтаѡs—1384 kg.

1 кубометр васада лѡалѡн сѡркода ѣќќтаѡs—1438 kg.

Jukъgъn-kъ koľasъs jukъšlъd зъn ѡzъda lъѡѡ ѡзъdъk,
sek ċastnъjsъ ѡzъdъdъnъ 1 jedъnъċaъn. Koľasъs-kъ jukъš-
lъd зънъsъ iċъtъzъk, sek ċastnъj koľѡ vъzъsъ.

410. Resitъj primerjassъ:

$$\begin{array}{r}
 15647:6 = \quad 5018:5 = \quad 12828:8 = \\
 7562:9 = \quad 17502:7 = \quad 18726:9 =
 \end{array}$$

411. Pervoj lunъ mi vъlъsъ nuъma 621 koľta, mъd lunъ
865 koľta, koľmъd lunъ—983 koľta, a ѡlъd lunъ—860 koľ-
ta. Kътъn koľta sѡркода nuisъnъ vъd lunъ?

Indъd. Pervoj tъdmalam, kътъn koľta vъli nuъma 4
lunnas: $621 + 865 + 983 + 860 = 3329$, a sešъsa jukam 4
vъlъ.

412. Ровоҗәј әти тәлһәә җәмҗәзан кассәә пуктис 38 сәјт, мәд тәлһәә—45 сәјт, коҗмәд тәлһәә—36 сәјт, ноләд тәлһәә—50 сәјт, витәд тәлһәә—24 сәјт да квәјтәд тәлһәә—35 сәјт. Қымын җәјтән вьд тәлһәә ровоҗәј сәркодә пуктис җәмҗәзан кассәә?

413. Бригада лезис продукция әти лунә 358 сәјт доң, мәд лунә—374 сәјт доң, коҗмәд лунә—402 сәјт доң, ноләд лунә—395 сәјт доң да витәд лунә—416 сәјт доң. Қымын сәјт доң сәркодә бригада лезә продукциясә вьд лунә?

414. 1933 воьн март тәлһәә 5 лунән СССР-ьн вәли сьвдәма 81698 т җугун. Қымын тоннаән лун вәли сьвдәма җугунсә сәркодә тәјә лунҗаснас?

415. Совхозьн 9 мәс во җәзән җетәнһь 25251 kg җәв, колхозьн 7 мәс җетәнһь—16453 kg җәв. Қымын килограммән сәркодә вьд лун совхозса мәс колхозса мәс доҗһә җәвсә җетә уңзәк?

416. 1931 воә колхоз кәзис 504 га, тәјә вьд оvmәс вьлә воә 6 гаән. 1932 воә сижә-зә колхозьс кәзис 2124 га, тәјә вьд оvmәс вьлә воә 9 гаән. Қымын оvmәсән 1932 воә колхозас вәли уңзәк 1931 во җәрти?

417. Пробнәј провөг вәҗигән, грузовик вәҗис первој 2 җаснас 48 километрән, сь вәҗьн 4 җасән—45 км-ән да мед-вәҗја 3 җаснас—46 км-ән. Корҗәј грузовикһә сәркодә му-нан әдсә.

418. Шилоснәј вәснәән 9 кубометр шилос кьскә 6255 kg, а шилоснәј гуьн 8 кубометр шилос кьскә 4192 kg. Қымын килограммән шилоснәј вәснәса 1 кубометр шилос кьскә уңзәк шилоснәј гуса шилос җәрти?

419. 1 га вьлә кижән лук садитигән колә 25 мортлән лунҗа уз. Кәзан масинаән кьк морт луннас кәзәнһь 6 га. Қымын рәв кәзан масина вьдәдә ровоҗәјһә прои́зводите́л-но́стә?

420. Наң овоз вәли 21 вәла-доддаһә. 7 вәла-доддаһән вәли 5600 kg наң, 9 вәла-доддаһән—6480 kg—да мукад вәла-доддәсәс вәли 3350 kg. Унаә вәли наңһә сәркодә вьд вәла-доддаһән?

b3bd lbdjas.

Vidlaləj razradnəj ņetkasə:

Milliardjas klass (mlrd)			Millionjas klass (mln)			ņursjas klass			Jednicalajas klass		
R a z r a d j a s											
12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
ņojas	Dasjas	Jednicalajas	ņojas	Dasjas	Jednicalajas	ņojas	Dasjas	Jednicalajas	ņojas	Dasjas	Jednicalajas

900 ņurs dinə-kə sodtam 100 ņurs, loə 1000 ņurs, livə 1 million. 1 millionəbd lbdpasjasən; gizņə so kbz: 1.000.000.

421. Kbmbn ņurs em milionbn?

422. Lbdđəj lbdjassə: 7 000 000, 2 000 000, 8 000 000, 6.000.000.

423. Gizəj lbdjassə lbdpasjasən: 3 million, 7 million, 9 million.

424. Kbmbn nu| kolə giznb 4 dinə, medbm loi 4 milion?

425. Lbdđəj lbdjassə: 20 000 000, 30 000 000, 10 000 000, 70 000 000, 45 000 000, 200 000 000, 104 000 000.

426. Gizəj lbdpasjasən: 15 million, 60 million, 24 million, 300 million, 508 million, 100 million, 250 million, 802 million.

427. Kueəm mestəbn lbdbn veņkədladorņan sujga vlə sulalənb jednicala millionjas? das millionjas? ņo millionjas?

428. Nimtəj jednicalajas klass razradjasəs? ņursjas klass razradjasəs? millionjas klass razradjasəs?

429. Լծժժայ տայ Լծյասն:

8 050 060	40 000 567	8 000 004
7 009 065	70 050 008	90 007 006
18 000 076	90 506 070	14 000 085
3 020 004	508 039 200	21 301 000
80 740 080	40 000 070	250 080 006
103 004 560	600 001 000	400 000 075

430. ՐՏԲՏՐ քաշա վելժժԵտմ յՅՅՅՅ ժա եւա վելժժԵտմ յՅՅՅՅ վելժժան սկոլայսն վելժժԵՅ Լծ:

1927/28	vo	1928/29	vo	1929/30	vo	1930/31	vo	1931/32	vo
768467		888960		3454957		4497888		8098000	

Լծժժայ չաժաժա Լծյասն.

431. ՏՏՏՐ-Ե՛՛՛՛ տոբ (տրոնժա) քերյամ:

Վոյաս	Քերյամա տոբ (տոննայաս)	Վոյաս	Քերյամա տոբ (տոննայասն)
1929	5 449 000	1931	10 500 000
1930	6 500 000	1932	13 835 000

432. Գիւժայ Լծքասյասն սո կուեւմ Լծյաս: կոյիմ միլլիոն կՅժկվայտ իւրս կՅժյամԵՅ, վեւԵմԵ՛՛՛ միլլիոն կՅժիիի իւրս ղեւաժմԵ՛՛՛, իւրիմիի միլլիոն կոյիմիի իւրիմ, կվայտիի վիտ միլլիոն կՅժ իւրս ճկմԵ՛՛՛սժաս, կՅժ ճժի միլլիոն կվայտԵ՛՛՛մԵ՛՛՛ իւրս վիտիի կՅժյամԵ՛՛՛, իիի ճկմԵ՛՛՛ միլլիոն կՅժյամԵ՛՛՛ իիի իւրս ճժի, ճկմԵ՛՛՛իի ղեւաժմԵ՛՛՛ միլլիոն կոյիմ իւրս իւրիմիի, կՅժյամԵ՛՛՛սժաս վիտ միլլիոն կՅժ իւրս, կՅժ միլլիոն վեւԵ՛՛՛մԵ՛՛՛ կվայտ, իւրիմժաս միլլիոն ղեւաժմԵ՛՛՛.

433. Мирн медса гыбс странаслән олш 1931 воып.

Странаслән ңим	О л ш 1 ь д
Kitaj	Њолшо ветьмьн кьк миллион сизимшо сурс.
Индия	Кужимшо ветьмьн кьк миллион кужимшо сурс.
SSSR	Шо квайтмьн миллион әкмьсшо сурс
SASS	Шо кьз кужим миллион квайтшо сурс.
Јапония	Квайтмьн ъол миллион сизимшо сурс.
Германия	Квайтмьн ъол миллион шо сурс.
Англија	Њеламьн вит миллион әкмьсшо сурс.
Франција	Њеламьн әти миллион кәкјамьсшо сурс.
Италија	Њеламьн әти миллион шо сурс.
Пољса	Комьн кьк миллион кькшо сурс.

Тавлісаса 1ьджассә гизәј 1ьдрасјасәп.

434. SSSR-ын сом перјәм:

Voјas	Perјәma tonna 1ьдәп
1928	Комьн вит миллион кәкјамьсшо кәкјамьс сурс.
1929	Њеламьн әти миллион квайтшо квайтмьн ъол сурс.
1930	Њеламьн сизим миллион ветьмьн кьк сурс.
1931	Ветьмьн кужим миллион витшо ъеламьн ъол сурс.
1932	Квайтмьн ъол миллион.

Тавлісаса 1ьджассә гизәј 1ьдрасјасәп.

435. Resitәј primerјassә:

$$\begin{aligned}
 &2\,063\,540 + 76\,200\,539 = \\
 &830\,758\,600 + 39\,002\,870 = \\
 &9\,048\,002 - 2\,839\,563 = \\
 &160\,300\,040 - 53\,820\,136 = \\
 &17\,039\,104 + 352\,007\,348 + 2\,065\,009 =
 \end{aligned}$$

3 036 258 + 12 568 942 — 10 875 064 =
 71 008 416 — 3 824 921 + 6 710 538 =
 80 040 005 — 26 091 206 — 18 359 140 =

436. 1932 voša janvar 1 lun kezlā VKP(В)-ын vāli 1 632 816 člen da 1 250 345 kandidat. Kъmъn člen da kandidat vāli partijaъn?

437. 1931 voā VKP(В) radjaъn vāli 1 379 320 rovočej. 458 407 kreštānin da 228 673 sluzaseej. Unā stavъs 1931 voъn vāli VKP(В) radjaъn?

438. 1931 voša mart tālъsā Germanijaъn vāli 4 374 000 uztēm jēz (bezработnēj), a 1933 voša mart kezlā uztēm jēz lъdъs sodi 1 628 000 mortēm. Kъmъn vāli uztēmъs Germanijaъn mart 1933 vo kezlā?

439. 1932 voъn SSSR-ын stav kēza plēseadъs vāli 34 000 000 ga. 1937 vo kezlā kēza plēseadъs sodas 6 000 000 aēn. Bъd-ā loā kēza plēseadъs 1937 voъn?

440. 1928 voā rovočejjas da sluzaseejaslēn lъd SSSR-ын 1 vāli 11 591 000 mort, 1932 voъn—22 360 000 mort. Unā gsodi rovočej da sluzaseej lъdъs SSSR-ын pērvoj pjatiletka vojasā?

441. 1932 voā SSSR-sa profsojuz členjas piļs negramotnējъs vāli 1 104 250 mort da malogramotnēj—2 178 780 mort. Tajā lъdъs velēdčisъnъ 1 546 145 mort. Kъmъn negramotnēj da malogramotnēj mort ez vān oxvatitēma skolaēn?

442. SSSR-ын џerp perjēm:

Vo jas	Perjēma tonna lъdān
1929	14 755 500
1930	18 900 000
1931	22 322 000
1932	22 200 000
Stavъs:	?

Artaləj, unəə vəli nerpəə SSSR-yn perjəma pərvəj pja-
tiletka çəzən.

443. SSSR-sa medşə gərbş masinostroitəlnəj zavodjaslən
valovəj produkcija:

Zavodjaslən nım	1928 voşa produkcija (sajtjasən)	1932 voşa produkcija (sajtjasən)	Кьмьн sajtən produkcijaş un- zək 1932 voə 1928 voşa produk- cija serti
Stalın nıma Avto- zavod	12 875 000	187 000 000	?
Elektrozavod	11 327 000	150 000 000	?
„Krasnəj puřilovec“	47 458 000	163 000 000	?
Xarkovskəj elektro- mexaniceskəj . . .	28 825 000	99 600 000	?
Vurşan masinajas vəçan Podol’skəj zavod	17 101 000	57 300 000	?
Oktabrskəj revolu- cija nıma Lugan- skəj	24 588 000	49 200 000	?
„Dinamo“	10 705 000	49 000 000	?
„Elektropribor“ . . .	707 000	24 400 000	?

Кьмьн sajtən 1932 voşn vьd zavodlən 1928 voşn do-
rəş produkcijaş loi unzək?

900 million + 100 million = 10000 million (ivə 1 mil-
liard.

444. Кьмьн million milliardьн?

445. Ləddəj lədjassə: 2 000 000 000, 6 000 000 000,
3 000 000 000, 7 000 000 000, 4 000 000 000, 8 000 000 000.

446. Gizəj lədjassə lədpasjasən: 5 milliard, 8 milliard,
9 milliard.

447. Кьмьн nuł kovmas sodtьnь 7 dinə, medьm giznь
7 milliard?

448. Љддэј Љдјассэ: 40 000 000 000, 70 000 000 000,
34 000 000 000, 16 000 000 000, 600 000 000 000,
250 000 000 000, 804 000 000 000, 725 000 000 000.

449. Гизэј Љдрпасјасэн: 50 миллиард, 35 миллиард, 80 миллиард, 120 миллиард, 500 миллиард, 805 миллиард.

450. Куеам местаьн Љдын веşkьдлаторсан сужга вьлэ сулалэ јединица миллиардјас? даѕ миллиардјас? шо миллиардјас?

451. 1933 во кеzlэ SSSR-лэн јединэј гоѕбјудзет:

DOXODJAS		RƏSKODJAS	
Doxodјaslэн ним	Ѕajt	Rəskodјaslэн ним	Ѕajt
1) Ətuvтэм оvməs- ьš	28748912000	1) Narodнэј оvməsə	23 912066000
2) Našelenнəsašəm mobilizujтəмьš	5364420000	2) Soskult. nuzda- јas вьлэ	2393104000
3) Mukəd doxod- јas	897588000	3) Oвoponaə da up- ravлennə вьлэ	2264431000
Ставьс:	35010920000	4) Gosзajomјas вьлэ	1330000000
		5) Mestнэј вјудзет torјədəma	1949403000
		6) Mukəd rəskodјas	1381916000
		7) Gos. rezerv	1780000
		Ставьс:	35010920000

Љддэј задаçаса Љдјассэ.

452. Sarskэј рошјјаса да SSSR-са промьšленноштлэн ва-
ловэј продукция.

1913 во	1928 во	1932 во
Das миллиард кькшо ветьмьн миллион сајт	Dasvit миллиард квajtšo квajtьмьн миллион сајт	Комьн нол миллиард кујимшо миллион сајт

Тавлицаса Љдјассэ гизэј Љдрпасјасэн.

ԼԻԴՅԱՏՔ 10 ՔՅՆ, 100 ՔՅՆ ԵՎ 1000 ՔՅՆ ԵՅԺԵԺՔՄ.

453. Իժտճ կճրճվկա սսլլլճ 3 սր. Կ՛մ՛ն սր սսլլլճ 10 կճրճվկա?

454. Քճլսճ քսկտճն կվլլտ աս՛կ. Կ՛մ՛ն աս՛կ մսնճ 10 Քճլսճ?

455. Կարանդաս սսլլլճ 15 սր. Սնճ սսլլլճ 10 տճճմ կարանդաս?

456. Մ՛յ կոլճ վճքն լ՛ծ՛սկճճ, մճ՛մ սսլլճ ԵՅԺԵԺ՛ն 10 ՔՅՆ?

457. ԵՅԺԵԺճ 10 ՔՅՆ տլճ լ՛ծլլսճճ ԵՅԺճնճ: 7, 3, 8, 12, 25, 132, 180, 400, 750, 809, 506.

458. Րոճոճլ լսննաս վճճ 98 m տկա. Կ՛մ՛ն մճր տկաճ լսնճ վճսն 10 Րոճոճլ.

459. Մճ՛մ Քսկճճն ճլ Րոճ, կոլճ սզավն 3 մսնտ. Կ՛մ՛ն մսնտ կոլճ Վոճն, մճ՛մ Քսկճճն 100 տճճմ Րոճ?

460. Դճրաճ սսլլլճ 6 սր. Սնճ սսլլլճ 100 ճրաճ?

461. 1 t տրլլճ Վճլճմ սսլլլճ 85 ճլլտ. Սնճ սսլլլճ 100 t տրլլճ Վճլճմ?

462. Մ՛յ կոլճ վճքն լ՛ծկճճ, մճ՛մ սսլլճ ԵՅԺԵԺ՛ն 10 ՔՅՆ? 100 ՔՅՆ?

463. Ելճ լ՛ծլլս Քսլճ ճավճճ ԵՅԺԵԺճ 100 ՔՅՆ: 4, 9, 5, 11, 19, 62, 90, 76, 31, 40, 59, 25, 70.

464. 1 կսճմճր իզ Վճտճ 3 t. Սնճ Վճտճ 100 կսճմճր իզ?

465. Կոլխոճն 1 Վճ Վ՛լճ Վ՛լս Վճ 18 ga ճրճն մս. Սնճ ճրճն մս՛ն Վ՛լս Վճ 100 Վճ Վ՛լճ?

466. 1 մճր սստսգա Վճտճ 6 g. Սնճ մճճս Վճտն 1000 m տճճմ-ճճ սստսգա?

467. Կսրլլճ Վճտճ 4 kg. Սնճ Վճտճ 1000 կսրլլճ?

468. Մ՛յ կոլճ վճքն, մճ՛մ լ՛ծճճ ԵՅԺԵԺ՛ն 1000 ՔՅՆ?

469. Ելճ լ՛ծլլս Քսլճ ճավճճ ԵՅԺԵԺճ 1000 ՔՅՆ: 7, 4, 6, 3, 5, 2, 8, 9.

470. 1 ga Վ՛լճ ճսկճրտճմա 8 c ճովճ. Կ՛մ՛ն ճճնճր լճճ ճսկճրտճմա 1000 ճաճ?

Լծյասն 10 թն, 100 թն զա 1000 թն իճտմծծն.

471. Կրակորն 10 ճսն կծծն 50 ցա. Կնն ցետր կծս 1 ճսնս կրակոր?

472. Կսսն 1370 սայտ ճրվոնճյսն (10 սայտն). Կնն ճրվոնն կսսն?

473. Կն կոն վճն 3870 կծկծ, մծն սյնս ճտմծն 10 թն?

474. Կոն ճտմծն 10 թն տայն կծյս թյնս տննս: 40, 70, 90, 360, 120, 400, 4560, 8200, 700, 3000, 900.

475. 100 ցա վնն, կնճն վն կծծն ճս, ճկրտն 900 ճ. Ենն-ն ճս սրոյնս 1 ցան?

476. 100 ճկոճ կրտտվ վճտն 800 ց. Կնն կնկն 1 կրտտվն?

477. Կն կոն վճն, մծն 3900-նս ճտմծն 100 թն?

478. Կայն կծյս թյնս տննս ճտմծն 100 թն: 200, 500, 900, 700, 300, 1200, 2800, 4000, 6000, 3100.

479. 1000 մ տկն սլնն 8000 սայտ. Կնն սլնն 1 մետր տկնն?

480. 1000 սնրն վճտն 9000 կց. Կնն վճտն 1 սնրնն?

481. Կն կոն վճն, մծն 25000-նս ճտմծն 1000 թն?

482. Կայն կծյս թյնս տննս ճտմծն 1000 թն: 7000, 3000, 5000, 2000, 9000, 4000, 6000.

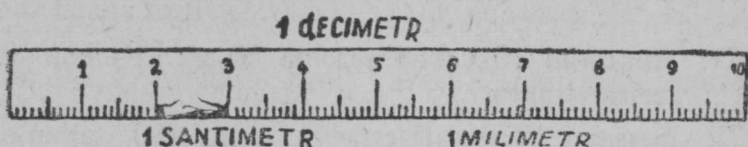
483. 1000 ճկոճ կրտտր վճտնն 6000 կց. Կնն վճտն 1 կրտտրն?

484. Եննն 85-նս 100 թն, 70-նս 10 թն, 2-նս 1000 թն, 35-նս 10 թն, 50-նս 100 թն, 40-նս 1000 թն.

485. Գտմծն 7000-նս 1000 թն, 5600-նս 100 թն, 4000-նս 100 թն, 2500-նս 10 թն, 600-նս 100 թն.

Kuztalən metriçeskəj murtasjas (merajas).

Kuzta murtalan osnovnəj murtas — metr.

$$1 \text{ km} = 1000 \text{ m},$$

$$1 \text{ m} = 10 \text{ dm} = 100 \text{ sm} = 1000 \text{ mm},$$

$$1 \text{ dm} = 10 \text{ sm} = 100 \text{ mm},$$

$$1 \text{ sm} = 10 \text{ mm}.$$

486. Къз сушə kuztalən osnovnəj murtasъs?

487. Petkədləj linejka vьlьs 1 dm, 1 sm, 1 mm.

488. Кътъьп decimetr 1 m-ьп?

489. Кътъьп saņtimeyr 1 dm-ьп?

490. Кътъьп saņtimeyr 1 m-ьп?

491. Кътъьп millimetr 1 sm-ьп?

492. Кътъьп millimetr 1 dm-ьп?

493. Кътъьп millimetr 1 m-ьп?

494. Кътъьп metr 1 km-ьп?

495. Кътъьп saņtimeyr 5 m-ьп? 7 m-ьп? 9 m-ьп? 3 m-ьп?

496. Кътъьп millimetr 7 m-ьп? 5 m-ьп? 4 m-ьп? 6 m-ьп?

497. Кътъьп metr 4 km-ьп? 8 km-ьп? 3 km-ьп? 6 km-ьп?

498. Кътъьп saņtimeyr stavъs 3 m 2 dm da 4 sm-ьп? 2 m da 5 dm-ьп? 5 m da 7 sm-ьп? 7 m da 9 sm-ьп? 6 dm da 8 sm-ьп?

499. Кътъьп millimetr stavъs 9 m 8 dm 4 sm da 2 mm-ьп? 3 dm 7 sm da 8 mm-ьп? 4 m 2 dm da 7 mm-ьп? 3 m 5 sm da 8 mm-ьп?

500. Grevnecesaļnəj masinalən kuztaъs 4 m 2 sm, paštasъs—1 m 4 sm. Petkədləj masinalъs kuztasə da paštasə saņtimeyrtjasən.

501. Къмын метр ставъс 3 км да 208 м-ын? 5 км да 419 м-ын? 8 км да 503 м-ын? 4 км да 24 м-ын? 9 км да 9 м-ын?

502. Вумагаыс ләсәдәј метр; сижәс јукләј дециметрјас вь-лә. Мурталәј класснәј комнаталыс кузтасә да индәј, къмын метр seni да сыыс кънзи дециметр да сантимер.

503. Кужим звенoa „zig-zag“ пиналән (ага) паштаыс 270 см.

40—диска „Sakka“ пиналән паштаыс	310 см
6—диска plugлән	120 "
8авди улә му гәран plugлән	259 "
Култиваторлән	425 "
23 рада кәзан масиналән	400 "
Колта кәртавлан масиналән	304 "
Комбайнлән	608 "

Гизәј, къмын метр да сыыс кънзи дециметр да сантимер тајә ләдјас рижыс лоә вьдын.

504. Гизәј веşkыд виз да мурталәј сыыс кузтасә.

505. Гизәј веşkыд визјас, кодјас мед равнәјыс 4 см-ль, 7 см-ль, 5 см-ль, 7 мм-ль.

Şaktalән metriçeskәј merajas.

Şakta муртаслән osnovнәј мера—грамм.

1 gramm .2 gramm 3 gramm 5 gramm

1 kilogramm (kg) = 1000 g.

1 centner (c) = 100 kg.

1 tonna (t) = 10 c = 1000 kg.

506. Къмын грамм 1 kg-ын?

507. Къмын kilogramm 1 t-ын?

508. Къмын центнер 1 т-ын?
 509. Къмын килограмм 1 с-ын?
 510. Къмын килограмм 5 т-ын? 7 с-ын?
 511. Къмын грамм 2 кг-ын? 8 кг-ын?
 512. Tokarnəj stanok vešitə 650 kg. Tani loə kьмын центнер да сьбьс кьнзи килограмм?
 513. Eļevatorə ыstəma 3 gərd ovozruzəgən. Pervoj ovoz vajis 6 t 8 c, məd—60 c 80 kg, a koj məd—6008 kg. Indəj, kueətm ovozьn ruzəgьs vəli medša una da kueətmьn medša eea?

Kizər da sьpuçəj teləjaslən metriçeskəj merajas.

Kizər da sьpuçəj teləjas murtasьn osnovnəj meraьs—
litr.

$$1 \text{ gektolitr (gl)} = 100 \text{ l.}$$

514. Къмын литр 1 гл-ын?
 515. Къмын литр 5 гл-ын? 7 гл-ын? 10 гл-ын? 2 гл-ын?
 6 гл-ын? 3 гл-ын? 5 гл да 40 литр-ын? 7 гл да 30 л-ын?
 4 гл-ын? 8 гл да 15 л-ын? 4 гл да 35 л-ын?
 516. Къмын гектолитр да сьбьс кьнзи, литр 4680 л-ын?
 2145 л-ын? 5080 л-ын? 4008 л-ын?

Nuljasa znaçasəej lədpas vələ əktəm.

1 gaьş pozə voštнь 24 t kartupeļ. Unə kartupeļs loə
10 gaьş?

Zadaçasə resitəm vələ 24-əs kolə vədədnь 10 pəv livə
əktьnь 10 vələ.

10, vələ ləp əktigən sətəma ləp dinə gizənь nul (60
listvok).

$$24 \times 10 = 240 \text{ t.}$$

Unə kartupeļsə pozə voštнь 100 gaьş?

$$24 \times 100 = 2400 \text{ t.}$$

Unə kartupeļsə pozə voštнь 1000 ga-ьş?

$$24 \times 1000 = 24000 \text{ t.}$$

517. Мъј колѣ вѣснь ъдкѣд, медьм сѣс ѣктьнъ 100
вѣлѣ? 1000 вѣлѣ? 10000 вѣлѣ?

Медьм ѣктьнъ киеѣмкѣ ъд нулјаса једѣница вѣлѣ
(10 вѣлѣ, 100 вѣлѣ, 1000 вѣлѣ да с. в.), сек сѣс ъд
дinas вѣшкѣдлadorѣањъс колѣ гизнь сѣмьнда нул, кѣ-
мьн нул ѣктьсѣдас.

518. Resitaj primerjassə:

$$\begin{array}{rcl}
 37 \times 100 = & 468 \times 100 = & 30 \times 1000 = \\
 18 \times 1000 = & 190 \times 1000 = & 87 \times 100 = \\
 182 \times 100 = & 375 \times 100 = & 308 \times 1000 = \\
 230 \times 10 = & 2900 \times 10 = & 260 \times 100 = \\
 93 \times 10\,000 = & & 3905 \times 1000 = \\
 105 \times 10\,000 = & & 6040 \times 10\,000 =
 \end{array}$$

519. Фабрикаын 1 станок вѣлн лунѣн вѣсѣнь 20 m tre-
ко. Кѣмьн метр treко луннас вѣсѣ 10 станок вѣлн?

520. 1 јасеикѣ тѣрѣ 100 паѣка истѣг. Кѣмьн истѣг паѣка
тѣрѣ 10 јасеикѣ? 100 јасеикѣ?

521. Рузѣг изигѣн 1 с тушъс петѣ 96 kg рѣз, 3 kg
кѣд. Унаѣ рѣз да кѣд (торјѣн) лѣ 1 t рузѣг изигѣн? 10 t
изигѣн? 100 t изигѣн?

522. Фабрикаын ѣѣ узалъслѣн тѣлъсѣа сѣркѣдѣм вѣра-
воткаѣс 835 сажт. Уна доѣ лѣ вѣѣма продукцијѣс, кор
фабрикаас узалѣнь 1000 робѣѣј?

523. Кѣмьн тонна содтѣд урозѣј воѣтас Московскѣј ов-
лаѣт, сѣлѣн-кѣ вѣсалѣм кѣјдѣсѣн кѣзѣма 1000 000 ga да
кор вѣсалѣм кѣјдѣсѣн кѣзѣмъс вѣд га вѣлѣ воѣ 3 с сод-
тѣд урозѣј?

524. 1 m ној вѣѣм вѣлѣ колѣ 416 g сѣрт. Унаѣ ков-
мас сѣртъс, медьм вѣснь 40 m ној?

$$\begin{array}{r}
 416 \\
 \times 40 \\
 \hline
 16640
 \end{array}$$

416-ѣс 40 вѣлѣ ѣкѣгѣн, 416-ѣс ѣкѣтам 4 das
вѣлѣ, лѣ 1664 das, лѣвѣ 16640 једѣница, мѣд-
ногѣн-кѣ сунъ, 416-ѣс ѣкѣтам 4 вѣлѣ да лѣм
произведѣнѣ динѣ вѣшкѣдлadorѣањъс содѣтам нул.

Унаѣ ковмас сѣртъс, медьм вѣснь 400 m ној?

$$\begin{array}{r} \times 416 \\ 400 \\ \hline 166400 \end{array}$$

416-əs 400 vələ əktigən, 416 əktam 4 vələ. Loəm proizvedeñnə dinə veşkydnyvşan sodtam kыk nuł.

Кымын нул лоə 416-əs 4000 vələ əktамыс loəm proizvedeñnə romын?

Nulјasa ыd (20, 50, 800, 6000 da mukəd) vələ əktigən, əktəny səmyн əktanlyd znaçasej ыdрас vələ da loan proizvedeñnə dinə veşkydladorvokşаныс sodtəny сы мында нул, кымын нул vəli əkтышыd romын.

525. Kolxozын vəli kəzəma 50 ga. Ызыd-ə loə valəvəј dokodыs, kor vыd kəzəм ga şetə 90 sajт?

$$\begin{array}{r} \times 90 \\ 50 \\ \hline 4500 \end{array}$$

90-əs 50 vələ əktigən, 90 əktəny 5 das vələ; loə 450 das, livə 4500 jediñica.

Medым 90-əs əkтынь 50 vələ, əktam 9-əs 5 vələ da artməm proizvedeñnə dinə gizam 2 nuł.

Ызыd-ə loə dokodыs 500 gabyş?

$$\begin{array}{r} \times 90 \\ 500 \\ \hline 45000 \end{array}$$

Medым 90-əs əkтынь 500 vələ, 9-əs əktəny 5 vələ da artməm proizvedeñnə dinə gizamы 3 nuł.

526. Кымын нул loə proizvedeñnə romын, kor 30-əs əktam 400 vələ? 300-əs 200 vələ? 4000-əs 60 vələ?

Kor əktanlyd da əkтышыd romын sulaləny nulјas, sek əktəм vəçəny, nulјasəs pyddi puktыtəg. Artməm proizvedeñnə dinə veşkydladorşаныс gizamы сы мында нул, мымында vəli nulјasыs əkтышыd da əktanlyd romын ətləny voştəməн.

527. Resitəј primerјassə:

$$\begin{array}{cccccc} 39 \times 60 = & 84 \times 700 = & 80 \times 70 = & 700 \times 80 = \\ 236 \times 80 = & 456 \times 50 = & 60 \times 900 = & 9000 \times 40 = \\ 68 \times 500 = & 375 \times 40 = & 400 \times 50 = & 80 \times 6000 = \\ 427 \times 90 = & 28 \times 6000 = & 900 \times 300 = & 700 \times 800 = \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 746 \times 30 = \\
 873 \times 40 = \\
 967 \times 80 =
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 407 \times 60 = \\
 705 \times 70 = \\
 609 \times 90 =
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 5009 \times 600 = \\
 7006 \times 800 = \\
 4007 \times 900 =
 \end{array}$$

528. Zavodlən domennəj pačas lunən sʹvdəny 240 t çugun. Unə çuguny loə sʹvdəma təlyšən (30 lun)? 10 təlyšən?

529. Əti məsly sutkiən šetəny 233 l va. Kymn litr va kovmas sutki çəzən 300 məsly?

530. 1928/29 voyn SSSR-yn vəli 3200 traktor, a 1933 voyn traktor ldyb sodi 60 pəv. Kymn traktor lbd vəli 1933 voyn?

531. 8 təlyš çəz „məd pjailetka pervoj vo“ nima zajom vylə rovoçəjlyš kolədəny vbd təlyšənyjn 8 sajten. Unə don gizšəma rovoçəjlyš zajom vylə?

532. Domennəj paç junyn vbd lun sʹvdəma 600 t çugun, a oktavryn—788 t. Kymn tonnaən oktavryn sʹvdəma unzyk junyn dorəš, kor junyn da i oktavryn vəli kəknanas 30 uzalan lunən?

533. MTS-yn 70 lovogrejka, 50 samosbroška da 30 snopovjazalka. Bzd-ə kəza ploead poçə idravny tajə masinajasnas, kor vbd masinalən šezonnəj normaš so kueəməš: lovogrejka—90 ga, samosbroška—70 ga da snopovjazalka—90 ga?

Кыкраса лъд вьлэ әктәм.

Рьсəп кəзəма 1 ga mu vlyš sedə 351 kg змык. Кытмын kg змык loə 23 ga кəзəы?

Медьт resitny tajə zadəçasə, pervoj tədmalam, unə zmykys loə 3 ga кəзəы, sešsa tədmalam, unə zmykys loə 20 ga кəзəы.

Loəm lbdjassə sodtam:

$$\begin{array}{r}
 351 \\
 \times 3 \\
 \hline
 1053
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 351 \\
 \times 20 \\
 \hline
 7020
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 1053 \\
 + 7020 \\
 \hline
 8073
 \end{array}$$

Jediñicajas da dasajasəs əktəmsə torjən gizəp pьddi, kыkраса лъд вьлэ әктəmsə yekzyk gizəny tazi.

$$\begin{array}{r} \times 351 \\ 23 \\ \hline \end{array}$$

$\begin{array}{r} 1053 \\ + 702 \\ \hline \end{array}$ —351-эс 3 јединица вьлэ эктэмьс артмэм прои-
зведеңнэ.
—351-эс 2 das (ливэ 20) вьлэ эктэмьс артмэм прои-
зведеңнэ.

8073—Кькнан произдеңнэлэн summa.

Мьј вэсна мэд произдеңнэлэн первој ыдрпасьс (2) ги-
зэма первој произдеңнэ dasјас (5) улэ?

534. Resitəј primerјassə:

$$\begin{array}{lll} 67 \times 43 = & 64 \times 27 = & 69 \times 84 = \\ 49 \times 35 = & 27 \times 64 = & 96 \times 49 = \\ 56 \times 24 = & 59 \times 47 = & 87 \times 78 = \end{array}$$

Vizədəј, кьзи resitəma тајə primerјassə:

$$\begin{array}{r} 506 \\ \times 23 \\ \hline 1518 \\ + 1012 \\ \hline 11638 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 8006 \\ \times 49 \\ \hline 72054 \\ + 32024 \\ \hline 392294 \end{array}$$

535. Resitəј primerјassə:

$$\begin{array}{llll} 372 \times 11 = & 876 \times 26 = & 305 \times 23 = & 905 \times 73 = \\ 254 \times 12 = & 794 \times 57 = & 406 \times 37 = & 800 \times 97 = \\ 437 \times 13 = & 873 \times 38 = & 509 \times 85 = & 490 \times 27 = \\ 241 \times 15 = & 697 \times 79 = & 708 \times 98 = & 560 \times 86 = \\ 479 \times 14 = & 957 \times 83 = & 560 \times 38 = & 607 \times 49 = \end{array}$$

536. Resitəј primerјassə:

$$\begin{array}{lll} 1276 \times 83 = & 3608 \times 49 = & 3400 \times 29 = \\ 3875 \times 75 = & 5036 \times 87 = & 5300 \times 47 = \\ 4569 \times 95 = & 7008 \times 67 = & 6000 \times 83 = \\ 6278 \times 69 = & 6090 \times 83 = & 9040 \times 89 = \\ 1895 \times 84 = & 9000 \times 75 = & 4909 \times 94 = \\ 8970 \times 87 = & 9005 \times 85 = & 7400 \times 96 = \\ 8469 \times 78 = & 7007 \times 83 = & 3705 \times 39 = \end{array}$$

$9320 \times 69 =$	$6080 \times 79 =$	$6200 \times 75 =$
$8792 \times 53 =$	$5006 \times 98 =$	$8400 \times 95 =$
$7986 \times 95 =$	$9008 \times 86 =$	$7600 \times 89 =$

537. Tonna çugun sulalə 75 sajt. Unə sulalə 24 t çugun?

538. Kolta kərtavlan 350 m spagat kəskə 1 kg. Kəmpn metr 25 kg spagatan?

539. Rovoçajlən şemjəb olə 23 kv. m vezəşn. Unə mntə rovoçaj tajə komnataşs, vəd kvadratnəj metrs-kə sija mntə 75 urən?

540. Kolhoz kəzis 38 ga kartupel, 16 ga şvekla da 24 ga şorkni. Şorkod urozajş kartupellən 1 gaş—24 t, şveklələn—32 t, şorknilən—32 t. Kəmpn tonna stav korçepłodsə voştis kolhoz?

541. Ruzəgən kolhoz kəzis 256 ga, sovdiən—108 ga da idjən—173 ga. Kəmpn centner stavsə çukərtis kolhoz, kor 1 gaş ruzəg urozaj vois 13 c, sovdi—18 c da id—14 c?

542. Plan şerti təkştijnəj fabrikalə vəd lun kolə lezn 6256 m şiteç. Kəmpn metr tələşnas şiteçsə plan vətli lezis fabrika, sija tələşas-kə stavsə sija lezis 167502 m (tələşn 25 uzalan lun)?

543. Snopovjazalkaən lunən poçə idravn 5 ga. Kəmpn hektar poçə idravn 96 snopovjazalkaən 8 lunən?

544. Lovogrejkaən lunən poçə idravn 4 ga. Kəmpn hektar poçə idravn 18 lovogrejkaən 6 lunən?

545. Gramotaə velədan skolalə nəvəta 86 çevnik roç kəv kuza da 75 çevnik arifmetika kuza. Unə mntəma stav knigaşs, kor roç kəv kuza əti çevniks sulalə 75 ur, a arifmetika kuza əti çevnik—45 ur?

546. Fabrika verdən em 800 çelađ vlə çetskəj sad da 78 çelađ vlə jaşli. Çetskəj sadsa vəd çelađ vlə lunnas rəskodujtəb 95 ur, a jaşlisa vəd çelađ vlə—83 ur. Unə kolə şəms tələşnas (30 lun) çetskəj sad da jaşli vizəm vlə?

547. Stalin nima Avtozavod 1933 voşa 1 kvartalən sərkođa vəd lun lezis 74 avtomasina. Kəmpn avtomasina lezəma plan vətli, plan şerti-kə kvartalnas vəli kolə lezn 5180 avtomasina (1 kvartalən vəli 72 uzalan lun)?

548. Цікpunktын 86 веладчыс. Унаэ во чэзнас став веладчыссь тетрадjas вьлэ визэма шэм, кор вьд тетрад sulalэ 6 ur да вьд веладчыссь во чэзнас вэлі шэтэма 15 тетрадэн?

549. Колхознік овмэсльс votalan dokodsэ арталэма 497 сайт. Бьд-э loэ визму овмэсса votьс тaje овмэссьс, votьс-кэ 400 сайтш боштэ 43 сайт 50 ur да 400 сайтса лиснэ вьд сайтш боштэ 22 urэн?

550. Узальс аткаольс овмэсльс votalan dokodsэ арталэма 592 сайт. Бьд-э loэ визму овмэсса votьс тaje овмэссьс, votьс-кэ 500 сайтш боштэ 65 сайт, да 500 сайтса лиснэ вьд сайтш боштэ 30 urэн?

Кужимпаса льд вьлэ эктэм.

Эці говоçай луннас перже 654 kg изсом. Унаэ пержень луннас 234 говоçай?

Медьм реситнь задаçасэ, колэ 654-эс эктэнь 234 вьлэ. Pеrвоj 654-эс эктэм 4 вьлэ, сецца 30 вьлэ, сецца 200 вьлэ, а вэргьнас кужимнан произведеннэjасэ содтам:

654	654	654	+ 19620
× 4	× 30	× 200	130800
2616	19620	130800	153036

Кужимпаса льд вьлэ эктэм векзък гизшэ тазі:

× 654	
× 234	
2616	— 654-эс 4 jedиnиca вьлэ эктэмьс loэм произведеннэ
+ 1962	— 654-эс 3 das (30) вьлэ эктэмьс loэм
1308	— 654-эс 2 шо (200) вьлэ эктэмьс loэм
153036	— Кужимнан произведеннэлэн sumмaьс.

Мьj вэсна мэд произведеннэьслэн пepвоj льдпасьс (2) гизэма пepвоj произведеннэса dasjas (1) улэ? Мьj вэсна пepвоj льдпасьс (8) kojмэд произведеннэьслэн гизэма пepвоj произведеннэса соjas (6) улэ?

Dasjas vblā āktīgān proizvedeņņāls pervaļ lbdpas-
sā gizān pervaļ proizvedeņņā dasjas ulā, šojas vblā
āktīgān proizvedeņņāls pervaļ lbdpassā gizān pervaļ
proizvedeņņā šojas ulā.

551. Resitāļ primerjassā:

$$\begin{array}{r} 214 \times 121 = \\ 367 \times 112 = \\ 536 \times 349 = \\ 687 \times 784 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 3487 \times 287 = \\ 5362 \times 379 = \\ 8473 \times 593 = \\ 9327 \times 965 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 3457 \times 396 = \\ 9872 \times 857 = \\ 9369 \times 937 = \\ 8375 \times 498 = \end{array}$$

552. Resitāļ primerjassā:

$$\begin{array}{r} 3457 \times 396 = \\ 9872 \times 857 = \\ 8967 \times 938 = \\ 5892 \times 874 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 6009 \times 874 = \\ 7090 \times 972 = \\ 5076 \times 879 = \\ 9007 \times 495 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 9060 \times 784 = \\ 5000 \times 967 = \\ 4608 \times 892 = \\ 8070 \times 839 = \end{array}$$

253. Resitāļ primerjassā:

$$\begin{array}{r} 509 \times 867 = \\ 608 \times 493 = \\ 906 \times 579 = \\ 8090 \times 685 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 6003 \times 427 = \\ 8070 \times 535 = \\ 7006 \times 679 = \\ 9008 \times 828 = \end{array} \quad \begin{array}{r} 540 \times 327 = \\ 6800 \times 439 = \\ 7250 \times 486 = \\ 9060 \times 287 = \end{array}$$

554. Unā kovmas kujād, medym vblšādny 485 ga
mu, vbd gektar vblā-kā kujādys kolā 365 c?

555. 1932 voša fevraļn Staļin ņima avtozavod lezis
950 gruzovik. Ēti gruzoviklān asdonys 6775 sajt. Bzbd-ā
asdonys fevraļn lezām stav gruzovikyslān?

556. 1931 voā SSSR-yn vbd sutki sārkoā perjisny
61004 t ņerp. Unā ņerpsā perjisny 1931 vo cāzān. (365
lun)?

557. Gruzovāļ avtomobilys kolā nuny gruz 248 km sa-
jā. Kymn kilogrammān tāln sijā rāskodujtā sijā tuj vblas
venzinsā unzky gozāmy n serĭ, kor gozāmy n 1 km munām
vblā kolā 245 g, a tāln—294 g?

558. Kolhoz jagbş petkædis 30 kub pes, bđ kubometrş bořtis 15 sajtan. Novlbnşæ kovmis 10 vælan 16 lun çæz. Lunnas bđ væn řojem vlæ munæ—5 kg zær da 10 kg turun. Unæ loæ bořtama řæmsæ, řojem donşæ sbbtæm værn, kor mi tædam, mşj zærjş sulalæ 9 uræn kg, a turunbş—3 ur kilogramm?

559. 1929 voen SSSR-bn væli 3037 sovhoz. Særkođa bđ sovhoz vlæ væli voæ 24 mæskæn. 1931 voen væli 5383 sovhoz, bđ sovhoz vlæ særkođa vois 235 mæskæn. Kşmşn mæskæn 1931 voen stav kolхозas væli unşyk 1929 voen řerti?

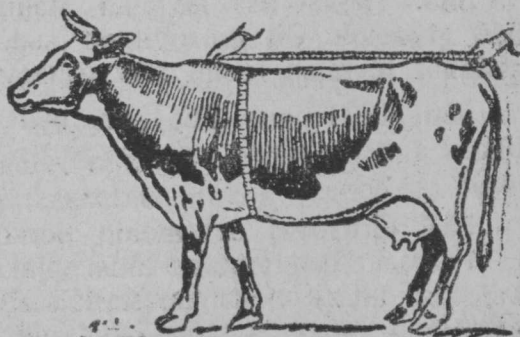
560. Kolhoz kæzlvnlis 450 ga zær da urozajsæ bořtlis bđ gabş 1640 kg-æn. Agrotexniçeskøj meroprijattøjas nuædam værn, kolhoz kæznş kutis sæmşn 380 ga, no urozajnořtş 1 ga vlæ sodi 2280 kg-æz. Kşmşn kilogramm vlæ sodi kolhozlæn zær urozajş?

Медьм ыласа тæдмavnş mæslş řæкта, kolæ murtavnş santimetræn sblş kuřtasæ væz vuzşanş lopatkaæzş da lopatka sajti moræş gægærş kşztasæ. Kuřtasæ æktænş kşk pæn bořtam kşzta vlæ da loæm proizvedenņæşş sbbtænş veřkşdladorşanş kşk lbpas. Loæm lbđş em ыlææn bořtam řæкта mæskşslæn kilogrammjasæn artalæmæn. Suam, mæslæn kuřtaş —168 sm, kşztaş—176 sm.

Мæслæn řæктаş loæ:

$$\begin{array}{r}
 \times 168 \\
 \times 352 \\
 \hline
 336 \\
 + 840 \\
 \hline
 59136
 \end{array}$$

Мæслæn řæкта
— 591 kg.

561. Тэдмaвнb мaсbс шaктa сo кyцaм "размерjас шeртi:

	кузта	кьзта
1)	176 см	188 см
2)	181 см	197 см
3)	167 см	178 см

562. Gramotaэ velэdan skolaэ lezэma:

Мьj lezэma	Унаэ	1 stukalэн donьs	Мьj donь stavьs
1) Politgramota куза уцевникjас	185	1 sajt 55 ur	?
2) Роc кьv куза уцевникjас . .	163	1 sajt 25 ur	?
3) Maтemaтика куза уцевникjас	148	1 sajt 15 ur	?
Stavьs	?	---	?

Artalэj, unаэ нэвэма уцевниксэ да unаэ рaскodujтэма stav шэмсэ.

Эктьшьдьн нулjас.

1 кубометр кос trunda саркода вешитэ 326 kg. Кьмьн килограмм вешитэ 108 кубометр кос trunda?

$$\begin{array}{r}
 \times 326 \\
 108 \\
 \hline
 2608 \text{ — } 326\text{-эс } 8 \text{ jedinica vьлэ } \text{эктэмьс loэм } \text{произведеннэ.} \\
 + 326 \text{ — } 326\text{-эс } 1 \text{ шo vьлэ } \text{эктэмьс loэм } \text{произведеннэ.} \\
 \hline
 35208 \text{ — Кькnan произведеннэьслэн } \text{sumмаьс.}
 \end{array}$$

Эктьшьдьн (108) dasjас mestьн sulalэ нуj. Эктьшьдьн, dasjасьс авуэш-да, jedinica vьлэ эктэм вэргн рь-зэ vuzам шojас vьлэ эктэмэ. Pervoj льдрасэ, kodi loi 326-эс 1 шo vьлэ эктэмьс (льдрас 6), gizам pervoj произведеннэ шojас улэ, сь вэсна, мьj jedinicasьсэс шojас vьлэ эктэмьс artмэнь шojас. 6 шo-эс gizим sujgaladorlan эti лиснэj льдрас vomэн vesьстэмэн.

$$\text{Resitam primersa: } 3427 \times 6005 =$$

$$\begin{array}{r} 3427 \\ \times 6005 \\ \hline 17135 \\ + 20562 \\ \hline 20579135 \end{array}$$

6 šurs vīlā āktāmys loām proizvedēņnālys pervaļ lād-
passā gizim, kыk lādpas vomaņ sujgalanā vesjāmaņ.

Vezāj mestajasnanālys āktasjassā (āktыšlydsā puktā) āktan-
lyd mestaas) da siz vāčāj āktāmsā.

Āktыšlyd sārп-kā sulalā ātī līvā nekыmьп nuļ, sek
nuļjasys vīlā oz āktынь, a vozā loktan značaseaj lād
vīlā āktāmys proizvedēņnāsā gizigāņ vesjāņь sujgalāņ
sыmьnda lādpas vomaņ līsņāj, kыmьп nuļ vāli āktыšlydas.

3600-ās āktām 180 vīlā.

$$\begin{array}{r} 3600 \\ \times 180 \\ \hline 288 \\ + 36 \\ \hline 648000 \end{array}$$

Vīzādāj, kыzi vāčāma āktāmsā. Vīzādļāj āktanlyd da āk-
тыšlyd gizād nog vīlas (značaseaj lādpasjasys āktыšlydlāņ
sulalāņь āktanlydsā značaseaj lādpasjas ulыnās). Āktām sā-
mьп značaseaj lādpasjassā da loām proizvedēņnā dīnā vārп
sodtam sь mьnda nuļ, kыmьп nuļ vāli āktanlydьп da āktыс-
lydьп ātlāņь voštāmaņ.

563. Resitāj primerjassā:

$$\begin{array}{lll} 425 \times 203 = & 302 \times 303 = & 705 \times 108 = \\ 539 \times 609 = & 806 \times 302 = & 509 \times 609 = \\ 420 \times 460 = & 3000 \times 420 = & 300 \times 450 = \\ 840 \times 780 = & 40000 \times 640 = & 860 \times 790 = \end{array}$$

564. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll} 876 \times 308 = & 579 \times 609 = & 208 \times 608 = \\ 805 \times 590 = & 367 \times 804 = & 836 \times 809 = \\ 354 \times 706 = & 807 \times 305 = & 2400 \times 350 = \end{array}$$

565. 1 km gruz kyskəm vələ avtomobil rəskodujtə 303 g benzın. Kymn kilogramm benzın rəskodujtas avtomobil, kor gruzsə sıjə nuas 608 km saje?

566. SSSR-sa MTS-jasyn da kolhozjasyn 1932 voyn vəli 96000 traktor. Unə poze vonas ekonomitn benzın, vonas-kə ləddn traktorlş 250 uzalanlun da vəd traktorist-kə vəd lun ekonomitə 50 g benzın?

567. Unə kolə daštyn som, medym sontyn kerka 180 lun çəz, 130 lun-çəz-kə vəd lun kutas rəskodujtcyn 480 kg-ən, a mukəd lunjasnas—360 kg-ən?

568. Zavodyn 1 rovoçej təlyşnas vəçə produkcijəsə 1096 sajt don. Unə don-ə təlyşən vəçəny 2004 rovoçej?

569. Dırizavl minutən lewə 2140 m. bəzd-ə kost dırizavl levas 18 ças 10 minutən?

570. Gazovəj privorjas remontirujtəmys zakt pravlenəə ɣstisn seət:

Vəçəm uz	Ləd	1 stukalən don	Stav uzlən don
1) 6 kamforkaa gazovəj pilitajas vesaləmys	48	2 sajt 40 urən	?
2) Gazovəj kolonka suvtədəmys	120	1 sajt 45 ur	?
3) Pilitajas ulə ramajas vəçaləmys	150	7 sajt 20 ur	?
Stav ɣs	—	—	?

Gizəj tablicəsə tetradənyd da vəçəj şçotlş itogsə.

571. Rovoçej poşoloklən ploşeadys—15 ga. Poşolokas em 204 uçastok, vəd uçastokyn 600 kv. m-ən. Stav koļas ploşeadys uliçajas ulyn. Unə poşolokəslən ploşeadys uliçajas ulyn (1 ga = 10000 kv. m) stav muş?

572. Traktor sulalə 2350 sajt, a traktor plug— 350 sajt. Sovhozə vəli nəvəma 108 traktor da 170 plug. Unəə vəli vizəma şəmsə tajə inventarsə nəvəm vylə?

573. Gərigən traktor çasnas vizə 6 kg karaşin, 120 g benzın da 600 g mavtas. Unəə kutas sulavny voçəznas sotçan materialb da mavtasb, traktorb-kə vo çəznas gəras 260 ças, a karaşin sulalə 9 ur kg, benzın—19 urən kg, a mavtas— 50 ur?

Кыкраса 1ьд вьлə јукəм.

574. Resitəј primerjassə (giztəg):

40:20=	30:10=	400:20=	200:10=
60:30=	80:20=	600:30=	300:30=
80:40=	100:50=	800:40=	500:50=
90:30=	70:70=	900:30=	800:20=

575. Resitəј primerjassə (giztəg):

26:13=	88:11=	95:19=	42:14=
48:12=	84:12=	87:29=	45:15=
52:13=	75:25=	84:14=	76:19=

576. Resitəј primerjassə (giztəg):

100:50=	84:21=	99:33=	52:26=
100:25=	74:37=	70:14=	72:36=
90:30=	90:45=	81:27=	72:12=

577. Şəlsko-xozajstvennəј artəlsa 192 çlenbş vəli kotb-təma 12 brigada. Kьmьn mortən vəli vьd brigadaьn?

Gizəda resennə:

$\begin{array}{r} 192 \quad \quad 12 \\ \underline{12} \quad \quad 16 \\ 72 \\ \underline{72} \end{array}$	<p>1 şoəs 12 vьlə јukigən şojas oz lonь. 19 dasəs јukam 12 vьlə. Çastnəјьn loə 1 das da koləşьn 7 das. 7 dassə posnədlam јedinica-jasə da nəsta sodtam əktanlьdьş 2 јedinica. 72 јedinica јukam 12 vьlə. Çastnəјьn loə 6 јedinica.</p>
--	--

Vьd brigadaьn vəli 16 mortən.

Resitamlis veškədlunsə prəveritəj əktəmən:

$$16 \times 12 = ?$$

578. Şilosorezka „Internacional“ 48 çasən sərīs 7392 c şilos turun. Unə sərīs şilosorezka 1 çasən?

7392		48	1 şo da koləsən 25 şo. 25 şosə pərtam das-
48		154	jasə (250 das) da na dinə sodtam jukanlɔd-
259			sa 9 dassə. Loəm 259 dassə jukam 48 vɔlə.
240			Çastnəjən loə 5 das da koləsən 19 das. 19
192			dassə pərtam jediņicajasə da na dinə sodtam
192			jukanlɔdsa 2 jediņica. Loəm 192 jediņicasə
			jukam 48 vɔlə. Çastnəjən loə 4 jediņica.

Şilosorezka çasnas sərə 154 c şilos turun.

Resənqəlbş veškədlunsə prəveritəj əktəm otsəgən:

$$154 \times 48 = ?$$

579. Resitəj primerjassə:

238:17 =	160:32 =	252:42 =	312:52 =
432:16 =	132:22 =	125:25 =	504:63 =
864:24 =	168:21 =	342:38 =	648:72 =
903:43 =	231:33 =	376:47 =	315:45 =
138:23 =	204:34 =	432:48 =	864:96 =

580. Resitəj primerjassə:

570:95 =	891:99 =	544:68 =	801:89 =
783:87 =	414:69 =	665:95 =	522:87 =
536:67 =	651:93 =	776:97 =	792:99 =

581. Resitəj primerjassə:

5928:38 =	8352:87 =	4902:86 =	6305:97 =
8658:74 =	9165:65 =	4864:76 =	6084:78 =
3332:68 =	9831:87 =	5452:58 =	5208:93 =
4845:85 =	8084:94 =	6794:86 =	8277:89 =
6715:79 =	4085:43 =	4582:79 =	8428:98 =

582. Resitəj primerjassə (jukəm vəras-kə loə koləs, sek çastnəjsə gəgrəstəj, kəz vəli indəma ətipasa lɔd vɔlə juk-
ligən):

9327:49==	6987:89==	5400:86==	5492:65==
4589:57==	4589:67==	4000:65==	4260:88==
5364:68==	6805:73==	4986:87==	7000:84==

583. Resitəj primerjassə:

27 384:56==	57 330:78==	21 571:83==
39 339:93==	35 443:67==	33 252:68==
33 396:69==	83 711:97==	76 235:79==
43 524:78==	76 718:89==	69 477:89==
89 952:96==	25 705:39==	39 396:84==
42 987:89==	37 083:47==	33 408:58==
58 625:67==	58 412:68==	43 548:76==
78 624:84==	84 108:86==	58 330:95==

584. Əli rovoçəj çasnas kipomsa uzən perjə 96 kg trunda, a masina otsəgən—288 kg. Kymn pəv masina kypədə proizvoditelnoştə?

585. Medym viz ɤekny kosaən, kolə 288 uzalan ças. Unə eşkə kovmas kad tajə vizsə ɤekny koşilkaən, koşilkaən-kə uz ədžə 16 pəv?

586. Zavodyn vəli 40 kommunist, a vo myşti loi 760 kommunist. Kymn pəv zavodyn ɤədi partiynəj organizacijasy?

587. 11 morta vrigada çasnas lezə 143 kg çugun litjo. Unə voə çasnas litjəys 1 mort vələ?

588. Komsomolskəj vrigadaly plan şerti kolə vəli 25 lunən gərnə 800 ga. Şijə plansə vɤpolnitis 20 lunən. Kymn gektarən vɤd lun gərisny plansy unzyk?

589. Lydɤşan kerkaly vo kezlə lezəma 1800 sajt. Kymn sajtən rozə sərkođa vizny vɤd təlyş?

590. Krasnoarmejskəj çastly jul təlyşyn vəli şetəma 16492 kg na. Vɤd krasnoarmejeçly lunnas şetisny 1 kg nanən. Kymn krasnoarmejec vəli tajə çastas?

591. Vagonə teçəny 16 t, a vələ doddə 400 kg. Kymn vələ dod-vezas 1 vagony?

592. Kolhoz 22 lunən kəzis 583 ga id, a plan şerti kolə vəli kəzny 25 lunən. Kymn gektarən kolhoz unzyk kəzis plan şerti lunnas?

593. 1931 voə „Elektrostal“ zavodyn vəli lezəma 19040 t uklad, 1932 voə—32455 t uklad. Kymn tonnaən vɤd təlyş ukladsə lezəma unzyk 1932 voə 1931 vo şerti?

594. 13 torja ovmäs, kor najä välinь ätkoľšjasän, väditisнь 91 ga mu. Kolhozьn najä verьmьnь kutisнь väditisнь 221 ga. Kьmьn gektar väditäm sarkoda sodi vьd ovmäs vьlä kolhozьn?

595. Noľ rovočej vit lunän læšedisнь 58 mьššandoz da tajä izьš voštisнь 116 sajt. Unaä šämsä voštas vьd rovočej, pervojьs-kä læšedis 12 mьššandoz, mäds—17, kojmäds—13 da noľäds—16-äs?

596. Resitäj primerjassä:

26 200 : 95 =	30 156 : 84 =
27 907 : 59 =	32 300 : 76 =
77 691 : 87 =	85 456 : 98 =

597. Resitäj primerjassä:

43 215 : 15 =	219 300 : 68 =
294 272 : 76 =	340 002 : 78 =

598. Kasirskäj rajonsa, Maľajeva šiktьn 1929 voä 73 oľšlän stav doxodьs väli 74942 sajt. 1931 voä tajä-zä oľšjaslän, kolhozä rьgäm vägьn, doxodьs loi 154422 sajt. Kьmьn sajtän sarkoda doxodьs sodi vьd ovmäs vьlä?

599. Sarskäj Rošsijaьn väli 13 trikotaznej fabrika, seni uzalisнь 2500 rovočej, 1932 voä SSSR-ьn väli 44 trikotaznej fabrika, seni uzalisнь 68000 rovočej. Kьmьn rovočejän revolucijaaz šerti 1932 voьn loi unьk äti fabrikaьn?

600. 15 avtomatičeskäj da 46 mexaničeskäj tkackäj stanokjas vьln lunän väli väčäma 1780 m noj. Avtomatičeskäj stanokjas vьln stavsä väli väčäma 630 m. Kьmьn met-rän lunnas unьk väčä avtomatičeskäj stanok mexaničeskäj stanok šerti?

601. 1932 voä plan šerti kučik väčän zavodьn kolä väli leznь 9956400 sajt don produkcija. Pervoj das tälьšnas sijä lezis 9917470 sajt don. Kьmьn sajt don produkcijasä sarkoda vьd tälьš plan šerti lezä unьk?

602. Kapitališticeskäj stranajasьn vojennäj aviacija vьd-mäm¹⁾:

¹⁾ 1930-31 voša lьdpasjasьs mukäd stranajassa pravitelstvojasän ičätmädäma.

Stranajas	Vojennəj aeroplan ləd		Kəmn pəv lədis
	1914 vov	1930/31 vov	
Francija	13	2375	?
SASS	6	1752	?
Anglija	90	1434	?
Japonija	9	1639	?
Italija	20	1507	?

Tədmaləj: kəmn pəv vojennəj aeroplanjaslən lədvə sodi tajə stranajasən.

603. Raznəj stranajasən nerp perjəm (şurs tonjasən):

Vojas	S t r a n a j a s						
	SSSR	SASS	Venecu- ela	Meksi- ka	Perşija	Golland- skəj Indija	Rumь- nija
1928	12591	123592	15711	7585	5763	4308	4282
1931	22322	116379	17476	4816	7200	5022	6691

Artaləj, jona-ə vezşis tajə stranajasas nerpə təlvəşə sərkod perjəmvə. Sərkod təlvəşə perjəm sodəminjasə puktaləj sodtan pasjas (+), a kor çinə, sek pasjə çintan pasən (-). Nerp perjəm şerti kveəm mestəvni vəli SSSR 1928 vovni da 1931 vovni?

Çastnəjəvni nujjas.

604. Rajonəvni komsomol kotərlis 15 gərd ovov, kodjas vajisnə 3060 s nan. Kəmn centner sərkoda vajis vəd ovov?

$$\begin{array}{r}
 3060 \mid 15 \\
 \underline{-30} \quad 204 \\
 \underline{\quad 60} \\
 \underline{\quad 60}
 \end{array}$$

Məjla çastnəjə dasjas pəddi puktəma nuj?

Resitəmsə prəveritəj əktəməvni.

605 Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{r} 77\,472:96 = \quad 336\,273:65 = \quad 338\,208:52 = \\ 241\,248:56 = \quad 428\,358:93 = \quad 771\,460:65 = \\ 506\,100:87 = \quad 809\,535:87 = \quad 930\,750:49 = \end{array}$$

606. Vizədləj primersə resitannog vylə:

$$\begin{array}{r} 260455 \quad | \quad 65 \\ - 260 \quad 4007 \quad \text{Mylja çastnəjyn şojas da dasjas mestə} \\ \hline \quad 455 \quad \text{puktaləma nuljas?} \\ - 455 \quad \text{Resitəmsə prəveritəj əktəmən.} \\ \hline \quad \quad \text{Primer resitəmsə gizəj tetradanbd.} \end{array}$$

607. Zavodlb plan şerti kolə vəli vbd lun leznb 9274 sajt don produkcija. Təlyşən (25 uzalan lun) zavod produkcija lezis 245 500 sajt don. Kymn sajt don produkcijasə vbd lun plan şerti lezis unzykən?

608. „Socializmə tuj“ kolhozyn socordjyşəmən idralisn 12960 ga id 12 lunən 15 lun pəddi. Kymn gektarən unzyk plan şerti idralisn vbd lun?

609. Zavodlən cexys voşa pervo j nələd jukəny, kor uzalis 49 rovoçəj, şetis 670 221 sajt don produkcija. Sişə-zə voşa medvərja nələd jukənas, kor uzalisn udarnəj brigadaə kotyrçəmən 43 rovoçəj, produkcijasə şetisn 682553 sajt don. Kymn sajt don brigadayn uzaligən produkcijasə 1 rovoçəj şetis unzyk?

Kujimpasa lbd vylə jukəm.

610. İçət proizvodstvoyn uzaligən vonas 1 rovoçəj peçkə vurun 136 sajt don, grynş proizvodstvoyn uzaligən 1 rovoçəj vonas peçkə 2856 sajt don. Kymn pəv əti rovoçəj grynş proizvodstvoyn uzaligən peçkə unzyk içət proizvodstvoyn uzalyş rovoçəj şerti?

$$\begin{array}{r} 2856 \quad | \quad 136 \\ - 272 \quad 21 \\ \hline \quad 136 \\ - 136 \\ \hline \quad \quad \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Mylja çastnəjyn ez lonş şojasş?} \\ \text{Zadaça resitəmsə gizəj as tetradanbd?} \\ \text{Zadaça resitəmsə prəveritəj əktəmən.} \end{array}$$

611. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{rcl} 3\ 204:534 = & 7\ 803:867 = & 1\ 744:196 = \\ 6\ 742:809 = & 7\ 736:967 = & 7\ 416:927 = \end{array}$$

612. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{rcl} 12\ 864:536 = & 15\ 762:426 = & 60\ 032:896 = \\ 17\ 892:497 = & 27\ 158:367 = & 48\ 132:573 = \\ 32\ 571:693 = & 41\ 325:475 = & 93\ 411:963 = \\ 64\ 521:963 = & 85\ 456:872 = & 72\ 900:972 = \\ 78\ 996:908 = & 77\ 691:893 = & 73\ 584:876 = \end{array}$$

613. „Ogorodnik“ kommunalnı pıvıvavajası, kodjas voz-
zıksə ızalısın pəđenseınaın, lınnası sızısın 150 kg luk.
Zđelseına vılə vızədəm vəđın, najə lınnası luksə kutısın
sızın 450 kg-ən. Kımın pəv sodis vıgavotkas zđelseına
vılə vızəm vərıı?

614. 1921/22 voə Donbassın əı vıvovəj masinalən
proızvodıtelnostıs vəlı 525 t, a 1930 voə—2100 t. Kımın
pəv sodi masinalən proızvodıtelnostıs?

615. Vıl donnajasın ıugun sızdəmıs əı rovoçəj vılə
vonası voə 2000 t, a vaz donnajasın vəlı—250 t. Kımın
pəv sodis ıugun sızdəm vıl donnajasın?

616. 1930 voə SSSR-ın vəlı 300 komvajı, a 1931 vo
pomaşıg kezlə vəlı 6000 komvajı. Kımın pəv vonası sodis
komvajı lıdıs SSSR-ın?

617. 324 eı krolık priplodnas əı voən vermənı řetın
7776 kg jaj. Unə jajsə verması řetın əı eı krolık priplodnas
vo çəzən?

618. Kolhozın əı lıvın vermənı kolta kərtavılın 336
ga plösead vılıs da teçın sımalıə da řorəmə. Kımın lıv
kovması, medım idravın 9072 ga?

619. 42 lıv çəz 350 məslı verdəma 3528 c řilos. Kımın
kilogramm řilos vıd lıv verdısın 1 məslı?

620. 123 gabs çukərtəma 42558 c „ıspolınskəj gərd“
morkov. bızdə-ə vostəma ırozajsə 1 gabş?

$$\begin{array}{r}
 42558 \quad 123 \\
 \underline{369} \quad 346 \\
 565 \\
 \underline{492} \\
 738 \\
 \underline{738} \\
 \hline
 \end{array}$$

Resitəj zadaçasə as tətəradənəd da loəm atvetsə prəveritəj əktəmən.

621. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll}
 35\,321 : 143 = & 242\,963 : 427 = & 447\,051 : 759 = \\
 102\,555 : 265 = & 279\,230 : 496 = & 270\,109 : 821 = \\
 222\,508 : 389 = & 332\,621 : 683 = & 526\,761 : 963 =
 \end{array}$$

622. Vojennəj norma şerti 1 vevtəsa təvərnəj vagon vermə nup̄ 450 stuka 107 millimetrəvəj patron. Къьмьн vagon kovmas, medьм nup̄ 92 350 stuka taeəm patron?

623. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll}
 688\,625 : 787 = & 494\,247 : 897 = & 852\,752 : 956 = \\
 745\,104 : 817 = & 520\,066 : 914 = & 861\,561 : 987 = \\
 790\,088 : 856 = & 810\,198 : 927 = & 848\,235 : 965 =
 \end{array}$$

624. Resitəj primerjassə:

$$\begin{array}{lll}
 325\,875 : 375 = & 422\,229 : 487 = & 535\,824 : 596 = \\
 122\,481 : 279 = & 126\,871 : 289 = & 885\,339 : 897 = \\
 841\,480 : 872 = & 222\,573 : 507 = & 345\,595 : 403 =
 \end{array}$$

625. 1928 voşa oktəbr 1 lun kezlə SSSR-ьн vəli 69 domennəj paç, stav poleznej ovjomьs vəli 19 961 **кув. м.** 1933 voşa janvar 1 lun kezlə mijan vəli 103 domennəj paç, stav poleznej ovjomьs vəli 37 183 **кув м.** Къьмьн кубомертəн sərkođa 1 paçlən ovjomьs sodis pjařiletka çəzən?

626. „Leņinskəj kommuna“ meņiřalən proizvoditelnořt:

Vojas	Izəma (centnerjasən)	Vo çəzən iza- lan lunьs	Lunja sərkođ nagruzka
1-oj	21 760	256	?
2-əd	29 700	270	?
3-əd	37 972	296	?

Кымын центнерэн lunja сэркoд nagрузкаыс мелничалэи
 коймэд воып loi вьэдзэк мэдво сэркoд nagрузка шэти?
 да пeрвој во шэти?

627. 135 ga вьыш чукэртэма 68580 с шокни. вьэд-э
 uрозайыс 1 гаыш?

$$\begin{array}{r|l} 68580 & 135 \\ \hline -675 & 508 \\ \hline 1080 & \\ \hline -1080 & \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Прэверитэј, лүcki-э вэчэма јукан деј-} \\ \text{ствиясэ?} \\ \text{Мьјла чэстнэјьн даcјас мeстэьн сулалэ} \\ \text{нул?} \end{array}$$

628. Resitэј primerјassэ:

$$\begin{array}{l} 489\,255 : 965 = \quad 442\,368 : 432 = \\ 542\,076 : 597 = \quad 1\,121\,232 : 329 = \end{array}$$

629. Прэверитэј, лүcki-э вэчэма дејствиясэ:

$$\begin{array}{r|l} 1694961 & 423 \\ \hline -1692 & 4007 \\ \hline 2961 & \\ \hline -2961 & \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Мьјла чэстнэјьн шэјас да даcјас мeс-} \\ \text{тэьн сулалэ нул?} \end{array}$$

630. Resitэј primerјassэ:

$$\begin{array}{l} 222\,573 : 439 = \quad 601\,083 : 987 = \quad 308\,356 : 508 = \\ 348\,595 : 865 = \quad 732\,954 : 809 = \quad 734\,472 : 909 = \end{array}$$

631. Resitэј primerјassэ:

$$\begin{array}{lll} 1\,584\,162 : 527 & 12\,864 : 536 & 15\,762 : 426 \\ 3\,381\,075 : 675 & 17\,892 : 497 & 27\,158 : 367 \\ 7\,053\,264 : 783 & 32\,571 : 693 & 41\,325 : 475 \\ 7\,882\,000 : 875 & 96\,188 : 346 & 442\,368 : 432 \\ 60\,032 : 896 & 852\,752 : 956 & 270\,009 : 821 \\ 526\,761 : 963 & 93\,411 : 963 & 30\,075 : 401 \end{array}$$

632. Resitэј primersэ:

$$\begin{array}{r|l} 4101324 & 837 \\ \hline -3348 & 4900 \\ \hline 7533 & \\ \hline -7533 & \\ \hline 24 & \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Loэм этвetsэ прэверитэј эктэмэн.} \end{array}$$

633. Resitəj primerjassə:

6 890 729 : 223	4 534 428 : 208	5 835 429 : 179
7 227 645 : 228	7 793 472 : 186	8 651 689 : 172

634. Kolhozsa stav çlenlən ətvətəm emburys sulalə 124288 sajt. Kьmьn sajt don emburys voə kolhozsa əti çlen vьlə, kolhozьn-kə stav çlen lьdьs 154?

635. Vosəmjaskəd vermaşan təlьşə zavodьn rovoçəjjas şetisнь 840 predlozennə, kodi vonas vermas şetнь 1200000 sajt ekonomija. Kьmьn sajt ekonomija sərkođa şetas vьd predlozennə?

636. Saxarnəj şvekla ulə kəzəm ətvəzda uçastokjasьn urozajьs vəəma: şəd koşkəm vьlьn—76800 c, kļever vəgьn—70656 c da aңkьe vəgьn—68864 c. Kueəm uçastokьn da kьmьn centnerən əti ga vьlьş urozajьsə voştəma unьzk, mu-kəd uçastokjasьn şerti, vьd uçastoklən-kə ploşeadьs vəli 256 ga?

637. 1932 vo pervoj зьпjьn Moskvaugoj trestlən vəli per-jəma 1454 şurs t som. Unə sərkođa vьd lun somşə perjisнь podmoskovskəj saxtajasьn? (saxtajas uzaləнь dugdьvlyətəg).

638. Vesəvtəm savdi kəjdьsən kəzəmən 126 ga vьlьş voştisнь 27090 kg kəjdьsən da 33138 kg narjaləm savdi. Bura vesaləm kəjdьsən kəzəmən 97 ga vьlьş voştisнь 36181 kg kəjdьs da 42777 kg savdi. Unə kəjdьs urozajьs da savdiş vesəvtəm kəjdьsən kəzəm 1 ga vьlьn loi eeəzьk vesaləm kəjdьsən kəzəm 1 ga vьlьş voştəm kəjdьs da sav-di şerti?

Navьkjas zakrepitəm vьlə uprazneçəjjas:

639.	5 121 : 569	5 824 : 832	3 774 : 649
	7 785 : 865	3 512 : 439	2 990 : 598
	4 712 : 589	5 103 : 567	4 879 : 697
640.	12 644 : 436	30 744 : 549	50 048 : 736
	25 776 : 537	37 164 : 489	60 702 : 906
	30 576 : 637	48 035 : 739	64 750 : 876
641.	81 765 : 237	275 063 : 589	2 341 548 : 438
	85 410 : 365	556 668 : 564	3 544 893 : 549
	116 283 : 467	574 866 : 654	4 859 535 : 867
	230 373 : 537	673 602 : 786	4 052 554 : 506

642.	933 454:563	5 211 000:579	4 172 000:700
	845 278:349	4 781 000:683	8 010 000:890
	914 396:452	2 362 320:579	6 080 000:760

643.	2 072 005:635	123 760:364
	3 912 832:896	2 682 400:479
	6 630 624:759	7 297 500:973

644.	194 564:478	3 037 306:758
	452 964:794	6 118 857:873

645. Brigada lunən vermə vəснь 192 kg сərt. Къмын lun kovmas brigadalь, медьм vəснь 48 с сərt?

646. Avtomatıçeskəj stanok 24 lunən, vьd lun 7 çasən uzaligən, vəçə 60850 gajka. Къмын gajka sıjə vəçə 1 çasən?

647. Ruzəg naç pəzaligən vьd kilogramm pьzьs petə 400 g pripek. Unə kolə pьzьs, medьm loə 7 kg pəzaləm naç?

648. 1931 voə SSSR-ьn vəli sьvdəma 4900 çurs t çugun, a 1932 voə—6200 çurs t. Къмын tonnaən vьd lun 1932 voə sьvdisнь unьzьk 1931 voьn dorьs? (1931 voə vəli 365 lun, a 1932 voə—366 lun).

649. Gruppəьn velədçəнь 24 negramotnəj. Unə sulalə vonas 1 negramotnəjsə velədəньs, velədьsьl-kə vonas ньntəнь 474 sajt, çəvəma 24 kniga 65 urən da 24 kniga 40 urən, gızan kəluj vьlə vizəma 35 sajt da rəskodjas vьlə 648 sajt?

650. Strəjva leptəm vьlə kolə vajнь 180 000 kirpiç. Novləнь 15 vəla-doddən, lunnas vetləнь kujimьs. Къмын lun ньşti voas stav kirpiçьs, vьd vəla-doddə-kə teçəнь ət-ryjьsən 720 kg, a 1 kirpiçьs veşitə 4 kg?

651. Elektricestvo vьş 3 kvartiralь kolə ньntəнь 25 sajt 50 ur. Pervoj kvartiraas 3 lampoçka: 50 şısa, 50 şısa da 25 şısa. Məдьn—4 lampoçka: 50 şısa, 50 şısa, 25 şısa da 100 şısa. Kojməдьn—3 lampoçka, stavьs 25 şısa. Unə kolə ньntəнь vьd kvartiralь?

652. Sovhoz kombajno-şilosorezka otsəgən 10 rovoçəj uzaləmən 3 lunən ləşədis 13860 с silos. Ruçnəj sposovən ta ньnda şilossə kolə ləşədнь 110 rovoçəjь 21 lunən. Къмын pəv kombajno-şilosorezka kьpədə uzlьş proizvo-ditənostsə?

653. 1922 vov kəm vəşan fabrikañ vėli 165 rovoçəj. Vo çəzən vėli lezəma 54500 goz kəm. 1932 vovñ sija-zə fabrikas vėli 6000 mort, vo çəznas vėli lezəma 5500 000 goz kəm. Kəmñ goz kəm 1932 vov 1 rovoçəj vėd lun vəçis unzək 1922 vovñ dorəş?

654. Transportnəj kontoralə pərvov lunə kolə nunə 650 t gruz, məd lunə—480 t da kojməd lunə—360 t. Pərvov lunə vėli nuəma 280 t, məd lunə—720 t. Kəmñ tonna nunəşə kolə gruzəş kojməd lun kezlas?

655. Kolxozñ vėli 175 məs, 19 jalaviç da 40 vəv. Unaə kovmas tajə skətyśś 30 lun kezlə şilos, məśś-kə şetəñ 15 kg, jalaviçə—8 kg da vəvlə—4 kg?

656. Pojezd 6 çasən munis 144 km. Unaə sərkođa pojezdəş munis çasnas, suvtləmjəs vėlə kadsə səvətəmən, stav suvtləmjəs vėləs-kə pojezdəş kadsə vostis 2 ças?

657. Sovhoz voz kəzan kulturnasəs pərvov lunə kəzis 278 ga, məd lunə—119 gaən pərvov lun dorəş unzək. Kəmñ gektarən lun sovhozəş kovmas kəznə mukəd lunjasnas, voz kəzasə-kə kolə romavnə 6 lunən, a plan şerti stavşə kəznəşə kolə 2499 ga?

658. Maşterskəjñ vėli 12 kusək şiteç, 28 m vėd kusəkñ da 10 kusək 24 metrən kusəkñ. Tajə şiteçəş vėli vurəma 56 pəvva va plattə, 86 çələd plattə da nekəmñ muziçəj dərəm. Unaə vėli vurəma muziçəj dərəmsə, sərkođa vėd pəvva va plattə vėlə-kə munis 4 m, çələd plattə vėlə—2 m da muziçəj dərəm vėlə—3 m?

659. Kujim təlşən hozrasçotnəj brigada elektriçeskəj enərgija vėlə, idraşan iz vėlə da masinajəs remonçirujtəm vėlə vermə rəskodujtñ 3396 sajt. Elektriçeskəj enərgija vėlə vėd təlşəş munə 226 sajt, a idraşan iz vėlə—173 sajt. Kəmñ sajt don brigada rəskodujtə masinajəs remonçirujtəm vėlə?

660. Kilogramm şəd nən sulalə 29 ur, a jezd—57 ur. Stoləvəjə nəvisñ şəd da jezd nən 347 sajt don. Şəd nənsə nəvisñ 1 t. Unaə nəvisñ jezd nənsə?

661. Kək şmenəən uzaləş kust sbran 7 masinən kolə vesavnə 1280 ga kustarnik. Kust sbran masinə şmenanas vesalə 5 ga. Kəmñ lunən loə vesaləma tajə uçastoksə?

662. Pərvov vov kolxozñ vėli 150 ovməş da vostis 53100 sajt valəvəj doxod. Kojməd voas kolxozñ vėli 214

оумас, а вѣд оумас вѣлѣ валѣвѣј доходсѣ воѣтис 708 сѣјтѣн
 узѣк пѣрвојѣя во ѣрти. Унаѣ валѣвѣј доходсѣ колхоз воѣтис
 којмѣд вонас?

663. Эѣи грузовик эѣрыѣѣѣн вермѣ нунѣ 375 орудиѣя
 снарад. Кѣмѣнѣѣ коумас ветѣлѣн 6 тѣѣм грузовикѣлѣ, ме-
 дѣм нунѣ 153 000 снарад?

664. 1927 воѣ фабрикаѣн вѣли 293 ровоѣј да ѣетиснѣ
 1670100 сѣјт доп продукция. 1932 воѣ тѣлѣснѣс эѣи ровоѣј
 вѣлѣ продукцияѣѣ воис 1750 сѣјт доп. Кѣмѣн сѣјт доп 1932
 воѣ продукцияѣѣ эѣи ровоѣј вѣлѣ тѣлѣснѣс воис узѣк 1927
 воѣн дорѣѣѣ?

665. Неѣткод 1 га ѣзда виз вѣлѣѣ сѣрковод урозѣј дѣрѣј
 турунѣѣ воѣ со мѣнда:

Ојдлан визјас		Њурвѣв визјас	Верѣтѣвѣв визјас	Вѣз ѣтепјас
Зѣв бур	Сѣрковод			
4000 kg	2000 kg	800 kg	640 kg	400 kg

Кѣмѣн гектарѣѣ вѣд ѣикас визѣѣ роѣѣ воѣтнѣ 16 т турун?

Кѣмѣн рѣв турун урозѣјѣѣ 1 га зѣв бур визвѣлѣн узѣк
 1 га ѣурвѣв виз ѣрти? Эѣи га вѣз ѣтеп виз ѣрти?

666. 8 ѣасѣн 4 лун узѣлѣмѣн 5 камѣнѣѣк теѣиснѣ 52320
 кирѣѣ. Тѣѣѣ-зѣ каднѣс вѣлѣ ногѣн узѣлигѣн 2 камѣнѣѣк те-
 ѣиснѣ 6368 кирѣѣѣн узѣк. Кѣмѣн кирѣѣѣн вѣлѣ ногѣн узѣ-
 лѣѣ камѣнѣѣк 1 ѣас кадѣн теѣѣ узѣк?

667. Колхозѣн 4050 га кѣза. Тѣѣѣ-кѣ плѣсеѣдѣѣ узѣвнѣ
 вѣ'ѣн, сек 1 вѣв вѣлѣ воѣ 18 гаѣн. Кѣза плѣсеѣдѣлѣѣ мѣѣ-
 кѣ-мѣнда јукѣн оврѣватѣвѣјтиснѣ кујим тракторѣн да вѣд
 вѣв вѣлѣ воис сѣмѣн 14 гаѣн. Унаѣ колхозѣс вѣлѣѣ да кѣ-
 мѣн гектарѣн оврѣватѣвѣјтиснѣ вѣд трактор?

668. Вѣт лунѣн МТС-лѣ колѣ кѣзнѣ 5700 га. Медѣм
 узѣѣ вѣѣнѣ строк кѣзлѣ, колѣ лѣвѣ лунѣѣ кѣзан нормѣсѣ ѣз-
 дѣднѣ 5 гаѣн 6 гаѣѣ, лѣвѣ содѣтнѣѣ трактор лѣдѣѣ. Кѣмѣн
 вѣлѣ трактор коумас содѣтнѣѣ, лунѣѣ кѣзан нормѣсѣ-кѣ ѣздѣд-
 нѣ оз роѣѣ?

669. Stolovəjə vəli daştəma 3528 kg sьdəs. Kьmьn lun kezlə tьrmas tajə zapasьs, lunnas-kə vьd mort vьlə setçə 175 g sьdəs, a stolovəjə prikrepitəma 280 mortəs?

670. Pojezd munə 1260 km, munan ədьs çasnas 45 km. Aeroplan tajə kostsə levigən vьd çasən munis 315 km. Kьmьn çasən pojezd şerti aeroplanьs tujьn vəli eəazьk?

671. 1931 voə SSSR-ьn vьd sutki vəli lezşə 722 t kaçestvennəj prokat, a 1932 vo çəzən 1931 voьn şerti vəli lezəma 61 567 t unьzk. Kьmьn tonnaən 1932 voə vьd sutki çəzən kaçestvennəj prokatsə 1931 voьn şerti lezisнь unьzk? (1931 voьn vəli 365 lun, 1932 voьn—366 lun).

672. Žilisenəj tovariseestvo pravlennəən ləşədəm don serti vьd olьşьs maj təlьşьn vaьş voştisнь 76 urən, a juđьn—69 urən. 1 № paҗeraьn vəli 4 mort, 2 № paҗeraьn—8 mort, 3 № paҗeraьn—9 mort da 4 № paҗeraьn—7 mort. Unə kolə mьntьнь vaьş vьd paҗeraьь kьknan təlьşьs?

ТЕРМИН ЭКТӘД

- Сінтып — вычитание.
 Сінтаньд — уменьшаемое.
 Сінтышд — вычитаемое.
 Сінтып — вычесть, уменьшить.
 Саснә — частное.
 Дасяс — десятки.
 Дејствіә — действие.
 Әктәм — умножение.
 Әктәп — умножить, взять.
 Әктаньд — множимое.
 Әктәшд — множитель.
 Әктас — сомножитель.
 Әвет — ответ.
 Әтіпаса ыд — однозначное число.
 Гізтәг ресәйтәм — устное решение.
 Гізәда сәдтәм — письменное сложение.
 Ісәтмәдәм — уменьшение.
 Јукәм — деление.
 Јукп — делить, разделить.
 Јуканьд — делимое.
 Јукәшд — делитель.
 Једтісәјас — единицы.
 Којас — остаток.
 Кујмпаса ыд — трехзначное число.
 Кізәр да сьрүсәј | — меры жидких и
 теләјаслән муртас | сыпучих тел.
 Кыкраса ыд — двузначное число.
 Ыдјас — числа.
 Ыдпас — цифра.
 Муртас — меры.
 Муртап — мерять, измерять.
 Нима ыдпас — именованное число.
 Проізведәнә — произведение.
 Разнош — разность.
 Сәдтәм — сложение.
 Сәдтәп — прибавить, сложить.
 Сәдтаньд — слагаемое.
 Сојас — сотни.
 Summa — сумма.
 Шүс — тысячи.
 Сеәти — счета.
 Унапаса ыд — многозначное число.
 Знаçасәј ыд — значащее число.
 Вәдәдәм — увеличение.
 Вәд ыдјас — большие числа.

JURINDALBS.

Listbok

Soes lɔdjas: lɔddɔm da gɔzɔm, gɔzɔg sɔdtɔm da cɔntɔm	3
Sɔdtɔm da cɔntɔm prɔveritɔm	11
Kujɔmpasa da nɔlpasa lɔdjas	12
Gɔzɔda sɔdtɔm	16
Gɔzɔda cɔntɔm	19
Sajtjasɔn da urjasɔn ŕetɔm lɔdjasɔs sɔdtɔm da cɔntɔm	24
Vɔtpasa da kvajtpasa lɔdjas	25
Rɔmskɔj lɔdpasjas	30
ɔtɔpasa lɔdjasɔs ɔktɔm	—
Pɔfagɔrlɔn ɔktan tavɔica (таблица умножения)	35
Unapasa lɔdɔs ɔtɔpasa lɔd vɔlɔ ɔktɔm	36
ɔktanlɔd sɔrɔn da lɔd pɔmɔn nɔljas	39
ɔtɔpasa lɔd vɔlɔ jukɔm	42
ɔktɔm da jukɔm prɔveritɔm	34
Kɔlasɔn jukɔm	45
Jukɔm sluɔajjas, kɔr ɔastnɔjɔn lɔɔnɔ nɔljas	48
lɔzɔd lɔdjas	54
Lɔdjasɔs 10 pɔv, 100 pɔv da 1000 pɔv ɔzɔdɔdɔm	60
Lɔdjasɔs 10, 100 da 1000 pɔv ɔɔtmɔdɔm	61
Kuztalɔn metrɔceskɔj murtasjas (merajas)	62
Sɔktalɔn metrɔceskɔj merajas	63
Kɔzɔr da sɔrɔɔɔj telɔjaslɔn metrɔceskɔj merajas	64
Nɔljas znaɔaseɔj lɔdpas vɔlɔ ɔktɔm	64
Kɔkpasɔ lɔd vɔlɔ ɔktɔm	67
Kujɔmpasa lɔd vɔlɔ ɔktɔm	70
ɔktɔslɔdɔn nɔljas	73
Kɔkpasɔ lɔd vɔlɔ jukɔm	76
ɔastnɔjɔn nɔljas	80
Kujɔmpasa lɔd vɔlɔ jukɔm	81
Nɔvɔkjas zakrepitɔm vɔlɔ upraznɔnɔjas	85
Tɔrmin ɔktɔd	90

Икв. № 5097

Коми-3

3-1780

DONBS 1 s. 50 ur
PEREPLOT 30 ur

22168